

לאומי | דין וחשבון של הדירקטוריון וההנהלה ליום 30 ביוני 2016

הדוח על הסיכונים ותיאור המאפיינים של מכשירי הון
פיקוחיים שהונפקו נכללים באתר האינטרנט של
הבנק בכתובת: www.leumi.co.il
אודות > מידע כספי ואסיפות > גילויים פיקוחיים נוספים >
גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו

תמצית דוח כספי ליום 30 ביוני 2016

תוכן העניינים

עמוד	
ד"ר וחשבון של הדירקטוריון והנהלה	
א. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה	
תמצית המצב הכספי	5
מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון והנהלה	8
ב. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי	
מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים	11
התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר	15
המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון	28
מגזרי פעילות	42
חברות מוחזקות עיקריות	60
ג. סקירת הסיכונים	
החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם	63
סיכון אשראי	64
סיכון שוק	83
סיכון נזילות	95
סיכונים תפעוליים	97
סיכוני ציות	98
ד. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקורות ונהלים	
מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים	100
בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי	102
דירקטוריון	103

דין וחשבון של הדירקטוריון והנהלה

דוח הדירקטוריון נערך בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים. הכללים שיושמו בעריכת דוחות הביניים הינם עקביים לכללים ששימשו בעריכת הדוח השנתי ליום 31 בדצמבר 2015. יש לעיין בדוחות אלה ביחד עם הדוח השנתי של 2015.

תמצית המצב הכספי

להלן דוח רווח והפסד מאוחד:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
	2015	2016	2015	2016	
מבוקר	בלתי מבוקר				
במיליוני ש"ח					
8,784	4,320	4,629	2,818	2,704	הכנסות ריבית
1,666	804	940	818	670	הוצאות ריבית
7,118	3,516	3,689	2,000	2,034	הכנסות ריבית, נטו
199	93	(277)	12	(154)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
6,919	3,423	3,966	1,988	2,188	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית					
1,610	1,214	558	(105)	534	הכנסות מימון שאינן מריבית
4,092	2,086	1,977	1,035	989	עמלות
595	108	35	53	15	הכנסות אחרות
6,297	3,408	2,570	983	1,538	סך כל ההכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות					
5,448	2,763	2,712	1,345	1,510	משכורות והוצאות נלוות
1,702	855	858	434	441	אחזקה ופחת בניינים וציוד
5	-	-	-	-	הפחתות של נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
1,681	779	775	383	404	הוצאות אחרות
8,836	4,397	4,345	2,162	2,355	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
4,380	2,434	2,191	809	1,371	רווח לפני מסים
1,691	862	778	297	407	הפרשה למסים על הרווח
2,689	1,572	1,413	512	964	רווח לאחר מסים
177	146	35	15	16	חלקו של התאגיד הבנקאי ברווחים של חברות כלולות לאחר מס
רווח נקי					
2,866	1,718	1,448	527	980	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(31)	(18)	(19)	(9)	(10)	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,835	1,700	1,429	518	970	המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
רווח בסיסי ומדולל למניה:					
1.92	1.15	0.94	0.35	0.64	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (בש"ח)

סך כל הנכסים בניהול הקבוצה (מאזניים וחופץ מאזניים*) הסתכם ליום 30 ביוני 2016 בסך של 1,224 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של 1,214 מיליארד ש"ח לסוף 2015, גידול בשיעור 0.8%.

* סך כל המאזן וכן תיקי ניירות ערך של הלקוחות, שווי ניירות ערך שבמשמרת (custody) של קרנות נאמנות, קופות גמל וקרנות השתלמות לגביהם ניתנים שרותי ניהול תפעולי, משמורת ויעוץ פנסיוני.

להלן מאזן מאוחד ליום:

31 בדצמבר	30 ביוני	
2015	2015	2016
מבוקר	בלתי מבוקר	במיליוני ש"ח
נכסים		
60,455	46,170	57,881
69,475	64,810	84,872
1,764	2,177	1,476
265,070	258,460	269,602
(3,671)	(3,912)	(3,554)
261,399	254,548	266,048
453	435	480
924	889	923
3,095	3,054	3,042
18	17	17
11,250	14,538	12,999
7,666	7,113	8,662
416,499	393,751	436,400
התחייבויות והון		
328,693	304,043	339,998
3,859	4,581	4,165
750	631	686
938	1,371	789
21,308	19,720	24,151
11,098	14,430	13,743
20,746	20,368	22,455
387,392	365,144	405,987
340	334	349
28,767	28,273	30,064
29,107	28,607	30,413
416,499	393,751	436,400

להלן יחסים פיננסיים עיקריים (ב-%):

	30 ביוני	31 בדצמבר
	2016	2015
אשראי לציבור, נטו לסך המאזן	61.0	64.6
ניירות ערך לסך המאזן	19.4	16.5
פיקדונות הציבור לסך המאזן	77.9	77.2
פיקדונות הציבור לסך האשראי לציבור, נטו	127.8	119.4
ההון הכולל לנכסי סיכון ^(א)	14.68	13.97
הון עצמי רובד 1 לנכסי סיכון	10.40	9.52
יחס מינוף	6.51	6.54
יחס כיסוי נזילות	127	106
הון (לא כולל זכויות שאינן מקנות שליטה) למאזן	6.9	7.2
רווח נקי להון ממוצע (לא כולל זכויות שאינן מקנות שליטה) ^(ג)	10.1	13.1
שיעור הפרשה למס מהרווח לפני מיסים	35.5	35.4
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור, נטו ^(ג)	(0.21)	0.07
מזה: הוצאות בגין הפרשה קבוצתית מתוך האשראי לציבור, נטו ^(ג)	0.19	0.22
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי מתוך כלל סיכון האשראי לציבור ^(ג)	(0.14)	0.05
הכנסות ריבית, נטו לסך המאזן ^(ג)	1.70	1.79
סך כל ההכנסות לסך המאזן ^(ב,ג)	2.89	3.55
סך כל ההכנסות לסך כל הנכסים בניהול הקבוצה ^(ב,ג,ד)	1.03	1.16
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך המאזן ^(ג)	2.00	2.25
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך כל הנכסים בניהול הקבוצה ^(ג,ד)	0.71	0.73
רווח נקי לסך כל הנכסים הממוצעים ^(ג,ה)	0.66	0.85
פער הריבית	1.77	1.87
ההוצאות התפעוליות והאחרות מסך כל ההכנסות ^(ב)	69.4	63.5
הכנסות שאינן מריבית להוצאות התפעוליות והאחרות	59.1	77.5
הכנסות שאינן מריבית מסך כל ההכנסות ^(ב)	41.1	49.2

- (א) הון - בתוספת זכויות שאינן מקנות שליטה והתאמות שונות.
 (ב) סך כל ההכנסות - הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית.
 (ג) על בסיס שנתי.
 (ד) כולל פעילות חוץ מאזנית.
 (ה) הנכסים הממוצעים הינם סך הנכסים המאזניים המניבים והאחרים.

מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון וההנהלה

דוח הדירקטוריון וההנהלה כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 (להלן - החוק) כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים כגון "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשפיע" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח הדירקטוריון וההנהלה ונסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות שאמנם תחזיות אלה תתממשנה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי ודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

שינויים עיקריים בתקופה החולפת

התייעלות

ביום 12 בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן – "הוראת ההתייעלות"). בהתאם למכתב, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תכנית רב-שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו במכתב יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת עלויות התוכנית לענין חישוב הלימות ההון על פני חמש שנים בקו ישר.

ביום 1 ביוני 2016 אישר דירקטוריון הבנק תכנית התייעלות, וזאת לאחר קבלת אישור עקרוני מהפיקוח על הבנקים בהתאם לנדרש בהוראת ההתייעלות.

עיקרי תכנית ההתייעלות והשינויים הנלווים (להלן: "תכניות ההתייעלות"):

- מימוש התכנית תלווה בביצוע שינויים תפעוליים וארגוניים;
- בהתאם לתכנית יתאפשר לכ-700 עובדים לפרוש מהבנק בפרישה מוקדמת ולקבל מהבנק הטבות בקשר עם הפרישה המוקדמת;
- ההטבות שהוצעו היו: (א) פיצויים מוגדלים בשיעור של עד 270%; או (ב) הסדר פנסיה מוקדמת עד לגיל הפרישה על פי דין, וזאת לזכאים לפנסיה תקציבית מהבנק אשר עומדים בפרמטרים שמוגדרים בתכנית. ייתכן ובמסגרת תנאי הפרישה ניתנו הטבות נוספות שאינן מהותיות.
- הפרישה המוקדמת תבוצע, ככל הניתן, עד לסוף שנת 2016.

לשם יישום תכנית ההתייעלות, כמו גם התכניות הנוספות לפרישה מרצון, אם וככל שיוחלט לאמץ במסגרת התייעלות רב שנתית של הבנק, ולצורך הירתמות ציבור העובדים וארגון העובדים למימוש התכניות, הנהלת הבנק הגיעה להסכמה עם ארגון העובדים, לתשלום מענק חד פעמי (להלן: "מענק ההירתמות"). המענק כאמור שולם בחודש יוני 2016 לעובדים שמאוגדים בהסכמים קיבוציים בלבד. העלות הכוללת של מענק ההירתמות עומדת על כ-155 מיליון ש"ח.

להלן עיקרי הטיפול החשבונאי, כפי שנכללו בדוחות הכספיים לרביע השני של שנת 2016:

- עלויות ההתחייבות האקטוארית לעובדים בשל תכנית ההתייעלות הינה בסך של כ-477 מיליון ש"ח, לפני מס (306 מיליון ש"ח לאחר מס) טופלו כהפסד אקטוארי ונזקפו לרווח כולל אחר (כאשר לאחר מכן יופחתו עלויות אלו לרווח והפסד כמפורט [בביאור 1 לדוחות הכספיים לשנת 2015, עיקרי המדיניות החשבונאית, עמוד 224](#)).
- עלויות מענק ההירתמות בסך של כ-155 מיליון ש"ח, לפני מס (99 מיליון ש"ח לאחר מס) נזקפו לרווח והפסד.
- בהתאם לכללי החשבונאות החלים על הבנק נקבעו תנאים שונים ומגבלות, לרבות כמותיות, לגבי היקפי תכניות התייעלות. לאור זאת החליט הדירקטוריון, כי לא יבוצעו שינויים או הרחבות לתכנית, אם אלה יגרמו לכך שלא ניתן יהיה לטפל חשבונאית בתכנית בהתאם לאמור לעיל.

בהתאם להנחיות בנק ישראל, הבנק ייהנה מהקלה בחישוב יחסי הלימות ההון בהתאם בגין עלות תוכנית ההתייעלות בסך של כ-405 מיליון ש"ח (לאחר מס). בהתאם לכך, השפעת עלות ההתייעלות תפרס על פני חמש שנים וזאת החל מיוני 2017.

נכון למועד פרסום הדוחות, חתמו 673 עובדים על הסדרי פרישה במסגרת תוכנית ההתייעלות והם צפויים לסיים את העסקתם עד ליום 30 בדצמבר 2016. בנוסף, במהלך חמש השנים הקרובות צפויים לפרוש לגמלאות במסגרת פרישה טבעית כ-685 עובדים נוספים. הבנק נערך לפרישה ומשקיע מאמצים בהתאמת המבנים הארגוניים, השלמת פערים במקצועות קריטיים, ביצוע הדרכות ושימור הידע באמצעות מתודולוגיה ותוכנית שגובשה בנושא.

למידע נוסף בנוגע לתוכנית ההתייעלות ראה [ביאור 8](#).

חלק מהמידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

התפתחויות עיקריות במשק¹

המדד המשולב לבחינת מצב המשק, המתפרסם מדי חודש על ידי בנק ישראל, עלה במחצית הראשונה של השנה בכ-0.5% (כ-1.0%, במונחים שנתיים). קצב גידול זה, משקף האטה בקצב התרחבות הפעילות הריאלית במשק ביחס לתקופה המקבילה אשתקד.

המשק העולמי

בחודש יולי 2016, עדכנה קרן המטבע הבינלאומית (IMF), את התחזית להתפתחות הצמיחה בעולם בשנת 2016. בהשוואה לפרסום קודם מחודש אפריל 2016 התחזית בקרב המדינות המתקדמות לשנת 2016 עודכנה כלפי מטה בשיעור מתון. על פי התחזית העדכנית של הקרן, הצמיחה בארה"ב ובאזור גוש האירו בשנת 2016 צפויה להסתכם בכ-2.2%-1.6%, בהשוואה לכ-2.4%-1.7%, בהתאמה, בשנת 2015. התחזית לצמיחת התוצר העולמי בשנת 2016 היא 3.1%. על פי הערכות ה-IMF, השפעת ה-Brexit על הצמיחה העולמית צפויה להיות מתונה ותתמקד בעיקר בהשפעה שלילית על הצמיחה בבריטניה (בשיעור מתון ב-2016 ובשיעור משמעותי יותר ב-2017) וכך גם באזור האירו. לגבי ארה"ב לא צופים בקרן המטבע השפעה שלילית של הפרישה הצפויה של בריטניה על הצמיחה הכלכלית.

תקציב המדינה ומימונו

במחצית הראשונה של השנה הסתכם הגירעון בתקציב המדינה בכ-3.4 מיליארד ש"ח, כאשר יעד הגירעון לשנת 2016 כולה עומד על כ-35 מיליארד ש"ח (כ-2.9% תוצר) ואילו ב-12 החודשים האחרונים אשר הסתיימו ביוני 2016, הסתכם הגירעון בכ-2.1% תוצר, על פי אומדני משרד האוצר. חלק מן ההסבר לגירעון הנמוך יחסית, נובע מהגידול בהכנסות המדינה ממיסים: בחודשים ינואר-יוני היה גידול של כ-2.4 מיליארד ש"ח בהכנסות ממיסים, ביחס לתחזית ההכנסות המעודכנת מחודש מרס 2016. חלק מגידול זה נובע מהיבוא המוגבר של כלי רכב שהמיסוי עליהם גבוה. יחד עם זאת, גם בחלק מסעיפי המיסוי הישיר נרשם גידול מהיר בהכנסות.

סחר חוץ ותנועות הון

הגירעון המסחרי הכולל של ישראל הסתכם במחצית הראשונה של השנה בכ-6.6 מיליארד דולר, גידול של כ-3.4 מיליארד דולר בהשוואה לגרעון שהיה בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בגירעון המסחרי מקורו בירידה משמעותית ביצוא (בעיקר בענפי היהלומים, כימיה, תרופות ורכיבים אלקטרוניים) לעומת גידול ביבוא.

בששת החודשים הראשונים של השנה, הסתכמו תנועות ההון הנכנסות במט"ח בהיקף גבוה מתנועות ההון היוצאות. ההשקעות הישירות בישראל של תושבי חוץ, דרך המערכת הבנקאית, הסתכמו בכ-5.9 מיליארד דולר ואילו ההשקעות הפיננסיות של תושבי חוץ הסתכמו בכ-1.3 מיליארד דולר. לעומת זאת, היקף ההשקעות של תושבי ישראל בחו"ל (ההשקעות הישירות באמצעות הבנקים בישראל וההשקעות הפיננסיות) הסתכם בכ-0.5 מיליארד דולר.

¹ מקורות הנתונים: פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בנק ישראל, משרד האוצר, הבורסה לניירות ערך.

שער החליפין ויתרות המט"ח

בששת החודשים הראשונים של השנה, יוסף השקל ביחס לדולר בשיעור של כ-1.4% וביחס לליש"ט בשיעור של 10.6%, כאשר ביחס לאירו, נרשם פיחות של כ-0.9%.

יתרות מטבע החוץ בבנק ישראל עמדו בסוף חודש יוני 2016, על כ-96.6 מיליארד דולר, בהשוואה לכ-90.6 מיליארד דולר בסוף 2015.

במחצית הראשונה של השנה, הסתכמו רכישות המט"ח על ידי בנק ישראל, במסגרת תכנית הרכישות לקיזוז השפעת הפקת הגז על שער החליפין, בכ-0.9 מיליארד דולר. בסך הכל, בנק ישראל רכש מט"ח בהיקף של כ-3.425 מיליארד דולר במהלך תקופה זו.

אינפלציה ומדיניות מוניטרית

מדד המחירים לצרכן ("בגין") ירד ברביעי הראשון של השנה באחוז ועלה ברביעי השני באחוז כך שבמצטבר לא השתנה בחודשים ינואר-יוני, ואילו ב-12 החודשים האחרונים המסתיימים ביוני 2016 הסתכמה ירידתו ב-0.8%. שיעור זה מצוי מתחת לגבול התחתון של יעד יציבות המחירים של הממשלה, 1% עד 3% ומשקף סביבת אינפלציה מתונה.

מדד המחירים לצרכן ("הידוע") ירד במחצית הראשונה של השנה ב-0.4%.

במהלך המחצית הראשונה של השנה, כמו גם בהחלטה לחודשים יולי ואוגוסט, לא חל שינוי בריבית בנק ישראל והיא עומדת על 0.1%. בהודעת הריבית לחודש אוגוסט 2016 ציינה הוועדה המוניטרית כי היא ממשיכה להעריך שהמדיניות המוניטרית תיוותר מרחיבה למשך זמן רב וכן שהיא סבורה, שהסיכונים להשגת יעד האינפלציה והצמיחה נותרו גבוהים.

שוק ההון הישראלי

מדד המניות וניירות הערך הניתנים להמרה ירד בששת החודשים הראשונים של השנה בכ-11.0%, לאחר שבשנת 2015 הסתכמה עלייתו בכ-6.8%. זאת, בדומה למגמה הכלל עולמית ובהשפעת מצב הבורסה בסין וכן בעקבות תוצאות משאל העם בבריטניה.

מחזור המסחר היומי הממוצע של המניות וניירות הערך הניתנים להמרה ירד במחצית הראשונה של השנה בשיעור של כ-8.4% בהשוואה לממוצע 2015 והסתכם בכ-1,327 מיליון ש"ח.

שוק אגרות החוב הממשלתיות התאפיין בחודשים ינואר-יוני, במגמה של עליות שערים. מדד אגרות החוב הממשלתיות צמודות המדד עלה בשיעור של כ-3.4% ואילו מדד אגרות החוב הממשלתיות הלא-צמודות עלה בשיעור של כ-2.2% (מדד האגרות בריבית קבועה עלה בכ-2.6% ואילו במדד האגרות בריבית משתנה, "גילון", לא חל שינוי). הסבר אפשרי לעליות השערים הוא במעבר מנכסים בעלי רמת סיכון גבוהה (מניות) לרמת סיכון נמוכה יותר (אג"ח), על רקע רמת הסיכון הגוברת בשווקים העולמיים.

בשוק אגרות החוב הלא-ממשלתיות (אג"ח חברות) צמודות המדד, נרשמו בששת החודשים הראשונים של השנה עליות שערים של כ-3.0%. זאת, לאחר עליות שערים של כ-0.8% בשנת 2015.

הנכסים הכספיים שבידי הציבור

שווי תיק הנכסים הכספיים שבידי הציבור הסתכם בסוף חודש יוני 2016, בכ-3,341 מיליארד ש"ח, עליה של כ-0.8% מאז ראשית השנה. העלייה המתונה התרחשה למרות הירידה בשווי המניות שבידי הציבור. משקל המניות (בארץ ובחו"ל) בתיק הנכסים הכספיים של הציבור הישראלי הגיע בסוף חודש יוני 2016 לכ-21.5%, לעומת כ-23.0% בחודש דצמבר 2015.

האשראי הבנקאי

היקף האשראי הבנקאי במשק הניתן לסקטור הפרטי, הכולל את האשראי העסקי והאשראי למשקי הבית (לפני הפרשות להפסדי אשראי), התרחב בחמשת החודשים הראשונים של 2016 בכ-2.4%. זוהי תוצאה של עלייה בשיעור של כ-2.2% באשראי שניתן לסקטור העסקי והתרחבות של כ-2.7% באשראי שניתן למשקי הבית. התפתחות רכיבי האשראי למשקי הבית הצביעה על גידול של כ-2.7% הן באשראי לדיור והן באשראי שלא לדיור (אשראי צרכני).

להלן פרטים על שערי החליפין היציגים ומדד המחירים לצרכן ושיעורי השינוי בהם

	31 בדצמבר		30 ביוני	
	2014	2015	2015	2016
שער החליפין של:				
דולר של ארה"ב	3.889	3.902	3.769	3.846
אירו	4.725	4.247	4.219	4.284
לירה שטרלינג	6.064	5.784	5.926	5.171
פרנק שוויצרי	3.929	3.925	4.054	3.937
מדד המחירים לצרכן:				
	(נקודות)			
מדד ידוע	100.1	99.2	99.6	98.8
מדד בגין	100.1	99.1	99.9	99.1

להלן שינויים במדד המחירים לצרכן ובשערי חליפין

	30 ביוני		לשנת	
	2016	2015	2015	2015
באחוזים				
שיעור ירידת מדד המחירים ה"ידוע"	(0.4)	(0.5)	(0.9)	
שיעור עליית (ירידת) שער הדולר של ארה"ב	(1.4)	(3.1)	0.3	
שיעור עליית (ירידת) שער האירו	0.9	(10.7)	(10.1)	
שיעור ירידת שער הלירה שטרלינג	(10.6)	(2.3)	(4.6)	
שיעור עליית (ירידת) שער הפרנק השוויצרי	0.3	3.2	(0.1)	

להלן שינויים רבעוניים במדד המחירים לצרכן ובשערי חליפין

	2015				2016	
	רביעי ראשון	רביעי שני	רביעי שלישי	רביעי רביעי	רביעי ראשון	רביעי שני
באחוזים						
שיעור עליית (ירידת) מדד המחירים ה"ידוע"	0.5	(0.9)	(0.7)	0.3	1.1	(1.6)
שיעור עליית (ירידת) שער הדולר של ארה"ב	2.1	(3.5)	(0.5)	4.1	(5.3)	2.3
שיעור עליית (ירידת) שער האירו	(0.0)	0.9	(3.6)	4.4	(1.3)	(9.6)
שיעור עליית (ירידת) שער הלירה שטרלינג	(4.7)	(6.2)	(2.8)	0.4	0.8	(3.0)
שיעור עליית (ירידת) שער הפרנק השוויצרי	0.5	(0.2)	(2.6)	(0.6)	(0.9)	4.1

שינויים מהותיים בתוצאות הכספיות

בהשוואה בין הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (להלן "הרווח הנקי") במחצית ראשונה של שנת 2016 (1,429 מיליון ש"ח) לבין הרווח הנקי במחצית ראשונה של שנת 2015 (1,700 מיליון ש"ח), יש להתייחס לכך שהרווח אשתקד הושפע מהותית מרווחים ממימוש החברה לישראל (418 מיליון ש"ח) ומרווחי אקוויטי של חברה זו (114 מיליון ש"ח). כאמור, הרווח הנקי במחצית ראשונה 2016 נמוך בכ-271 מיליון ש"ח אל מול זה של 2015. עיקרי ההשוואה בין הרווח של 2016 לזה של 2015 מראה כי:

- א. **הכנסות הריבית נטו** עלו בין שתי התקופות בכ-173 מיליון ש"ח, לפני השפעת מס (כ-4.9%) בשל גידול ביתרת האשראי אשר מקזז את השפעת המשך ירידת הריבית.
 - ב. ירידה של כ-656 מיליון ש"ח (לפני השפעת מס) **בהכנסות מימון שאינן מריבית** - ירידה זו מוסברת על ידי שני רכיבים עיקריים - האחד, קיטון ברווחים מהשקעות במניות בסך 555 מיליון ש"ח בשל הכנסה שנזקפה בסך 378 מיליון ש"ח מעסקת ויזה אירופה ב-2016 בהשוואה לרווח (לפני מס) ממימושים של החברה לישראל (522 מיליון ש"ח) ומובילאיי (288 מיליון ש"ח) שנזקף בתקופה המקבילה אשתקד.
 - ג. **קיטון בהוצאות התפעוליות** - קיטון של כ-52 מיליון ש"ח, לפני השפעת מס (כ-1.2%) בהיקף ההוצאות התפעוליות - בשל קיטון בהיקף הוצאות השכר.
 - ד. **קיטון בהוצאה להפסדי אשראי** בכ-370 מיליון ש"ח (לפני השפעת מס) לרמה של 0.21% הכנסות בגין הפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור נטו (מרמה של הוצאה בגובה 0.07% במחצית ראשונה - 2015) וזאת בעיקר בשל גביות משמעותיות שבוצעו בפעילות הבנק אל מול לווים גדולים.
- הרווח הנקי למניה המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי במחצית ראשונה 2016 היה 0.94 ש"ח לעומת 1.15 ש"ח במחצית ראשונה 2015.
- הרווח הנקי לרביע השני של שנת 2016 (970 מיליון ש"ח) גבוה בכ-87.3% מהרווח הנקי לרביע המקביל אשתקד (518 מיליון ש"ח). לפירוט והסברים ראה להלן.
- הרווח הכולל לאחר השפעת מס (בנוסף לרווח הנקי כולל גם התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן, התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים והתאמות מתרגום דוחות כספיים) הסתכם במחצית ראשונה של 2016 ברווח בסך 661 מיליון ש"ח. הקיטון ברווח הכולל נובע מקיטון ברווח הנקי, מגידול בהתאמות שליליות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים בסך 1,126 מיליון ש"ח לאחר מס אשר קוזז מגידול בהתאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה בסך 371 מיליון ש"ח לאחר מס.

למידע נוסף ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון, סעיף [ניירות ערך](#).

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

הרווח הנקי של קבוצת לאומי הסתכם במחצית ראשונה של 2016 בסך 1,429 מיליון ש"ח לעומת 1,700 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של 15.9%. הרווח הנקי במחצית ראשונה 2016 הושפע מרווח מעסקת ויזה אירופה (242 מיליון ש"ח) בעוד שהרווח הנקי של המחצית הראשונה בשנת 2015 הושפע מהותית מרווחים ממימוש החברה לישראל (418 מיליון ש"ח) ומרווחי אקוויטי של חברה זו (114 מיליון ש"ח). לאחר נטרול ההשפעות הנ"ל הרווח הנקי המדווח ב-2016 הינו 1,187 מיליון ש"ח וב-2015 1,168 מיליון ש"ח.

הרווח הנקי של קבוצת לאומי הסתכם ברביע שני של 2016 בסך 970 מיליון ש"ח לעומת 518 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 87.3%. הגידול ברווח הנקי ברביע שני 2016 נובע בעיקר מעסקת ויזה אירופה (242 מיליון ש"ח) ומהכרה במגן מס (נטו) בגין תהליכי פירוק ומכירה של חברות בנות (כ-187 מיליון ש"ח) אשר קוזזה מהשפעת מענק ההירתמות לעובדים בגין תוכנית ההתייעלות (כ-99 מיליון ש"ח).

להלן השינוי ברווח הנקי ברביע שני של 2016 לעומת התקופה המקבילה אשתקד:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
	2016	2015	השינוי
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
הכנסות ריבית, נטו	2,034	2,000	34
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(154)	12	(166)
הכנסות שאינן מריבית	1,538	983	555
הוצאות תפעוליות ואחרות	2,355	2,162	193
רווח לפני מיסים	1,371	809	562
הפרשה למס	407	297	110
רווח לאחר מס	964	512	452
חלק הבנק ברווחי חברות כלולות	16	15	1
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	(10)	(9)	(1)
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	970	518	452
תשואה להון (באחוזים)	13.7	7.8	
רווח למניה (ש"ח)	0.64	0.35	

להלן השינוי ברווח הנקי במחצית ראשונה של 2016 לעומת התקופה המקבילה אשתקד:

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
	2016	2015	השינוי
	במיליוני ש"ח		
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
הכנסות ריבית, נטו	3,689	3,516	173
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(277)	93	(370)
הכנסות שאינן מריבית	2,570	3,408	(838)
הוצאות תפעוליות ואחרות	4,345	4,397	(52)
רווח לפני מיסים	2,191	2,434	(243)
הפרשה למס	778	862	(84)
רווח לאחר מס	1,413	1,572	(159)
חלק הבנק ברווחי חברות כלולות	35	146	(111)
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	(19)	(18)	(1)
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	1,429	1,700	(271)
תשואה להון (באחוזים)	10.1	13.1	(15.9)
רווח למניה (ש"ח)	0.94	1.15	

להלן התפתחות הרווח הנקי לפי רבעונים:

	2016	2015			
	רביעי שני	רביעי ראשון	רביעי רביעי	רביעי שלישי	רביעי שני
	במיליוני ש"ח				
הכנסות ריבית, נטו	2,034	1,655	1,727	1,875	2,000
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(154)	(123)	33	73	12
הכנסות שאינן מריבית	1,538	1,032	1,545	1,344	983
הוצאות תפעוליות ואחרות	2,355	1,990	2,318	2,121	2,162
רווח לפני מיסים	1,371	820	921	1,025	809
הפרשה למס	407	371	502	327	297
רווח לאחר מס	964	449	419	698	512
חלק הבנק ברווחי חברות כלולות	16	19	16	15	15
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	(10)	(9)	(4)	(9)	(9)
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	970	459	431	704	518
תשואה להון (באחוזים)	13.7	6.6	6.1	10.4	7.8
רווח למניה (ש"ח)	0.64	0.30	0.29	0.48	0.35

הכנסות ריבית, נטו

הכנסות ריבית, נטו של קבוצת לאומי הסתכמו במחצית ראשונה של 2016 ב-3,689 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-3,516 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 173 מיליון ש"ח, בשיעור של 4.9%.

הגידול בהכנסות ריבית נטו במחצית ראשונה של 2016 לעומת תקופה מקבילה אשתקד נובע מגידול בנכסים נושאי ריבית בעיקר גידול בהיקפי האשראי.

ברבע שני של 2016 הסתכמו הכנסות הריבית נטו בסך 2,034 מיליון ש"ח לעומת 2,000 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 34 מיליון ש"ח, בשיעור של 1.7%.

היחס של הכנסות ריבית, נטו לבין היתרה הממוצעת של נכסים נושאי ריבית (התשואה נטו על נכסים נושאי ריבית) הינו 1.93% לעומת 2.01% בתקופה המקבילה אשתקד.

פער הריבית הכולל במחצית ראשונה של 2016 הוא 1.77% לעומת פער של 1.87% בתקופה המקבילה אשתקד.

פערי הריבית בפעילות בישראל לפי מגזרים היו כדלקמן:

במגזר השקלי הלא צמוד פער הריבית היה 2.10% לעומת 2.29% בתקופה המקבילה אשתקד. פער הריבית במגזר המט"ח היה 1.19% לעומת 1.36% בתקופה המקבילה אשתקד. במגזר המדדי פער הריבית היה 0.50% לעומת 0.48% בתקופה המקבילה אשתקד.

למידע נוסף בנוגע להכנסות והוצאות ריבית ראה נספח 1 - [שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית](#).

הוצאות בגין הפסדי אשראי

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני					
		2015		2016	
השינוי					
באחוזים	במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח	
-	(343)	(186)		(529)	
הוצאה (הכנסה) פרטנית בגין הפסדי אשראי					
(9.7)	(27)	279		252	
הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי					
-	(370)	93		(277)	
סך כל ההוצאה (ההכנסה) בגין הפסדי אשראי					
יחסים באחוזים:					
		(0.15)		(0.40)	
שיעור ההוצאה (ההכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו					
		0.22		0.19	
שיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו					
		0.07		(0.21)	
שיעור ההוצאה (ההכנסה) הכולל בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו					
		2015		2016	
רביע ראשון	רביע שני	רביע שלישי	רביע רביעי	רביע ראשון	רביע שני
במיליוני ש"ח					
(74)	(112)	(14)	(54)	(275)	(254)
הוצאה (הכנסה) פרטנית בגין הפסדי אשראי					
155	124	87	87	152	100
הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי					
81	12	73	33	(123)	(154)
סך כל ההוצאה (ההכנסה) בגין הפסדי אשראי					
יחסים באחוזים:					
(0.12)	(0.17)	(0.02)	(0.08)	(0.42)	(0.38)
שיעור ההוצאה (ההכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו					
0.25	0.19	0.13	0.13	0.23	0.15
שיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו					
0.13	0.02	0.11	0.05	(0.19)	(0.23)
שיעור ההוצאה (ההכנסה) הכולל בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו					

הכנסות בגין הפסדי אשראי של קבוצת לאומי הסתכמו במחצית ראשונה של 2016 בכ- 277 מיליון ש"ח, בהשוואה להוצאות בסך 93 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. ההכנסות במחצית ראשונה 2016 נובעות מגביות גבוהות שבוצעו במחצית הנוכחית.

ברביע השני של 2016 הסתכמו ההכנסות בגין הפסדי אשראי בסך של כ-154 מיליון ש"ח, (0.23%) מתוך האשראי לציבור, נטו לעומת הוצאות בסך של כ-12 מיליון ש"ח, 0.02% מתוך האשראי לציבור בתקופה המקבילה אשתקד.

למידע נוסף בנוגע להוצאות הפסדי אשראי ראה [ביאור 6](#) ו**ביאור 13**.

הכנסות שאינן מריבית

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני						
השינוי		2015	2016			
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח					
באחוזים						
(54.0)	(656)	1,214	558	הכנסות מימון שאינן מריבית		
(5.2)	(109)	2,086	1,977	עמלות		
(67.6)	(73)	108	35	הכנסות אחרות		
(24.6)	(838)	3,408	2,570	סך הכל		
		2015	2016			
רביע ראשון	רביע שני	רביע שלישי	רביע רביעי	רביע ראשון	רביע שני	
במיליוני ש"ח						
1,319	(105)	325	71	24	534	הכנסות מימון שאינן מריבית
1,051	1,035	1,013	993	988	989	עמלות
55	53	6	481	20	15	הכנסות אחרות
2,425	983	1,344	1,545	1,032	1,538	סך הכל

הכנסות שאינן מריבית של קבוצת לאומי הסתכמו במחצית ראשונה של 2016 ב-2,570 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-3,408 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של 838 מיליון ש"ח, בשיעור של 24.6%.

הקיטון בהכנסות שאינן מריבית נובע בעיקר מקיטון ברווחים ממימושים בתיק הזמין למכירה בסך של כ-615 מיליון ש"ח. במחצית ראשונה 2016 נזקפה ההכנסה מעסקת ויזה אירופה בסך 378 מיליון ש"ח לעומת הכנסה של 810 מיליון ש"ח מימוש החברה לישראל ומובילאיי שנזקפה בתקופה המקבילה אשתקד. בנוסף קטנו ההכנסות שאינן מריבית כתוצאה מקיטון בעמלות של כ-109 מיליון ש"ח כמפורט בהמשך.

ברביע השני של 2016 הסתכמו הכנסות שאינן מריבית בסך 1,538 מיליון ש"ח בהשוואה ל-983 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 555 מיליון ש"ח, בשיעור של 56.5%. הגידול נובע בעיקר מרווח מעסקת ויזה אירופה בסך 378 מיליון ש"ח שנרשם ברביע הנוכחי ומגידול ברווחים מהתיק למסחר כמפורט בטבלה שלהלן.

להלן פירוט הכנסות מימון שאינן מריבית:

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
	2016	2015	השינוי
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער, נטו	(146)	130	(276)
רווחים ממכירת אג"ח זמינות למכירה, נטו	59	119	(60)
רווחים מהשקעות במניות כולל דיבידנדים ^(א)	510	1,065	(555)
רווחים נטו בגין הלוואות שנמכרו	14	-	14
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו	121	(100)	221
סך הכל	558	1,214	(656)

2016					
2015					
רביע שני	רביע ראשון	רביע רביעי	רביע שלישי	רביע שני	רביע ראשון
במיליוני ש"ח					
הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער, נטו	(92)	(54)	177	(254)	209
רווחים ממכירת אג"ח זמינות למכירה, נטו	50	9	27	35	15
רווחים מהשקעות במניות כולל דיבידנדים ^(א)	427	83	(165)	403	40
רווחים נטו בגין הלוואות שנמכרו	14	-	-	11	-
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו	135	(14)	32	130	(369)
סך הכל	534	24	71	325	(105)

(א) רביע שני של 2016 כולל בעיקר רווח מעסקת ויזה אירופה בסך 378 מיליון ש"ח. רביע ראשון של 2015 כולל בעיקר רווח ממכירת מניות החברה לישראל ומובילאיי בסך 522 מיליון ש"ח ו-288 מיליון ש"ח לפני השפעת המס בהתאמה. רביע שלישי של 2015 כולל רווח ממכירת מניות החברה לישראל בסך 289 מיליון ש"ח והכנסה מדיבידנד שהתקבל בגין מניית קנון הולדינגס בסך 130 מיליון ש"ח לפני השפעת המס ורביע רביעי של 2015 כולל רווח ממכירת דרך ארץ בסך 100 מיליון ש"ח לפני השפעת המס והוצאות לירידת ערך בגין מניית קנון הולדינגס בסך 282 מיליון ש"ח לפני השפעת המס.

ויזה אירופה

ביום 3 בנובמבר 2015 הודיעו החברות Visa Inc. (NYSE: V) ו-Visa Europe Ltd. בדבר התקשרותן בהסכם, לפיו תרכוש Visa Inc את Visa Europe. הבנק הינו חבר ב-Visa Europe Ltd. והוא זכאי לקבל חלק מהתמורה, בהתאם לנוסחת חלוקת התמורה בין החברים ב-Visa Europe.

ביוני 2016 התקבלו האישורים הרגולטוריים שנדרשו לצורך השלמת עסקת ויזה אירופה והבנק קבל את התמורה במזומן בגין העסקה, בסך של כ-69 מיליון יורו (כ-300 מיליון ש"ח). כמו כן, נרשמה הכנסה בסך כ-78 מיליון ש"ח בגין הזכות לתשלומים עתידיים במזומן ובמניות להמרה.

להלן פירוט העמלות:

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
	השינוי	2015	2016
	במיליוני ש"ח		
ניהול חשבון	(40)	397	357
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים	(62)	368	306
כרטיסי אשראי	32	466	498
טיפול באשראי	(17)	110	93
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים	(17)	155	138
הפרשי המרה	4	160	164
עמלות מעסקי מימון	3	265	268
עמלות אחרות	(12)	165	153
סך כל העמלות	(109)	2,086	1,977

סך ההכנסות מעמלות במחצית ראשונה של 2016 הושפעו מירידה בפעילות של השלוחה בשווייץ עקב השלמת מכירת הפעילות ליוליוס בר במהלך הרביע הראשון של שנת 2015 וממכירת הפעילות של השלוחה בלוקסמבורג במהלך הרביע הראשון של שנת 2016 (השפעה של כ-40 מיליון ש"ח). בנוסף, מצמצום העמלות הקשורות לשוק ההון וכן כתוצאה מירידת תעריפי העמלות השונות.

2015					
רביע שני	רביע ראשון	רביע רביעי	רביע שלישי	רביע שני	רביע ראשון
במיליוני ש"ח					
ניהול חשבון	178	179	183	182	188
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים	144	162	153	154	174
כרטיסי אשראי	258	240	244	253	236
טיפול באשראי	45	48	45	45	58
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים	70	68	75	76	79
הפרשי המרה	82	82	82	83	80
עמלות מעסקי מימון	136	132	134	143	139
עמלות אחרות	76	77	77	77	81
סך כל העמלות	989	988	993	1,013	1,035

ההכנסות מעמלות מכסות 45.5% מההוצאות התפעוליות והאחרות לעומת כיסוי של 47.4% בתקופה המקבילה אשתקד ו-46.3% בכל שנת 2015.

להלן פירוט ההכנסות האחרות:

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
	2016	2015	השינוי
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
רווחים מיעודה לפיצויים	5	44	(39)
הכנסות אחרות כולל מכירת בניינים וציוד	30	64	(34)
סך הכל	35	108	(73)

הקיטון בהכנסות אחרות נובע מקיטון ברווחים מיעודה לפיצויים בשל תשואות נמוכות על היעודות במחצית ראשונה 2016 לעומת תקופה מקבילה אשתקד וכתוצאה מקיטון בהכנסות ממכירת נכסים לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

2016					
2015					
רביע שני	רביע ראשון	רביע רביעי	רביע שלישי	רביע שני	רביע ראשון
במיליוני ש"ח					
רווחים (הפסדים) מיעודה לפיצויים	5	-	15	(24)	6
הכנסות אחרות כולל מכירת בניינים וציוד ^(א)	10	20	466	30	47
סך הכל	15	20	481	6	53

(א) ברביע רביעי 2015 כולל רווח ממכירת בניינים בחברת הבת בארה"ב בסך כ-380 מיליון ש"ח.

משקל ההכנסות שאינן מריבית מסך כל ההכנסות (קרי, הכנסות מריבית, נטו והכנסות שאינן מריבית) היה בשיעור של 41.1% לעומת 49.2% בתקופה המקבילה אשתקד ו-46.9% בכל שנת 2015.

הוצאות תפעוליות ואחרות

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני					
		2016	2015	השינוי	
		במיליוני ש"ח			
		במיליוני ש"ח			
משכורות והוצאות נלוות	2,712	2,763	(51)	1.8	באחוזים
פחת והפחתות	320	335	(15)	4.5	
הוצאות אחזקת בניינים וציוד	538	520	18	3.5	
הוצאות אחרות	775	779	(4)	0.5	
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	4,345	4,397	(52)	1.2	
		2016	2015		
רביע שני	רביע ראשון	רביע רביעי	רביע שלישי	רביע שני	רביע ראשון
במיליוני ש"ח					
משכורות והוצאות נלוות	1,510	1,202	1,325	1,360	1,418
פחת והפחתות	175	145	169	156	162
הוצאות אחזקת בניינים וציוד	266	272	256	271	259
הוצאות אחרות	404	371	568	334	396
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	2,355	1,990	2,318	2,121	2,235

סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות של קבוצת לאומי הסתכמו במחצית ראשונה של 2016 ב-4,345 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-4,397 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של 1.2% בעיקר בשל קיטון בהוצאות השכר כמפורט בהמשך.

ברביע השני של 2016 הסתכמו ההוצאות התפעוליות ב-2,355 מיליון ש"ח בהשוואה ל-2,162 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 193 מיליון ש"ח, בשיעור של 8.9%. הגידול נובע ממענק ההירתמות שניתן לעובדים ברביע שני 2016 לשם יישום תוכנית ההתייעלות בסך 155 מיליון ש"ח.

הוצאות שכר

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
	2016	2015	השינוי
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
שכר ונלוות	1,897	1,873	24
מענק תשואה	244	383	(139)
הוצאות פנסיה, פיצויים ופרישה מרצון בניכוי רווחי קופות	478	600	(122)
סך הכל הוצאות שכר ללא מענקים חד פעמיים	2,619	2,856	(237)
מענק חד פעמי ^(א)	155	144	11
השפעת ההסכמים הקיבוציים	(62)	(237)	175
סך הכל הוצאות שכר	2,712	2,763	(51)

(א) בשנת 2016 כולל מענק הירתמות לעובדים לשם יישום תוכנית ההתייעלות ובשנת 2015 כולל מענק חתימה על ההסכמים הקיבוציים.

הוצאות השכר הסתכמו במחצית ראשונה של 2016 ב-2,712 מיליון ש"ח לעומת 2,763 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של 51 מיליון ש"ח, בשיעור של 1.8%.

הקיטון בסך כל הוצאות שכר נובע מירידה בהפרשה למענק תשואה הצפוי ומירידה בהוצאות השכר בשלוחות בחו"ל כתוצאה מסגירת השלוחות בשווייץ ובלוקסמבורג. כמו כן קטנו הוצאות השכר ברביע הראשון של 2016 וברביע הראשון של 2015 מהשפעת החתימה על ההסכמים הקיבוציים ברבעונים אלה (למידע נוסף ראה [ביאור 8](#)) בסך של 62 ו-237 מיליון ש"ח, בהתאמה.

2016					
2015					
רביע שני	רביע ראשון	רביע רביעי	רביע שלישי	רביע שני	רביע ראשון
במיליוני ש"ח					
שכר ונלוות	930	967	1,016	991	960
מענק תשואה	174	70	43	96	155
הוצאות פנסיה, פיצויים ופרישה מרצון בניכוי רווחי קופות	251	227	266	273	396
סך הכל הוצאות שכר ללא מענקים חד פעמיים	1,355	1,264	1,325	1,360	1,511
מענק חד פעמי ^(א)	155	-	-	-	144
השפעת ההסכמים הקיבוציים	-	(62)	-	-	(237)
סך הכל הוצאות שכר	1,510	1,202	1,325	1,360	1,418

(א) בשנת 2016 כולל מענק הירתמות לעובדים לשם יישום תוכנית ההתייעלות ובשנת 2015 כולל מענק חתימה על ההסכמים הקיבוציים.

למידע נוסף ראה [ביאור 8](#).

הוצאות שכר ונלוות מהוות כ-62.4% מסך כל ההוצאות התפעוליות לעומת 62.8% בתקופה המקבילה אשתקד ו-61.7% בכל שנת 2015.

הוצאות תפעוליות ואחרות (למעט שכר)

ההוצאות התפעוליות והאחרות למעט שכר הסתכמו במחצית ראשונה של 2016 בסך 1,633 מיליון ש"ח בדומה לתקופה המקבילה אשתקד.

ברביע שני 2016 הסתכמו ההוצאות התפעוליות והאחרות, לא כולל הוצאות שכר, בסך 845 מיליון ש"ח לעומת 817 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 28 מיליון ש"ח בשיעור של 3.4% בשל גידול בהוצאות ביטוח והוצאות אחרות.

ההוצאות התפעוליות מהוות 69.4% מסך כל ההכנסות לעומת 63.5% בתקופה המקבילה אשתקד ו-65.9% בכל שנת 2015. עיקר הפער מוסבר ברמת הכנסות מימון שאינן מריבית שהיתה כאמור נמוכה משמעותית במחצית זו אל מול המחצית המקבילה אשתקד.

סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות (במונחים שנתיים) מהווה 2.00% מסך כל המאזן, לעומת 2.25% בתקופה המקבילה אשתקד ולעומת 2.12% בכל שנת 2015.

הוצאות מס

ההפרשה למס על הרווח של קבוצת לאומי הסתכמה במחצית ראשונה של 2016 ב-778 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-862 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. שיעור ההפרשה במחצית ראשונה 2016 היה כ-35.5% מהרווח לפני מס לעומת 35.4% בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-0.1 נקודות האחוז.

ברביע ראשון 2016 נרשמה הוצאת מס בסך של 122 מיליון ש"ח בשל הקיטון ביתרת המסים הנדחים נטו כתוצאה מירידת שיעור מס החברות מ-26.5% ל-25% החל מ-1 בינואר 2016 בעוד שברביע השני 2016 נרשמה הכנסת מס (נטו) בסך של 187 מיליון ש"ח בשל תהליכי פירוק ומכירה של חברות בנות.

רווח לאחר מסים

הרווח לאחר מסים הסתכם במחצית ראשונה של 2016 בסך 1,413 מיליון ש"ח לעומת 1,572 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של 10.1%. ברביע השני של 2016 הסתכם הרווח לאחר מיסים בסך 964 מיליון ש"ח לעומת 512 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 88.3%.

רווחי חברות כלולות

חלק הקבוצה ברווח לאחר מס של חברות כלולות הסתכם במחצית ראשונה של 2016 ברווח של 35 מיליון ש"ח בהשוואה לרווח של 146 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נובע ממכירת מניות החברה לישראל ברביע ראשון 2015 ומסיווג ההשקעה בחברה לישראל החל מה-31 במרס 2015 בתיק ניירות ערך זמין למכירה בהתאם לשווי השוק של ההשקעה ליום 31 במרס 2015. ברביע שני 2016 הבנק מימש את יתרת המניות שהחזיק בחברה לישראל. למידע נוסף ראה פרק [ניירות ערך](#).

רווחי חברות כלולות במחצית ראשונה 2016 כוללים בעיקר רווחים מחברות כלולות בחברת הבת, לאומי פרטנרס.

רווח נקי

הרווח הנקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה הסתכם במחצית ראשונה של 2016 בסך של 1,448 מיליון ש"ח לעומת רווח של 1,718 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של 15.7%. ברביע השני של 2016 הסתכם הרווח הנקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בסך 980 מיליון ש"ח לעומת 527 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 86.0%.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה במחצית ראשונה של 2016 הסתכם בסך של 19 מיליון ש"ח בהשוואה לרווח של 18 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי במחצית ראשונה של 2016 הסתכם בסך של 1,429 מיליון ש"ח לעומת רווח של 1,700 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של 16.0%. ברביע השני של 2016 הסתכם הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בסך 970 מיליון ש"ח לעומת 518 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 87.3%.

להלן תמצית דוח על הרווח הכולל:

רווח כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה						
התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן	התאמות מתרגום ^(א) נטו לאחר השפעת גידורים ^(ב)	מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני	התאמות בגין הטבות לעובדים	סך הכל	רווח כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח כולל אחר
במיליוני ש"ח						
יתרה ליום 31 בדצמבר 2014	394	(65)	22	(1,904)	(1,553)	(1,549)
שינוי נטו במהלך התקופה	132	(31)	17	631	749	752
יתרה ליום 30 ביוני 2015	526	(96)	39	(1,273)	(804)	(797)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2015	67	(67)	38	(1,490)	(1,452)	(1,448)
שינוי נטו במהלך התקופה	371	(12)	(1)	(1,126)	(768)	(768)
יתרה ליום 30 ביוני 2016	438	(79)	37	(2,616)	(2,220)	(2,216)

רווח כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה						
התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן	התאמות מתרגום ^(א) נטו לאחר השפעת גידורים ^(ב)	מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני	התאמות בגין הטבות לעובדים	סך הכל	רווח כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח כולל אחר
במיליוני ש"ח						
יתרה ליום 31 במרס 2015	749	(25)	47	(2,685)	(1,914)	(1,911)
שינוי נטו במהלך התקופה	(223)	(71)	(8)	1,412	1,110	1,114
יתרה ליום 30 ביוני 2015	526	(96)	39	(1,273)	(804)	(797)
יתרה ליום 31 במרס 2016	163	(111)	29	(2,082)	(2,001)	(1,997)
שינוי נטו במהלך התקופה	275	32	8	(534)	(219)	(219)
יתרה ליום 30 ביוני 2016	438	(79)	37	(2,616)	(2,220)	(2,216)

רווח כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה						
התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן	התאמות מתרגום ^(א) נטו לאחר השפעת גידורים ^(ב)	מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני	התאמות בגין הטבות לעובדים	סך הכל	רווח כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח כולל אחר
במיליוני ש"ח						
יתרה ליום 31 בדצמבר 2014	394	(65)	22	(1,904)	(1,553)	(1,549)
שינוי נטו במהלך השנה	(327)	(2)	16	414	101	101
יתרה ליום 31 בדצמבר 2015	67	(67)	38	(1,490)	(1,452)	(1,448)

(א) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של התאגיד הבנקאי, לרבות התאמות בגין חברות כלולות.

(ב) רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.

המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן של קבוצת לאומי הסתכם ב-30 ביוני 2016 ב-436.4 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-416.5 מיליארד ש"ח בסוף 2015, גידול של 4.8%, ובהשוואה ליוני 2015 גידול של 10.8%.

ערך הנכסים הנקובים במטבע חוץ והצמודים למטבע חוץ מסך מאזן הקבוצה הינו כ-92.6 מיליארד ש"ח, כ-21.2% מסך הנכסים. במחצית ראשונה של 2016 יוסף השקל ביחס לדולר של ארה"ב ב-1.4% וביחס לאירו פוחת השקל ב-0.9%. השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ תרם לירידה בשיעור של כ-0.7% בסך כל המאזן של הקבוצה, כך שבנטרול השפעת פיחות השקל סך המאזן גדל לכ-439.1 מיליארד ש"ח.

סך כל הנכסים בניהול הקבוצה - סך כל המאזן וכן תיקי ניירות ערך של הלקוחות וקופות גמל וקרנות השתלמות לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי וניהול פיקדון, מסתכמים בכ-1,224 מיליארד ש"ח, בהשוואה לסך של 1,214 מיליארד ש"ח בסוף 2015 (כ-318 מיליארד דולר ו-311 מיליארד דולר בהתאמה).

1. להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים:

	30 ביוני		31 בדצמבר		השינוי
	2016	2015	2015	מדצמבר 2015	מיוני 2015
	במיליוני ש"ח		באחוזים		
סך כל המאזן	436,400	416,499	4.8	10.8	
מזומנים ופיקדונות בבנקים	57,881	60,455	(4.3)	25.4	
ניירות ערך	84,872	69,475	22.2	31.0	
אשראי לציבור, נטו	266,048	261,399	1.8	4.5	
בניינים וציוד	3,042	3,095	(1.7)	(0.4)	
פיקדונות הציבור	339,998	328,693	3.4	11.8	
פיקדונות מבנקים	4,165	3,859	7.9	(9.1)	
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	24,151	21,308	13.3	22.5	
הון המיוחס לבעלי המניות של התאגיד הבנקאי	30,064	28,767	4.5	6.3	

2. להלן התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים:

	30 ביוני		31 בדצמבר		השינוי
	2016	2015	2015	מדצמבר 2015	מיוני 2015
	במיליוני ש"ח		באחוזים		
אשראי תעודות, נטו	1,768	1,755	0.7	3.3	
ערבויות להבטחת אשראי, נטו	5,823	6,058	(3.9)	5.8	
ערבויות לרוכשי דירות, נטו	19,487	19,292	1.0	5.4	
ערבויות והתחייבויות אחרות, נטו	16,428	16,903	(2.8)	(2.7)	
מכשירים נגזרים ^(א)	666,625	616,885	8.1	2.1	
אופציות מכל הסוגים	128,289	111,125	15.4	(13.4)	

(א) כולל עסקאות "פורוורד", חוזי החלפות פיננסיות, swaps, futures ונגזרי אשראי.
למידע נוסף ראה [ביאור 11.1](#) ו-[11.2](#).

3. להלן התפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ מאזניים של הלקוחות בקבוצת לאומי:

	30 ביוני		31 בדצמבר	
	2016	2015	השינוי	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
	באחוזים			
תיקי ניירות ערך ^(א)	584,584	592,820	(8,236)	(1.4)
נכסים בגינם ניתנים שירותי תפעול ^{(א)(ב)(ג)}				
קרנות נאמנות	53,652	59,451	(5,799)	(9.8)
קופות גמל ופנסיה	72,567	71,221	1,346	1.9
קרנות השתלמות	77,137	73,569	3,568	4.9

- (א) לרבות שינוי בשווי השוק של ניירות ערך ושווי הניירות שבמשמרת (custody) של קרנות נאמנות וקופות גמל, לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי ומשמורת.
 (ב) הקבוצה בארץ אינה מנהלת קרנות נאמנות, קופות גמל וקרנות השתלמות.
 (ג) נכסי לקוחות לגביהם מעניקה הקבוצה שירותי ניהול תפעולי, כולל יתרות הקופות של לקוחות מיועצים בלאומי.

האשראי לציבור, נטו

האשראי לציבור נטו בקבוצת לאומי הסתכם ב-30 ביוני 2016 ב-266.0 מיליארד ש"ח לעומת 261.4 מיליארד ש"ח בסוף 2015, גידול של 1.8%, ובהשוואה ליוני 2015 גידול של 4.5%.

השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ תרם לירידה בשיעור של 0.5% בסך האשראי לציבור. בנטרול השפעת הפיחות חלה עלייה בשיעור של 2.3% בסך האשראי לציבור, כך שבנטרול השפעת פיחות השקל סך האשראי היה 267.3 מיליארד ש"ח.

בנוסף לאשראי לציבור משקיעה הקבוצה בניירות ערך של חברות המסתכמים ב-30 ביוני 2016 ב-14,649 מיליון ש"ח בהשוואה ל-14,095 מיליון ש"ח בסוף 2015, והמגלמים גם כן סיכוני אשראי.

להלן התפתחות האשראי לציבור, לפני הפרשה להפסדי אשראי לפי ענפי משק עיקריים:

	30 ביוני		31 בדצמבר	
	2016	2015	השינוי	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
	באחוזים			
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	81,955	81,805	150	0.2
אנשים פרטיים - אחר	37,936	37,400	536	1.4
בינוי ונדל"ן	51,244	50,124	1,120	2.2
מסחרי	27,712	26,654	1,058	4.0
תעשייה	19,730	20,307	(577)	(2.8)
אחר	51,025	48,780	2,245	4.6
סך הכל	269,602	265,070	4,532	1.7

למידע נוסף בנוגע להתפתחות האשראי וסיכוני האשראי לפי ענפי משק ראה פרק [סיכון אשראי](#).

חובות בעייתיים

להלן סיכון אשראי בעייתי לאחר הפרשות פרטניות וקבוצתיות:

31 בדצמבר 2015			30 ביוני 2016		
סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	מאזני
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
3,187	150	3,037	2,939	143	2,796
1,392	220	1,172	1,155	173	982
3,349	851	2,498	3,832	1,263	2,569
7,928	1,221	6,707	7,926	1,579	6,347

סיכון אשראי בעייתי:

31 בדצמבר	30 ביוני	
2015	2016	
במיליוני ש"ח		
8,461	8,148	סיכון אשראי בעייתי מסחרי
1,303	1,551	סיכון אשראי בעייתי קמעונאי
9,764	9,699	סך הכל
1,836	1,773	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי
7,928	7,926	אשראי בעייתי לאחר הפרשה להפסדי אשראי

למידע נוסף בנוגע לאשראי בעייתי ראה פרק [סיכון אשראי וביאור 13](#).

האשראי לממשלות ב-30 ביוני 2016 הסתכם ב-480 מיליון ש"ח גידול של 27 מיליון ש"ח, גידול של 6.0% לעומת 31 בדצמבר 2015.

ניירות ערך

השקעות הקבוצה בניירות ערך ב-30 ביוני 2016 הסתכמו ב-84.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-69.5 מיליארד ש"ח בסוף 2015, גידול של 22.2%.

ניירות הערך בקבוצה מסווגים לשתי קטגוריות: ניירות ערך למסחר וניירות ערך זמינים למכירה.

סיווג נייר ערך הנרכש על ידי הבנק לתיק ניירות ערך זמינים למכירה או לתיק ניירות ערך למסחר מתבצע במועד רכישתו ונעשה בהתאם לכוונת הבנק לשימוש בנייר. ניירות שנרכשים לצורכי מסחר (או במטרה לגדר רכיבים אחרים של התיק למסחר), לצורכי עשיית שוק או במסגרת חדר עסקאות מסווגים לתיק ניירות ערך למסחר, ואילו ניירות הנרכשים במסגרת ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק מסווגים בתיק הזמין למכירה.

ניירות ערך למסחר מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת נזקף לדוח רווח והפסד. ניירות ערך זמינים למכירה מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת מוצג בסעיף נפרד בהון ברווח כולל אחר שנקרא "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בניכוי המס המתייחס. בכל מקרה שבו קיימת ירידת ערך שהינה בעלת אופי אחר מזמני ההפרש נזקף לחשבון רווח והפסד.

להלן סיווג סעיף ניירות הערך במאזן המאוחד:

31 בדצמבר 2015			30 ביוני 2016		
סך הכל	ניירות ערך זמינים למסחר ^(ב)	ניירות ערך זמינים למכירה ^(א)	סך הכל	ניירות ערך זמינים למסחר ^(ב)	ניירות ערך זמינים למכירה ^(א)
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
אגרות חוב					
35,217	6,664	28,553	48,991	6,368	42,623
של ממשלת ישראל					
11,186	3,058	8,128	12,102	3,371	8,731
של ממשלות זרות					
273	238	35	166	130	36
של מוסדות פיננסיים בישראל					
6,410	148	6,262	7,835	227	7,608
של מוסדות פיננסיים זרים					
10,317	751	9,566	10,909	461	10,448
מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)					
738	152	586	648	108	540
של אחרים בישראל					
2,014	320	1,694	2,241	379	1,862
של אחרים זרים					
3,320	617	2,703	1,980	18	1,962
מניות וקרנות נאמנות					
69,475	11,948	57,527	84,872	11,062	73,810
סך כל ניירות הערך					

(א) רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך 918 מיליון ש"ח שנרשמו ברווח כולל אחר (31 בדצמבר 2015 - 294 מיליון ש"ח).

(ב) רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך 79 מיליון ש"ח שנרשמו ברווח והפסד (31 בדצמבר 2015 - (100) מיליון ש"ח).

ליום 30 ביוני 2016 כ-87.0% מתיק הנוסטרו של הקבוצה סווג כזמין למכירה וכ-13.0% כתיק למסחר. סיווג זה מקנה גמישות בניהול תיק ניירות הערך. כ-2.3% משווי ניירות הערך הינן השקעות במניות של חברות שאינן מוצגות על בסיס השווי המאזני, אלא לפי עלות או שווי שוק של המניות הנסחרות בבורסה.

למידע בנוגע לשווי ניירות ערך לפי אופן המדידה ראה [ביאור 15א](#).

התיק הזמין למכירה

1. במחצית ראשונה של 2016 היה גידול ברווח כולל אחר בגין ניירות ערך זמינים למכירה בסך 556 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס). הגידול נובע מעליית ערך בסך 1,120 מיליון ש"ח, אשר קוזז בחלקו על ידי רווח מניירות ערך שמומשו וסווגו לרווח והפסד בסך 564 מיליון ש"ח (לפני מס). זאת בהשוואה לגידול ברווח כולל אחר בגין ניירות ערך זמינים בסך של 283 מיליון ש"ח (לפני מס) בתקופה המקבילה אשתקד שנבע מעליית ערך בסך 937 מיליון ש"ח אשר קוזז בחלקו מקיטון ברווח מניירות ערך שמומשו וסווגו לרווח והפסד בסך 654 מיליון ש"ח (לפני מס).

2. ברווח והפסד נזקפו רווחים נטו ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה בסך של 59 מיליון ש"ח לעומת רווחים בסך 119 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד ורווחים נטו ממכירת מניות זמינות למכירה בסך של 505 מיליון ש"ח לעומת רווחים בסך 535 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

היתרה המצטברת נטו של התאמות לשווי הוגן של ניירות ערך המוחזקים בתיק הזמין למכירה ליום 30 ביוני 2016 מסתכמת בסכום חיובי של 438 מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס), לעומת 67 מיליון ש"ח בסוף 2015. סכומים אלה מייצגים רווחים נטו שטרם מומשו לתאריכי הדוחות.

להערכת הנהלת הבנק, ירידת ערך בניירות ערך בתיק הזמין למכירה הינה בעלת אופי זמני. בכוונתנו וביכולתנו של הבנק להמשיך ולהחזיק את ההשקעות עד להשבה החזויה של מלוא העלות של הנכסים או עד לפדיון, לכן נזקפת ירידת ערך זו להון. זאת, על בסיס הקריטריונים שפורטו [בעיקרי המדיניות החשבונאית ביאור 1 בדוח השנתי 2015](#).

למידע בנוגע להתאמות לשווי הוגן של ניירות זמינים למכירה שנזקפו להון ראה [ביאור 5](#).

התיק למסחר

ב-30 ביוני 2016, בתיק למסחר יש כ-11.0 מיליארד ש"ח אגרות חוב, לעומת 11.3 מיליארד ש"ח אגרות חוב ו-0.6 מיליארד ש"ח מניות ב-31 בדצמבר 2015. נכון ל-30 ביוני 2016 התיק למסחר מהווה כ-13.0% מסך תיק הנוסטרו של הקבוצה לעומת 17.2% ב-31 בדצמבר 2015.

למידע נוסף בנוגע להרכב התיק ראה [ביאור 5](#).

בגין אגרות חוב למסחר נרשמו בדוח רווח והפסד רווחים שמומשו וטרם מומשו בסך של 153 מיליון ש"ח לעומת הפסדים בסך 103 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ובגין מניות וקרנות נרשמו הפסדים שמומשו וטרם מומשו בסך 32 מיליון ש"ח לעומת רווחים בסך 3 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

השקעות בניירות ערך שהונפקו בחו"ל

בתיק ניירות הערך של הקבוצה יש כ-36.4 מיליארד ש"ח (כ-9.5 מיליארד דולר) ניירות ערך שהונפקו בחו"ל. כ-96% מהתיק מושקעים במכשירי חוב שכולם (פרט לכ-1.0%) מדורגים *Investment Grade*, מהם כ-95% בדרוג (A-) ומעלה. כ-4% מהתיק מושקעים במניות ובקרנות. מתוך התיק הנ"ל כ-31.9 מיליארד ש"ח (כ-8.3 מיליארד דולר) מסווג בתיק הזמין למכירה והיתרה מסווגת בתיק למסחר.

א. השקעות בניירות ערך מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

תיק ניירות ערך מגובי נכסים של הקבוצה (משכנתאות ושאינים משכנתאות), שכולו מדורג בדרוג השקעה (*Investment Grade*), מסתכם בכ-10.9 מיליארד ש"ח (כ-2.8 מיליארד דולר) ל-30 ביוני 2016 לעומת 10.3 מיליארד ש"ח בסוף 2015. מתוך התיק הנ"ל ל-30 ביוני 2016 כ-10.4 מיליארד ש"ח (כ-2.7 מיליארד דולר) מסווג בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר.

התיק הזמין למכירה של השקעות בניירות ערך מגובי נכסים בחו"ל ליום 30 ביוני 2016 כולל השקעה באגרות חוב מגובות משכנתאות בסכום של כ-8.6 מיליארד ש"ח. 94% מסך אגרות החוב המגובות משכנתאות שבתיק הזמין הונפקו על ידי סוכנויות פדראליות בארה"ב (*FNMA, FHLMC, GNMA*) ומדורגות, נכון למועד הדוח, בדירוג *AAA*.

למידע נוסף בנוגע להשקעות באגרות חוב מגובות נכסים ראה [ביאור 5](#).

נכון ליום 30 ביוני 2016 הסתכמה עליית הערך המצטברת נטו שנזקפה להון עצמי הנובעת מתיק אגרות החוב המגובות משכנתאות בכ-47 מיליון ש"ח.

סך אגרות החוב המגובות משכנתאות שאינן בערבות מדינה (ארה"ב) ואינן בחסות מוסדות פדראליים אמריקאים הן בתיק הזמין והן בתיק למסחר, מסתכם בכ-1,272 מיליון ש"ח.

התקופה החזויה לפדיון של כל תיק אגרות החוב המגובות משכנתאות היא כ-4.0 שנים בממוצע (מח"מ). בנוסף לאגרות החוב המגובות משכנתאות, כולל התיק הזמין למכירה של הקבוצה גם אגרות חוב אחרות מגובות נכסים שאינם משכנתאות (אשראי לרכישת רכב ואשראים אחרים) בסך של כ-1.9 מיליארד ש"ח מתוכן אגרות חוב מסוג CLO בסך של כ-1.8 מיליארד ש"ח. התקופה החזויה לפדיון של תיק אגרות החוב המגובות נכסים שאינם משכנתאות היא כ-3.7 שנים בממוצע.

ב. השקעות בניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

בתיק ניירות הערך של הקבוצה ב-30 ביוני 2016 כ-25.5 מיליארד ש"ח (6.6 מיליארד דולר) ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל, 21.4 מיליארד ש"ח (5.6 מיליארד דולר) מניירות הערך הללו מסווגים בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר. 99% מסך ניירות הערך הינם בדירוג השקעה והם כוללים בעיקר ניירות ערך של ממשלת ארה"ב, בנקים ומוסדות פיננסיים, אגרות חוב של חברות בדירוג השקעה והיתר בעיקר ניירות ערך של ממשלת ישראל.

למידע נוסף בנוגע לחשיפה מוסדות פיננסיים זרים ראה פרק [סיכון אשראי](#).

ליום 30 ביוני 2016 הסתכמה יתרת עליית הערך המצטברת בהון העצמי בגין ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל, ושהם בתיק הזמין למכירה ב-300 מיליון ש"ח (שהם 187 מיליון ש"ח לאחר מס).

כאמור, בנוסף לתיק הזמין למכירה קיימים ניירות ערך שאינם מגובים בנכסים גם בתיק למסחר. התיק למסחר כולל בעיקר ניירות ערך של מדינות, בנקים ומוסדות פיננסיים, וקרנות של ניירות ערך. 99% מניירות הערך שבתיק למסחר בדירוג השקעה (Investment Grade).

שווי התיק למסחר שאינו מגובה בנכסים ב-30 ביוני 2016 הסתכם ב-4.1 מיליארד ש"ח (1.1 מיליארד דולר). ההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת, במידה שיש הפרש כזה, נזקק לרווח והפסד.

השקעות באגרות חוב - שהונפקו בישראל

ההשקעות באגרות חוב שהונפקו בישראל הסתכמו ב-30 ביוני 2016 ב-48.0 מיליארד ש"ח, מזה סך של 47.2 מיליארד ש"ח אגרות חוב שהונפקו על ידי ממשלת ישראל בשקלים, והיתר אגרות חוב של ממשלת ישראל במט"ח ואגרות חוב שהונפקו על ידי חברות. כ-70.8% מההשקעות באגרות חוב חברות שהם כ-0.6 מיליארד ש"ח נכללו בתיק הזמין למכירה, והיתר בתיק למסחר.

תיק אגרות החוב של חברות, שבתיק הזמין למכירה בהיקף של 0.6 מיליארד ש"ח כולל קרן הון בסך של 29 מיליון ש"ח.

כל אגרות החוב של החברות שבתיק למסחר וחלק מאגרות החוב של החברות שבתיק הזמין למכירה רשומות למסחר וסחירות בבורסה.

השקעות במניות ובקרנות

סך כל ההשקעות במניות ובקרנות מסתכמות ליום 30 ביוני 2016 בכ-1,980 מיליון ש"ח, מזה מניות סחירות 1,113 מיליון ש"ח ושאינן סחירות 867 מיליון ש"ח. מסך כל ההשקעה 1,962 מיליון ש"ח מסווגים בתיק הזמין למכירה ו-18 מיליון ש"ח מסווגים בתיק למסחר.

ההון הנדרש בגין השקעות אלה עומד ליום 30 ביוני 2016 על סך של 248 מיליון ש"ח.

למידע נוסף ראה [ביאור 5](#).

השינויים העיקריים בהשקעה במניות

החברה לישראל

ביום 21 באפריל 2016 מכר הבנק, בעסקה מחוץ לבורסה, את יתרת המניות שהחזיק בחברה לישראל בע"מ, 451,252 מניות, המהוות כ-5.86% מהונה המונפק והנפרע של החברה לישראל, בתמורה ל-17,906,037 מניות של כימיקלים לישראל בע"מ ("כי"ל) המהוות כ-1.4% מהונה המונפק והנפרע של כי"ל. הרווח לפני מס שרשם הבנק בגין מכירת המניות הינו כ-87 מיליון ש"ח.

כי"ל

במהלך הרביע השני מכר הבנק 16.8 מיליון מניות בחברת כי"ל, המהוות כ-1.3% מהונה המונפק והנפרע של כי"ל. ההפסד לפני מס שרשם הבנק בגין מכירת המניות הינו כ-38 מיליון ש"ח.

קנון

ביום 23 ביוני 2016 מכר הבנק 3.8 מיליון מניות בחברת Kenon Holdings Ltd. (להלן: "קנון"), שמהוות כ-7.08% מהונה המונפק והנפרע של קנון, לחברת Ansonia Holdings Singapore B.V.

המניות נמכרו במחיר של 42 ש"ח למניה, והתמורה הכוללת של העסקה הינה בסך של כ-159 מיליון ש"ח. הרווח לפני מס שרשם הבנק בגין מכירת המניות הינו כ-9.5 מיליון ש"ח. לאחר המכירה הנ"ל, מחזיק הבנק ב-3,733,614 מניות של קנון, המהוות כ-6.95% מהונה המונפק והנפרע של קנון.

פיקדונות הציבור

פיקדונות הציבור בקבוצה הסתכמו ב-30 ביוני 2016 ב-340.0 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-328.7 מיליארד ש"ח בסוף 2015, גידול בשיעור של 3.4% ובהשוואה ליוני 2015 גידול של 11.8%.

השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ הקטין בשיעור של 1.0% את סך כל פיקדונות הציבור כך שבנטרול השפעת פיחות השקל היה גידול בפיקדונות הציבור בשיעור של 4.4%.

אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבות נדחים

אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבות נדחים הסתכמו ב-30 ביוני 2016 ב-24.2 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-21.3 מיליארד ש"ח בסוף 2015, גידול של 13.3%. במחצית ראשונה של 2016 נפרעו אגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים בסך 2.0 מיליארד ש"ח.

תשקיף מדף והנפקת אגרות חוב

ביום 28 במאי 2015 פרסם הבנק תשקיף מדף בהתאם להיתר שהתקבל מרשות ניירות ערך.

ביום 21 בינואר 2016 הנפיק הבנק, על פי תשקיף המדף שלעיל, הרחבה של סדרה 177 בהיקף של כ-3.6 מיליארד ש"ח.

אגרות חוב סדרה 177 עומדות לפירעון בתשלום אחד ביום 30 ביוני 2020, צמודות קרן וריבית למדד המחירים לצרכן, ונושאות ריבית שנתית בשיעור של 0.59% לשנה, אשר תשולם פעמיים בשנה ביום 30 ביוני בשנים 2016 ועד 2020 (כולל) וביום 31 בדצמבר בשנים 2016 ועד 2019 (כולל).

אגרות החוב אינן מוכרות לצורך הון פיקוחי.

על פי דוח הצעת מדף מיום 20 בינואר 2016, הנפיק הבנק, בתאריך 21 בינואר 2016 סך של 926 מיליון ש"ח כתבי התחייבות נדחים סדרה 400.

כתבי ההתחייבות הנדחים עומדים לפירעון בתשלום אחד ביום 21 בינואר 2026 עם אופציה למנפיק לפירעון מוקדם לא לפני ה-21 בינואר 2021 ולא לאחר ה-21 בפברואר 2021, אינם צמודים לבסיס הצמדה כלשהו, נושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 3.25% לשנה, עד למועד הפירעון המוקדם. במועד זה, בהינתן אי מימוש זכותו של הבנק לפדיון מוקדם, תעודכן הריבית הנקובה באגרת בהתאם להפרש בין ריבית העוגן (כהגדרתה בדוח הצעת המדף) במועד ההנפקה לבין זו שבמועד עדכון הריבית.

בהתקיים נסיבות לאירוע מכונן (אירוע מכונן לאי קיימות או אירוע מכונן לספיגת הפסדי קרן, כמוקדם שביניהם), יומר כתבי ההתחייבות הנדחים למניות על פי שווי השוק של המניות במועד ההמרה או על פי שער הרצפה שנקבע (6.78 ש"ח למניה), כגבוה מביניהם.

כתבי התחייבות אלו כשירים להכלל ברובד 2 החל ממועד ההנפקה.

נכסים אחרים ויתרות חובה בגין מכשירים נגזרים

נכסים אחרים הסתכמו ב-30 ביוני 2016 בסך 8.7 מיליארד ש"ח לעומת 7.7 מיליארד ש"ח בסוף 2015, גידול בשיעור של 13.0%.

יתרת החובה בגין השווי ההוגן של מכשירים נגזרים שבוצעה עם ועבור לקוחות גדלה מהיקף של 11.3 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2015 לכ-13.0 מיליארד ש"ח ב-30 ביוני 2016.

התחייבויות אחרות ויתרות זכות בגין מכשירים נגזרים

התחייבויות אחרות הסתכמו ב-30 ביוני 2016 בסך 22.5 מיליארד ש"ח לעומת 20.7 מיליארד ש"ח בסוף 2015, גידול בשיעור של 8.2%.

יתרת הזכות בגין השווי ההוגן של מכשירים נגזרים שבוצעה עם ועבור לקוחות הסתכמה בסך 13.7 מיליארד ש"ח לעומת 11.1 מיליארד ש"ח בסוף 2015.

הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (להלן: "הון") של הקבוצה הסתכם ב-30 ביוני 2016 ב-30,064 מיליון ש"ח, לעומת 28,767 מיליון ש"ח בסוף 2015, גידול של 4.5%. העלייה נובעת, בין היתר, מהנפקת מניות לעובדים ונושאי משרה בסך 636 מיליון ש"ח בהתאם להסכם הקיבוצי המיוחד בנוגע להמרת זכויות עובדים למניות הבנק.

למידע נוסף בנוגע להסכם הקיבוצי המיוחד ראה [ביאור 8](#).

יחס הון למאזן ב-30 ביוני 2016 הגיע ל-6.9% בדומה ליחס ב-31 בדצמבר 2015.

מבנה הלימות ההון

30 ביוני	31 בדצמבר	
2016	2015	2015
בלתי מבוקר	מבוקר	
במיליוני ש"ח		
הון לצורך חישוב יחס ההון		
31,187	28,613	29,001
12,838	13,355	12,593
44,025	41,968	41,594
יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
273,129	274,341	277,034
6,369	6,010	5,167
20,433	20,103	20,432
299,931	300,454	302,633
יחס ההון לרכיבי סיכון		
10.40%	9.52%	9.58%
14.68%	13.97%	13.74%

יישום הוראות באזל 3 בישראל

ביום 30 במאי 2013 פרסם המפקח על הבנקים את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, וזאת על ידי תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין 201-211. הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014.

על פי הוראות אלו, רכיבי ההון בקבוצה לצורך חישוב הלימות ההון משויכים לשני רבדים:

1. הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף.

2. הון רובד 2.

סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון רובד 1 כולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף:

הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מהזכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו (זכויות מיעוט) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים, והכל כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי", ובכפוף להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין 299 "מדידה והלימות ההון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".

הון רובד 1 נוסף, המורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202. בקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון ברובד זה. ככל שיונפקו בעתיד מכשירי הון רובד 1 נוסף, הם יידרשו לעמוד בכל הקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הון רובד 2:

בהוראות באזל 3 בוטלה האבחנה בין רובד 2 עליון לרובד 2 תחתון.

הון רובד 2 כולל בעיקר מכשירי הון ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס עד לתקרה של 1.25% מסך נכסי סיכון האשראי.

לגבי מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רובד 2 בתאריך 31 בדצמבר 2013 נקבעו הוראות מעבר ותקרת הכרה, שחושבה ליום ה-1 בינואר 2014, על פי 80% מיתרת המכשירים ליום 31 בדצמבר 2013, ובתחילת כל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10%. מכשירי ההון שהיו חלק מרובד 2 בתאריך 31 בדצמבר 2013 כוללים מכשירי הון מורכבים שסווגו עד כה לרובד 2 עליון וכן כתבי התחייבות נדחים שסווגו לרובד 2 תחתון.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: <http://leumi.co.il/home01/32587> בפרק אודות >מידע כספי ואסיפות > גילויים פיקוחיים נוספים.

יצוין כי הסכום המוכר בפועל להון רובד 2 הינו הנמוך מבין סכומם המופחת של המכשירים עצמם ותקרת ההכרה בהם על פי הוראות המעבר. מתחילת 2014 מכשירי הון שיונפקו יידרשו לעמוד בכל הקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, לצורך הכללתם בהון. הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי-קיימות (כמוגדר בנספח ה' להוראת ניהול בנקאי תקין 202), יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

על פי דוח הצעת מדף מיום 20 בינואר 2016, הנפיק הבנק, בתאריך 21 בינואר 2016 סך של 926 מיליון ש"ח כתבי התחייבות נדחים סדרה 400, הכשירים להכלל ברובד 2.

למידע נוסף בנוגע להנפקה ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון, סעיף [אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבויות נדחים](#).

יעד הלימות ההון

יחסי הלימות ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל:

לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 201 "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות", כל התאגידים הבנקאיים נדרשים לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 9%, וזאת החל מיום 1 בינואר 2015. בנוסף, תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, יידרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וזאת החל מיום 1 בינואר 2017. הוראה נוספת זו חלה על הבנק. כמו כן, כל התאגידים הבנקאיים בישראל נדרשים לעמוד ביחס הון כולל מזערי בשיעור של 12.5%, וזאת החל מיום 1 בינואר 2015. תאגיד בנקאי גדול יידרש לעמוד ביחס הון כולל מזערי בשיעור של 13.5%, וזאת החל מיום 1 בינואר 2017. הוראה נוספת זו חלה על לאומי.

ביום 28 בספטמבר 2014 פרסם המפקח על הבנקים חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 "מגבלות למתן הלוואות לדיור". על פי ההוראה המתוקנת, התאגיד הבנקאי יידרש להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1, בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור. מועד התחולה לעמידה ביעד ההון שנקבע הוא 1 בינואר 2017, ועל התאגידים הבנקאיים להגדיל את יעד ההון בשיעורים רבעוניים קבועים מיום 1 באפריל 2015 ועד ליום 1 בינואר 2017. הערכת השפעת התיקון להוראה על קבוצת לאומי במועד התחולה הסופי, לפי נתוני מועד הדיווח, היא כ-0.27% ביחס הלימות ההון, כאשר השפעה זו נפרסת על פי ההוראה על פני שמונה רבעונים.

ההגעה ליעדים המתוארים לעיל תיושם בצורה הדרגתית.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק:

תכנון ההון בקבוצת לאומי משקף ראייה צופה פני עתיד של תיאכון הון ושל הלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך. מדיניות הקבוצה שאושרה על ידי הדירקטוריון, הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהסף המזערי שיוגדר מעת לעת על ידי בנק ישראל ואשר לא תפחת משיעור ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך ה-ICAAP. בנוסף, הוגדרו יעדים שהקבוצה תרצה לעמוד בהם בעת אירוע תרחיש קיצון.

במסגרת הליך הסקירה הפיקוחי, הנחה המפקח על קביעת יעדי הון פנימיים אשר יהלמו את פרופיל הסיכון של הבנק. בהמשך לכך, דירקטוריון הבנק אישר להגדיל את יעד ההון העצמי רובד 1 הפנימי של הבנק באופן שמיום 31 בדצמבר 2017 יעמוד על 10.5%. דירקטוריון הבנק ישוב ויידון ביעד זה לא יאוחר מסוף שנת 2016.

התקינה בדבר זכויות עובדים אשר יושמה לראשונה בינואר 2015, הינה גורם המשפיע באופן מהותי ביותר על הון עצמי רובד 1 של לאומי, בעיקר בשל העובדה שמדידת ההתחייבות הינה בהתאם לריביות שוק שהינן ברמות נמוכות היסטוריות וכן בשל התנודתיות הרבה שמדידה מעין זו מביאה להון הפיקוחי של הבנק.

בהקשר זה, ביום 12 ביולי 2016 קיבל הבנק אישור פרטני מאת בנק ישראל לענין אופן חישוב ריבית ההיוון שתשמש לחישוב ההתחייבות לזכויות עובדים לצורך מדידת ההון הפיקוחי. בהתאם לאישור, ריבית ההיוון תחושב על פי ממוצע

נע של תשואות השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח. השינוי ייושם החל מהדוחות הכספיים לתקופה שהסתיימה ביום 30 ביוני 2016 ועד לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020 (כולל). שינוי השיטה ימתן באופן משמעותי את התנודתיות הנובעת משינויים בריבית להיוון. כמו כן, לשינוי שיטת החישוב השפעה מיידית של גידול בהון הפיקוחי ליום 30 ביוני 2016, בסך כ-380 מיליון ש"ח.

נכון ל-30 ביוני 2016 הלימות הון רובד 1 של הבנק הינה 10.40%. במהלך המחצית הראשונה של 2016 הושלמו מספר מהלכים משמעותיים ששיפרו את יחס הלימות ההון. ביניהם:

- **המרת זכויות עובדים למניות הבנק:** בתאריך 20 במרס 2016 אישר דירקטוריון הבנק את הנפקת המניות לעובדים ונושאי משרה. הסכום הכולל של זכויות עובדים ונושאי משרה שהומרו למניות הבנק מסתכם לכ-636 מיליון ש"ח. שווי מניות הבנק לצורך המרת הזכויות הינו 13.0 ש"ח (שער הנעילה של מניות הבנק ביום 6 במרס 2016). בהתאם לכך, אישר דירקטוריון הבנק הנפקה של 48,938,037 מניות, המהוות כ-3.21% מההון המונפק והנפרע של הבנק (לאחר ההקצאה). המניות הוקצו לנאמן, שיחזיק במניות בנאמנות עבור העובדים, בהתאם להוראות סעיף 102 לפקודת מס הכנסה. הגידול בהון שנבע מהמרת זכויות זו שיפר בכ-0.24% את יחס הלימות הון עצמי רובד 1 של הבנק.

למידע נוסף בנוגע להסכם הקיבוצי המיוחד ראה [ביאור 8](#).

- **ביטוח לתיק ערבויות מכוח חוק מכר:** ביום 8 במרס 2016 הושלמה התקשרות עם מבטחי משנה בינלאומיים, בעלי דירוג בינלאומי גבוה, לרכישת ביטוח לתיק ערבויות מכוח חוק מכר (דירות) ולהתחייבויות להוצאת ערבויות כאמור. פוליסת הביטוח מבטיחה את הבנק למקרה בו יידרש לשלם בשל חילוט הערבויות, והכל על פי תנאי הפוליסה. רכישת הביטוח מאפשרת את הפחתת ההון המרותק בגין סיכון האשראי הנובע מהנפקת הערבויות, תוך שימוש בפוליסה כ"מפחיתת סיכון אשראי", בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 203 ותרמה לשיפור של כ-0.23% ביחס הלימות ההון רובד 1 של הבנק, נכון ליום 31 במרס 2016.

- **ניכוי מההון בגין נכס מס נדחה:** ביום 4 באפריל 2016 פורסם עדכון לקובץ שאלות ותשובות של הפיקוח על הבנקים ליישום הוראות ניהול בנקאי תקין בנושא מדידה והלימות הון. מטרת העדכון להבהיר את אופן הטיפול במרכיב מס שכן בכל הקשור לחישוב דרישות ההון ובניכוי מההון בגין נכס מס נדחה. על פי ההבהרה, כאשר תאגיד בנקאי מגיע למסקנה כי בנסיבות הקיימות במועד הדוח קיימת סבירות קרובה לוודאי (virtually certain) לגבי נכס המס הנדחה בגובה סכום מס השכר הכלול בספרי הבנק, ניתן שלא להחיל את ניכוי הסף הכלול בסעיף 13 להוראה על חלק זה של נכס המס הנדחה. לצורך כך, הבנק יהיה רשאי ליישם את הבחינה של ניכוי הסף על סכום המיסים הנדחים נטו, לאחר ניכוי מס השכר כאמור לעיל. נכס המס הנדחה כאמור, שלא נוכה מההון, ישוקלל כנכס סיכון בשיעור של 250%. הבנק מיישם את ההנחיות החל ממועד פרסומן באופן של מכאן ולהבא, ללא התאמות מספרי השוואה ובכפוף להוראות המעבר שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 299 של הפיקוח על הבנקים. עדכון זה תרם לשיפור של כ-0.20% בהלימות הון עצמי רובד 1 של הבנק ושל כ-0.17% ביחס ההון הכולל.

הבנק נערך לעמידה ביעדי ההון ב-1 בינואר 2017, ופועל להשלמת ההון הנדרש (מעבר להגדלת ההון הרגולטורי הנובעת מרווחיותו השוטפת בניכוי הגידול בנכסי הסיכון והשפעת הוראות המעבר), בין היתר על ידי טיוב נכסי הסיכון (טיוב בטחונות וכולי), השקעה בנכסי נוסטרו הדורשים הקצאת הון נמוכה יותר, ניהול סלקטיבי של אשראים, לרבות צמצום, בחתך ענפים, מגזרים וסיכון, סינדיקציה, וביטוחי משנה.

בהקשר זה, בתאריך 28 בפברואר 2016 חתם לאומי הסכם עם הראל להעמדה משותפת של הלוואות לדיור המובטחות, בין היתר, במשכנתאות ומשכונות על זכויות חוזיות בקשר למקרקעין. על פי ההסכם הראל תשתתף עם הבנק בהעמדה של הלוואות לדיור בהן היחס בין סכום ההלוואה לבין שווי הנכס שלה (ה-LTV) הינו עד 60% בלבד (כל עוד לא יינתן אישור רגולטורי להראל להשתתפות בהלוואות בשיעור מימון גבוה יותר). ב-13 ביוני 2016, לאחר התקיימות התנאים המתלים בהסכם, החלו הצדדים בהעמדה משותפת של הלוואות לדיור על פי ההסכם.

להערכת הבנק, סכומי ההשתתפות של הראל בהעמדת הלוואות לדיור בשיתוף עם הבנק בשנים 2016 ו-2017 יעמדו על סכום כולל של כ-4 מיליארד ש"ח.

תוכנית התייעלות

ביום 12 בינואר 2016 פרסם המפקח על הבנקים חוזר בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". על פי חוזר זה, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו, יקבל הקלה לפיה לעניין חישוב יחסי הלימות ההון ויחס המינוף יוכל לפרוס את השפעת התוכנית על פני חמש שנים בקו ישר החל ממחצית שנת 2017. ביום 1 ביוני 2016 אישר דירקטוריון הבנק את תוכנית התייעלות שעלותה מוערכת בכ-405 מיליון ש"ח (לאחר מס). ללא ההקלה כאמור, יישום תוכנית התייעלות נכון ל-30 ביוני 2016 היה מביא לקיטון של כ-0.13% ביחס הלימות ההון.

- שינויים רגולטוריים שעשויים להשפיע על דרישות ותכנון ההון:

דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים

ביום 22 באוקטובר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים" (להלן: "החוזר"). החוזר מתקן את הוראות ניהול בנקאי תקין 203 ו-204 במטרה להתאימן להמלצות ועדת באזל בכל הקשור לדרישות הון בגין חשיפות של תאגידים בנקאיים לצדדים נגדיים מרכזיים. החוזר מפרט את ההנחיות החדשות, אשר יחולו על חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים הנגרמות מנגזרי OTC, עסקות נגזרים סחירים בבורסה ועסקות מימון ניירות ערך. ההנחיות מבדילות בין צד נגדי מרכזי שאינו כשיר לבין צד נגדי מרכזי כשיר, כאשר לאחרון נקבעו דרישות הון מופחתות. בחוזר שהוציא הפיקוח על הבנקים ביום 9 ביוני 2016, נקבע שהחוזר יחול מיום 1 בינואר 2017, וכן שעד ליום 30 ביוני 2017 ניתן להתייחס לבורסה בתל אביב כצד נגדי מרכזי כשיר גם אם טרם הוכרזה ככשירה. באם הבורסה לני"ע בישראל לא תוכר כצד נגדי מרכזי כשיר, אומדן הגידול בסך נכסי הסיכון לנתוני סוף הרביעי השני של 2016, הינו כ-3.1 מיליארד ש"ח, ירידה של כ-0.1% בהלימות הון עצמי רובד 1.

להלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של קבוצת לאומי:

- שינוי היקף נכסי סיכון - נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים לסוף יוני 2016 ב-299.9 מיליארד ש"ח. כל גידול של 1% בנכסי הסיכון (כ-3 מיליארד ש"ח), יקטין את יחס הלימות הון עצמי רובד 1 ב-0.1% ואת יחס ההון הכולל ב-0.15%.
- רווח שייצבר או שינוי בקרן ההון - הון עצמי רובד 1 של לאומי לסוף יוני 2016 מסתכם ב-31.2 מיליארד ש"ח. ההון הכולל מסתכם ב-44.0 מיליארד ש"ח. כל צבירת רווח נקי ו/או תנועה חיובית בקרן ההון בהיקף של 1 מיליארד ש"ח, תשפר את יחס הלימות הון עצמי רובד 1 ואת יחס ההון הכולל ב-0.33%.

- התחייבויות בדבר זכויות עובדים - ההתחייבות האקטוארית לעובדים מהוונת על פי ממוצע נע של שמונה רבעונים של תשואות השוק המושפעות מעקום אג"ח ממשלת ישראל ומרווח אג"ח קונצרני AA בארה"ב. שינוי של 0.1% לאורך עקום הריבית להיוון, בהנחה שהעקום עולה ויורד בצורה אחידה, משמעותה השפעה מצטברת של 0.07% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס ההון הכולל. מזה על פי חישוב ממוצע נע לשמונה רבעונים, עליה של כ-0.01% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס ההון הכולל, לרביע השוטף.

המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והוא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

יחס מינוף

ביום 28 באפריל 2015 פרסם המפקח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 "יחס מינוף".

ההוראה מאמצת את הנחיית ועדת באזל מינואר 2014 להוסיף יחס מינוף פשוט, שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדד משלים לדרישות הון מבוססות סיכון ויגביל את הצטברות המינוף במגזר הבנקאי.

יחס המינוף מוגדר כמדידת ההון מחולק במדידת החשיפה, כאשר היחס מבוטא באחוזים. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה של תאגיד בנקאי הוא סכום החשיפות המאזניות, החשיפות לנגזרים, החשיפות לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים.

על פי ההוראה, כל התאגידים הבנקאיים יידרשו לעמוד ביחס מינוף מזערי בשיעור שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. בנוסף, תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 20% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יידרש לעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. הוראה נוספת זו חלה על לאומי.

תאגיד בנקאי אשר ביום פרסום ההוראה אינו עומד בדרישה ליחס מינוף כאמור, נדרש להגדיל את היחס בשיעורים רבעוניים קבועים עד ליום 1 בינואר 2018. תאגיד בנקאי אשר ביום פרסום ההוראה עומד בדרישה ליחס מינוף כאמור, לא ירד מהסף שנקבע בהוראה.

ביום פרסום ההוראה עמד לאומי בסף שנקבע. יחס המינוף ליום 30 ביוני 2016 הינו 6.51%.

מגזרי פעילות - גישת הנהלה

דיווח מגזרי פעילות על פי גישת ההנהלה מציג את תוצאות הבנק בחלוקה לקווי עסקים, בהתאם למבנה הארגוני של הבנק.

קווי העסקים מתמחים במתן שירות למגזרי לקוחות בעלי מאפיינים וצרכים דומים.

הבנק בארץ מאורגן בשישה קווי עסקים:

1. בנקאית - מתן שירותים בנקאיים ללקוחות הפרטיים והעסקים הקטנים. קו העסקים כולל את מערך המשכנתאות ומערך בנקאות פרטית.
 2. מסחרית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות בינוניות (Middle Market) ובעלי העניין של חברות אלו.
 3. עסקית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות גדולות ולחברות בינלאומיות במשק, בפעילותן בארץ ובעולם.
 4. נדל"ן - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לענף הבינוי והנדל"ן.
 5. שוקי הון - ניהול הנוסטרו של הבנק, ניהול נכסים והתחייבויות וניהול השקעות נכסים פיננסיים.
 6. אחר - פעילויות שאינן נזקפות לקווי העסקים האחרים.
- תוצאות הפעילות נזקפות לקו העסקים שבו מתנהל חשבון הלקוח.
- הכנסות ריבית נטו - קו העסקים מזוכה בריבית המתקבלת מהלוואות שהעמיד, בניכוי עלות גיוס המקורות (מחיר מעבר). כמו כן, קו העסקים מזוכה במחיר מעבר בגין פיקדונות שגייס בניכוי הריבית ששולמה ללקוחות.
 - הכנסות שאינן מריבית (הכנסות מימון שאינן מריבית, עמלות והכנסות אחרות) - מיוחסות לקווי העסקים בהתאם לפעילות הלקוח.
 - הוצאות קווי העסקים - כוללות את ההוצאות הישירות של קווי העסקים, וכן מועמסות על קווי העסקים, הוצאות יחידות המטה הנותנות להם שירותים.

תוצאות פעילות קווי העסקים, הן בצד המאזני והן בצד הרווח והפסד, נבחנות באופן שוטף על ידי הדירקטוריון וההנהלה. בחינת התוצאות מבוצעת אל מול יעדים הנקבעים במסגרת תכנית עבודה שנתיית ומול נתוני תקופה מקבילה אשתקד. כמו כן, מבוצעת בחינה של מגוון מדדים נוספים הנוגעים לפעילות קווי העסקים.

להלן תמצית תוצאות הפעילות לפי גישת הנהלה:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2016									
במיליוני ש"ח									
סך הכל	חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	בנקאית	בנק ^(א)
2,034	230	60	39	299	126	146	217	917	הכנסות ריבית נטו
1,538	14	236	469	131	91	59	95	443	הכנסות שאינן מריבית
3,572	244	296	508	430	217	205	312	1,360	סך כל ההכנסות
(154)	(6)	13	(12)	(25)	(55)	(221)	10	142	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
2,355	219	232	222	95	63	108	201	1,215	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
1,371	31	51	298	360	209	318	101	3	רווח לפני מס
407	20	113	109	126	(2)	67	(1)	(25)	הוצאות מס (הטבה)
970	11	(56)	189	234	211	251	102	28	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2015									
במיליוני ש"ח									
סך הכל	חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ ^(א)	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	בנקאית	בנק
2,000	203	115	4	401	143	138	202	794	הכנסות ריבית נטו
983	69	277	57	(128)	96	52	108	452	הכנסות שאינן מריבית
2,983	272	392	61	273	239	190	310	1,246	סך כל ההכנסות
12	(1)	4	(7)	(11)	(17)	(15)	(29)	88	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
2,162	243	278	84	91	45	97	193	1,131	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
809	30	110	(16)	193	211	108	146	27	רווח (הפסד) לפני מס
297	12	42	(12)	78	77	39	54	7	הוצאות מס (הטבה)
518	18	70	(4)	119	134	69	92	20	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי

(א) נתוני חברת הבת, בנק ערבי ישראלי, הוצגו בשנת 2015 בחברות בנות בארץ. לרביע שני 2016 נתוני בנק ערבי ישראלי הוצגו כחלק מנתוני הבנק סולו לאור מיזוג בנק ערבי ישראלי עם ולתוך לאומי ב-31 בדצמבר 2015.

תמצית תוצאות הפעילות לפי גישת הנהלה (המשך):

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2016								
במיליוני ש"ח								
בנק ^(א)	חברות בנות בארץ		חברות בנות בחו"ל					
	סך הכל	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	בנקאית	
הכנסות ריבית נטו	1,828	438	261	268	320	25	449	3,689
הכנסות שאינן מריבית	874	202	111	176	77	534	36	2,570
סך כל ההכנסות	2,702	640	372	444	397	559	485	6,259
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	296	(1)	(303)	(231)	(29)	(7)	(17)	(277)
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	2,266	364	195	105	166	377	445	4,345
רווח לפני מס	140	277	480	570	260	189	75	2,191
הוצאות מס	45	84	145	173	78	57	38	778
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	95	193	335	397	182	132	58	1,429
יתרה ליום 30 ביוני 2016								
אשראי לציבור, נטו	140,443	34,049	31,166	24,243	3,540	2,853	6,914	226,048
פיקדונות הציבור	187,317	39,823	17,607	6,480	61,858	49	78	267,866
נכסים בניהול	179,621	25,404	16,116	1,855	335,983	24,827	183,700	204,434
לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2015								
במיליוני ש"ח								
בנק	חברות בנות בארץ ^(א)		חברות בנות בחו"ל					
	סך הכל	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	בנקאית	
הכנסות ריבית נטו	1,574	402	287	265	316	17	235	3,516
הכנסות שאינן מריבית	895	220	105	177	305	656	916	3,408
סך כל ההכנסות	2,469	622	392	442	621	673	1,151	6,924
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	168	(66)	35	15	(10)	(8)	6	(47)
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	2,165	374	189	88	169	292	551	569
רווח לפני מס	136	314	168	339	462	389	594	32
הוצאות מס	43	113	60	121	167	139	177	42
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	93	201	108	218	423	250	417	(10)
יתרה ליום 30 ביוני 2015								
אשראי לציבור, נטו	128,445	30,857	32,698	23,978	2,969	2,669	11,283	216,497
פיקדונות הציבור	157,212	36,545	15,528	7,253	56,972	89	5,072	253,727
נכסים בניהול	189,190	29,873	18,758	2,245	318,176	33,710	191,052	234,933
יתרות ליום 31 בדצמבר 2015								
אשראי לציבור, נטו	133,050	32,857	30,740	24,323	2,887	2,509	11,689	233,447
פיקדונות הציבור	168,774	41,593	20,139	6,859	59,350	166	5,250	265,627
נכסים בניהול	181,825	28,401	17,381	1,754	336,709	23,854	187,755	193,827

(א) נתוני חברת הבת, בנק ערבי ישראלי, הוצגו בשנת 2015 בחברות בנות בארץ. למחצית ראשונה 2016 נתוני בנק ערבי ישראלי הוצגו כחלק מנתוני הבנק סולו לאור מיזוג בנק ערבי ישראלי עם ולתוך לאומי ב-31 בדצמבר 2015.

מגזרי פעילות פיקוחיים

ביום 3 בנובמבר 2014 פורסם חוזר בנושא דיווח על מגזרי פעילות וקובץ שאלות ותשובות ליישום (להלן: "החוזר"). ביום 10 בספטמבר 2015 פורסם עדכון לקובץ השאלות ותשובות.

החוזר מעדכן את הוראות הדיווח לציבור בכל הנוגע לדרישת הדיווח על מגזרי פעילות פיקוחיים ובין השאר כולל שינוי הגדרות מסוימות והנחיות על פיהן יידרשו הבנקים לבצע סיווג לקוחות למגזרים פיקוחיים ולעדכן את דיווחיהם.

הכללים החדשים יחולו מהדוחות הכספיים לשנת 2015 ואילך באופן המפורט להלן:

- בדוחות לשנת 2015 חלה דרישת גילוי בקשר לנתונים מאזניים ביחס למגזרי פעילות פיקוחיים כמוגדר בהוראות החדשות. בהתאם להוראות החדשות ניתן שלא לתת גילוי למספרי השוואה לנתונים המאזניים על מגזרי הפעילות הפיקוחיים אלא לכלול מספרי השוואה, בהתאם להוראות הדיווח לציבור שהיו בתוקף ערב כניסת החוזר. כמו כן, לא נדרש גילוי על מגזר ניהול פיננסי. דרישות גילוי אלה הן בנוסף לדרישות הגילוי על מגזרי הפעילות בהתאם להוראות הדיווח לציבור שהיו בתוקף ערב כניסת החוזר.
- החל מהדוח הכספי לרביע הראשון של שנת 2016 נדרש גילוי לפי הכללים החדשים, למעט הגילוי על מגזר ניהול פיננסי. מספרי השוואה יותאמו למפרע. ניתן להציג בדוחות לשנת 2016 מספרי השוואה של שנה אחת בלבד בהתייחס לביאור על מגזרי פעילות פיקוחיים. לצורך הצגת מספרי השוואה ניתן יהיה להסתמך על סיווג הלקוחות למגזרי פעילות פיקוחיים נכון ליום 1 בינואר 2016.
- החל מהדוחות לרביע הראשון לשנת 2017 נדרש ליישם את הנחיות החוזר במלואן.

להלן תיאור מגזרי הפעילות העיקריים שנקבעו על פי הוראות בנק ישראל:

1. מגזר משקי בית - מתן שירותים בנקאיים לאנשים פרטיים, למעט לקוחות הנכללים בבנקאות פרטית.
2. מגזר בנקאות פרטית - מתן שירותים בנקאיים לאנשים פרטיים אשר היתרה של תיק הנכסים הפיננסיים שיש להם בבנק (לרבות פיקדונות כספיים, תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים) עולה על 3 מיליון ש"ח.
3. מגזר עסקים קטנים וזעירים - מתן שירותים בנקאיים לעסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) קטן מ-50 מיליון ש"ח.
4. מגזר עסקים בינוניים - מתן שירותים בנקאיים לעסק שמחזור פעילותם גדול או שווה ל-50 מיליון ש"ח וקטן מ-250 מיליון ש"ח.
5. מגזר עסקים גדולים - מתן שירותים בנקאיים לעסקים שמחזור פעילותם גדול או שווה ל-250 מיליון ש"ח.
6. גופים מוסדיים - כולל קופות גמל, קרנות נאמנות, קרנות פנסיה, קרנות השתלמות, חברות ביטוח, בהתאם להגדרת המפקח על הבנקים.

7. מגזר ניהול פיננסי - כולל את הפעילויות הבאות:

א. פעילות למסחר - השקעה בניירות ערך למסחר, פעילות עשיית שוק בניירות ערך ובמכשירים נגזרים, פעילות במכשירים נגזרים שאינם מיועדים לגידור ואינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של התאגיד הבנקאי, עסקות רכש חוזר ושאיילה של ניירות ערך למסחר, מכירה בחסר של ניירות ערך, שירותי חיתום של ניירות ערך.

ב. פעילות ניהול נכסים והתחייבויות - לרבות השקעה באגרות חוב זמינות למכירה ובאגרות חוב המוחזקות לפדיון, שלא שויכו למגזרי פעילות אחרים (כאשר ללווה אין חבות לבנק מלבד ניירות ערך), מכשירים נגזרים מגדרים ומכשירים נגזרים שהם חלק מניהול נכסים והתחייבויות, פיקדונות בבנקים ומבנקים בארץ ובעולם, גידור או הגנה על הפרשי שער של השקעות בשלוחות בחו"ל, פיקדונות בממשלות ושל ממשלות.

ג. פעילות השקעה ריאלית - השקעה במניות זמינות למכירה והשקעות בחברות כלולות של עסקים.

ד. אחר - שירותי ניהול, תפעול, נאמנות ומשמורת לבנקים, שירותי ייעוץ, פעילויות מכירה וניהול תיקי אשראי, פעילויות פיתוח מוצרים פיננסיים.

8. מגזר אחר - לרבות פעילויות שהופסקו, רווחים מיעודות ותוצאות אחרות הקשורות לזכויות עובדים שלא שויכו למגזרי הפעילות האחרים, פעילויות שלא שויכו למגזרים האחרים, והתאמות בין סך כל הפריטים המיוחסים למגזרים לבין סך הכל הפריטים בדוח הכספי המאוחד.

להלן נתונים לפי מגזרי פעילות של סעיפי המאזן העיקריים ליום:

אשראי לציבור, לפני הפרשה להפסדי אשראי						
פיקדונות הציבור						
30 ביוני		31 בדצמבר		30 ביוני		
2016	2015	השינוי	2016	2015	השינוי	
במיליוני ש"ח		באחוזים		במיליוני ש"ח		
באחוזים		במיליוני ש"ח		באחוזים		
פעילות בישראל						
משקי בית ^(א)	115,303	116,071	(0.7)	115,352	108,676	6.1
בנקאות פרטית	603	612	(1.5)	28,802	26,097	10.4
עסקים קטנים וזעירים	59,941	57,741	3.8	42,140	39,308	7.2
עסקים בינוניים	25,474	24,578	3.6	27,709	30,233	(8.3)
עסקים גדולים	44,125	41,566	6.2	40,439	41,924	(3.5)
גופים מוסדיים	917	714	28.6	58,770	55,892	5.2
מגזר ניהול פיננסי ואחר	-	-	-	-	-	-
סך הכל פעילות בישראל	246,363	241,282	2.1	313,212	302,130	3.7
פעילות בחו"ל						
אנשים פרטיים	1,943	2,412	(19.4)	8,517	10,045	(15.2)
פעילות עסקית	21,289	21,362	(0.3)	17,181	16,484	4.2
אחר ^(ב)	7	14	(50.0)	1,088	34	+
סך הכל פעילות בחו"ל	23,239	23,788	(2.3)	26,786	26,563	0.8
סך הכל	269,602	265,070	1.7	339,998	328,693	3.4

(א) ב-30 ביוני 2016 האשראי למשקי בית כולל הלוואות לדיור (משכנתאות) בסך 75.5 מיליארד ש"ח לעומת 76.2 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2015, קיטון בשיעור 1.0%.

(ב) כולל מגזרים ניהול פיננסי, גופים מוסדיים ואחר.

להלן נתונים עיקריים לפי מגזרי פעילות של סך כל הנכסים ונכסים בניהול:

סך כל הנכסים			נכסים בניהול		
30 ביוני	31 בדצמבר		30 ביוני	31 בדצמבר	
2016	2015	השינוי	2016	2015	השינוי
במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח		באחוזים
פעילות בישראל					
115,243	115,004	0.2	78,951	83,179	(5.1)
623	554	12.5	50,085	50,413	(0.7)
59,488	56,190	5.9	36,333	35,841	1.4
25,814	25,881	(0.3)	20,129	20,058	0.4
43,867	46,234	(5.1)	68,946	76,437	(9.8)
2,110	1,266	66.7	473,567	470,689	0.6
152,937	136,229	12.3	39,495	41,065	(3.8)
400,082	381,358	4.9	767,506	777,682	(1.3)
פעילות בחו"ל					
2,591	3,248	(20.2)	14,511	15,102	(3.9)
21,211	21,261	(0.2)	2,798	1,989	40.7
12,516	10,632	17.7	3,125	2,288	36.6
36,318	35,141	3.3	20,434	19,379	5.4
436,400	416,499	4.8	787,940	797,061	(1.1)

(א) כולל מגזרים ניהול פיננסי, גופים מוסדיים ואחר.

הרווח הנקי לפי מגזרי פעילות

ההון לצורך חישוב יחס ההון לרכיבי סיכון (הון רובד 1 והון רובד 2) הוקצה בין המגזרים על פי חלקו היחסי של כל מגזר בסך כל נכסי הסיכון המשוקללים של הקבוצה ובהתאם להקצאת ההון של הנדבך השני לכל מגזר על פי מאפייניו ומרכיביו.

הרווח של מגזרי הפעילות הותאם להון הסיכון בכלל מגזר.

להלן הרווח הנקי לפי מגזרי פעילות:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני					
2016	2015	השינוי	2016	2015	השינוי	2016	2015
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
פעילות בישראל							
(112)	(44)	(68)	-	(96)	(36)	(60)	-
משקי בית							
22	24	(2)	35	34	1	2.9	
בנקאות פרטית							
117	138	(21)	274	262	12	4.6	
עסקים קטנים וזעירים							
107	74	33	209	186	23	12.4	
עסקים בינוניים							
358	214	144	635	255	380	+	
עסקים גדולים							
(3)	(4)	1	9	(3)	12	+	
גופים מוסדיים							
375	103	272	344	966	(622)	(64.4)	
מגזר ניהול פיננסי							
32	(22)	54	(154)	(75)	(79)	-	
מגזר אחר							
896	483	413	1,256	1,589	(333)	(21.0)	
סך הכל פעילות בישראל							
פעילות בחו"ל							
12	(11)	23	21	(65)	86	+	
אנשים פרטיים							
87	77	10	118	112	6	5.4	
פעילות עסקית							
(25)	(31)	6	34	64	(30)	(46.9)	
אחר ^(א)							
74	35	39	173	111	62	55.9	
סך הכל פעילות בחו"ל							
970	518	452	1,429	1,700	(271)	(15.9)	
סך הכל							

(א) כולל מגזרים ניהול פיננסי, גופים מוסדיים ואחר.

לפירוט מגזרי הפעילות ראה [ביאור 12](#).

א. מגזר משקי בית בישראל

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר משקי בית בישראל:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני				לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
2016	2015	השינוי		2016	2015	השינוי	
במיליוני ש"ח				במיליוני ש"ח			
באחוזים				באחוזים			
הכנסות ריבית נטו	627	585	42	7.2	1,197	38	3.2
הכנסות שאינן מריבית	422	420	2	0.5	844	4	0.5
סך כל ההכנסות	1,049	1,005	44	4.4	2,041	42	2.1
הוצאות בגין הפסדי אשראי	121	55	66	+	206	100	106
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	1,099	1,020	79	7.7	2,017	1,993	24
הפסד לפני מס	(171)	(70)	(101)	-	(140)	(52)	(88)
הטבת מס	(64)	(31)	(33)	-	(59)	(27)	(32)
הפסד המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	(112)	(44)	(68)	-	(96)	(36)	(60)
יתרות ממוצעות לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני				יתרות ממוצעות לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
2016	2015	השינוי		2016	2015	השינוי	
במיליוני ש"ח				במיליוני ש"ח			
באחוזים				באחוזים			
אשראי לציבור	114,187	109,849	4,338	3.9	114,442	108,499	5,943
סך כל הנכסים	114,196	110,256	3,940	3.6	115,240	109,301	5,939
פיקדונות הציבור	112,586	100,553	12,033	12.0	111,500	99,107	12,393
נכסים בניהול	78,545	93,678	(15,133)	(16.2)	78,994	91,429	(12,435)

שינויים עיקריים בהיקף הפעילות

סך כל האשראי למשקי בית הסתכם ב-30 ביוני 2016 בכ-115.3 מיליארד ש"ח לעומת 116.1 מיליארד ש"ח בסוף 2015, קיטון של 0.7%. מזה אשראי צרכני שהסתכם ב-39.8 מיליארד ש"ח, 34.6%, ואשראי לדיור שהסתכם ב-75.5 מיליארד ש"ח, 65.4%. פיקדונות הציבור גדלו מ-108.7 מיליארד ש"ח בסוף 2015 ל-115.4 מיליארד ש"ח ל-30 ביוני 2016, גידול בשיעור של 6.1%.

שינויים עיקריים ברווח הנקי

ההפסד במגזר משקי בית הסתכם במחצית ראשונה של 2016 ב-96 מיליון ש"ח בהשוואה להפסד בסך 36 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בהפסד בסך 60 מיליון ש"ח.

יובהר לעניין אופן ייחוס הכנסות שאינן ריבית במוצר 'כרטיסי אשראי' כי מצב של הכנסות והוצאות בינמגזריות קיים כשלאומי קארד סולקת כרטיס שהבנק הנפיק. במקרה כזה עמלת הסליקה הנגבית מבית העסק נרשמת כהכנסה במגזר עסקים קטנים או במגזר העסקי ואת העמלה הצולבת רושמים באותו מגזר כהוצאה ובמקביל כהכנסה במגזר משקי הבית.

הלוואות לדיור

הרווח הנקי מפעילות הלוואות לדיור הסתכם במחצית ראשונה של 2016 בסך 82 מיליון ש"ח בהשוואה ל-85 מיליון בתקופה מקבילה אשתקד, קיטון בסך 3 מיליון ש"ח.

ייעוץ פנסיוני

יתרות הנכסים הפנסיוניים של הלקוחות המיועצים בקבוצת לאומי הידועות ב-30 ביוני 2016, לרבות קרנות השתלמות שניתן בגינן יעוץ במסגרת הייעוץ הפנסיוני ו/או ייעוץ בהשקעות, מסתכמות בכ-27 מיליארד ש"ח.

ב. מגזר בנקאות פרטית בישראל

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר בנקאות פרטית בישראל:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני				לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
2016	2015	השינוי		2016	2015	השינוי	
במיליוני ש"ח				במיליוני ש"ח			
באחוזים				באחוזים			
23	15	8	53.3	41	28	13	46.4
43	48	(5)	(10.4)	86	97	(11)	(11.3)
66	63	3	4.8	127	125	2	1.6
(2)	(14)	12	85.7	1	(9)	10	+
33	38	(5)	(13.2)	71	79	(8)	(10.1)
35	39	(4)	(10.3)	55	55	-	-
13	15	(2)	(13.3)	20	21	(1)	(4.8)
22	24	(2)	(8.3)	35	34	1	2.9
יתרות ממוצעות לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני				יתרות ממוצעות לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
2016	2015	השינוי		2016	2015	השינוי	
במיליוני ש"ח				במיליוני ש"ח			
באחוזים				באחוזים			
651	483	168	34.8	600	465	135	29.0
665	506	159	31.4	627	492	135	27.4
28,804	24,517	4,287	17.5	29,400	24,669	4,731	19.2
50,379	56,519	(6,140)	(10.9)	52,080	55,496	(3,416)	(6.2)

שינויים עיקריים בהיקף הפעילות

ב-30 ביוני 2016 הסתכם האשראי לציבור בסך 0.6 מיליארד ש"ח, בדומה לסוף שנת 2015. פיקדונות הציבור הסתכמו בסך 28.8 מיליארד ש"ח, גידול של כ-2.7 מיליארד ש"ח, בשיעור 10.4% בהשוואה לסוף שנת 2015.

שינויים עיקריים ברווח הנקי

הרווח במגזר הבנקאות פרטית הסתכם במחצית ראשונה של 2016 בכ-35 מיליון ש"ח בהשוואה ל-34 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור 2.9%.

ג. מגזר עסקים קטנים וזעירים בישראל

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר עסקים קטנים וזעירים בישראל:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני				לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
2016	2015	השינוי		2016	2015	השינוי	
במיליוני ש"ח				במיליוני ש"ח			
באחוזים				באחוזים			
הכנסות ריבית נטו	445	421	24	5.7	812	83	10.2
הכנסות שאינן מריבית	213	217	(4)	(1.8)	433	(16)	(3.7)
סך כל ההכנסות	658	638	20	3.1	1,245	67	5.4
הוצאות בגין הפסדי אשראי	75	34	41	+	138	81	57
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	400	383	17	4.4	743	2	0.3
רווח לפני מס	183	221	(38)	(17.2)	429	421	8
הוצאות מס	65	82	(17)	(20.7)	153	157	(4)
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	117	138	(21)	(15.2)	274	262	12
יתרות ממוצעות לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני				יתרות ממוצעות לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
2016	2015	השינוי		2016	2015	השינוי	
במיליוני ש"ח				במיליוני ש"ח			
באחוזים				באחוזים			
אשראי לציבור	58,134	53,582	4,552	8.5	56,974	52,917	4,057
סך כל הנכסים	57,706	53,789	3,917	7.3	57,052	53,181	3,871
פיקדונות הציבור	40,288	34,474	5,814	16.9	38,963	33,421	5,542
נכסים בניהול	36,697	39,972	(3,275)	(8.2)	34,738	39,262	(4,524)

שינויים עיקריים בהיקף הפעילות

סך כל האשראי למגזר עסקים קטנים וזעירים בישראל הסתכם ב-30 ביוני 2016 בסך 59.9 מיליארד ש"ח לעומת 57.7 מיליארד ש"ח בסוף 2015, גידול של 3.8%. פיקדונות הציבור הסתכמו בסך 42.1 מיליארד ש"ח לעומת 39.3 מיליארד ש"ח בסוף 2015, גידול של 7.2%.

שינויים עיקריים ברווח הנקי

הרווח הנקי במגזר עסקים קטנים וזעירים הסתכם במחצית ראשונה של 2016 ב-274 מיליון ש"ח בהשוואה ל-262 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור 4.6%.

הגידול ברווח הנקי במגזר למחצית ראשונה של 2016 בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד נובע מגידול בהכנסות ריבית נטו בסך 83 מיליון ש"ח ומנגד גידול בהוצאות בגין הפסדי אשראי בסך 57 מיליון ש"ח.

ד. מגזר עסקים בינוניים בישראל

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר עסקים בינוניים בישראל:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני				לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
2016	2015	השינוי		2016	2015	השינוי	
במיליוני ש"ח				במיליוני ש"ח			
באחוזים				באחוזים			
152	138	14	10.1	308	291	17	5.8
הכנסות ריבית נטו							
94	92	2	2.2	186	192	(6)	(3.1)
הכנסות שאינן מריבית							
246	230	16	7.0	494	483	11	2.3
סך כל ההכנסות							
(43)	(17)	(26)	-	(69)	(63)	(6)	9.5
הכנסות בגין הפסדי אשראי							
122	127	(5)	(3.9)	236	248	(12)	(4.8)
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות							
167	120	47	39.2	327	298	29	9.7
רווח לפני מס							
59	45	14	31.1	117	111	6	5.4
הוצאות מס							
107	74	33	44.6	209	186	23	12.4
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי							
יתרות ממוצעות לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני				יתרות ממוצעות לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
2016	2015	השינוי		2016	2015	השינוי	
במיליוני ש"ח				במיליוני ש"ח			
באחוזים				באחוזים			
25,355	23,480	1,875	8.0	25,105	24,311	794	3.3
אשראי לציבור							
26,060	24,676	1,384	5.6	26,193	25,752	441	1.7
סך כל נכסים							
27,706	22,778	4,928	21.6	27,576	22,826	4,750	20.8
פיקדונות הציבור							
20,495	21,997	(1,502)	(6.8)	20,367	21,855	(1,488)	(6.8)
נכסים בניהול							

שינויים עיקריים בהיקף הפעילות

ביום 30 ביוני 2016 הסתכם האשראי לציבור במגזר עסקים בינוניים בישראל בכ-25.5 מיליארד ש"ח לעומת 24.6 מיליארד ש"ח בסוף 2015. פיקדונות הציבור הסתכמו בסך 27.7 מיליארד ש"ח לעומת 30.2 מיליארד ש"ח בסוף 2015, קיטון של 2.5 מיליארד ש"ח, בשיעור 8.3%.

שינויים עיקריים ברווח הנקי

הרווח הנקי במגזר עסקים בינוניים הסתכם במחצית ראשונה של 2016 בסך 209 מיליון ש"ח בהשוואה ל-186 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 12.4%.

ה. מגזר עסקים גדולים בישראל

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר עסקים גדולים בישראל:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני				לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
2016	2015	השינוי		2016	2015	השינוי	
במיליוני ש"ח				במיליוני ש"ח			
באחוזים				באחוזים			
הכנסות ריבית נטו	249	312	(63)	438	457	(19)	(4.2)
הכנסות שאינן מריבית	147	139	8	285	271	14	5.2
סך כל ההכנסות	396	451	(55)	723	728	(5)	(0.7)
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(307)	(38)	(269)	(539)	41	(580)	-
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	137	146	(9)	264	277	(13)	(4.7)
רווח לפני מס	566	343	223	998	410	588	+
הוצאות מס	208	128	80	363	153	210	+
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	358	214	144	635	255	380	+

יתרות ממוצעות לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני				יתרות ממוצעות לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
2016	2015	השינוי		2016	2015	השינוי	
במיליוני ש"ח				במיליוני ש"ח			
באחוזים				באחוזים			
אשראי לציבור	44,324	45,345	(1,021)	45,338	45,688	(350)	(0.8)
סך כל הנכסים	44,491	46,898	(2,407)	45,440	47,310	(1,870)	(4.0)
פיקדונות הציבור	44,157	43,962	195	42,559	43,098	(539)	(1.3)
נכסים בניהול	71,761	84,374	(12,613)	72,969	83,453	(10,484)	(12.6)

שינויים עיקריים בהיקף הפעילות

האשראי לציבור במגזר עסקים גדולים ב-30 ביוני 2016 הסתכם בסך 44.1 מיליארד ש"ח לעומת 41.6 מיליארד ש"ח בסוף 2015, גידול בשיעור של 6.2%. פיקדונות הציבור הסתכמו ב-30 ביוני 2016 בסך 40.4 מיליארד ש"ח לעומת 41.9 מיליארד ש"ח בסוף 2015, קיטון בשיעור של 3.5%.

שינויים עיקריים ברווח הנקי

הרווח הנקי במגזר עסקים גדולים הסתכם במחצית ראשונה 2016 בסך של 635 מיליון ש"ח בהשוואה ל-255 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 380 מיליון ש"ח.

הגידול ברווח נובע מהכנסות הפסדי אשראי בסך 539 מיליון ש"ח עקב גביות שנרשמו השנה לעומת הוצאות הפסדי אשראי בסך 41 מיליון ש"ח שנרשמו אשתקד.

ו. מגזר גופים מוסדיים בישראל

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר גופים מוסדיים בישראל:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני				לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
2016	2015	השינוי	במיליוני ש"ח	2016	2015	השינוי	במיליוני ש"ח
באחוזים	באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים	באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
17	9	8	88.9	27	16	11	68.8
הכנסות ריבית נטו							
56	48	8	16.7	112	96	16	16.7
הכנסות שאינן מריבית							
73	57	16	28.1	139	112	27	24.1
סך כל ההכנסות							
11	(6)	17	+	3	(6)	9	+
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי							
69	69	-	-	124	122	2	1.6
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות							
(7)	(6)	(1)	16.7	12	(4)	16	+
רווח (הפסד) לפני מס							
(4)	(2)	(2)	100.0	3	(1)	4	+
הוצאות מס (הטבה)							
(3)	(4)	1	25.0	9	(3)	12	+
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי							
יתרות ממוצעות לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני				יתרות ממוצעות לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
2016	2015	השינוי	במיליוני ש"ח	2016	2015	השינוי	במיליוני ש"ח
באחוזים	באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים	באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
1,035	842	193	22.9	923	791	132	16.7
אשראי לציבור							
2,154	1,950	204	10.5	1,916	1,599	317	19.8
סך כל הנכסים							
55,471	51,397	4,074	7.9	54,487	52,919	1,568	3.0
פיקדונות הציבור							
474,410	422,821	51,589	12.2	474,164	435,682	38,482	8.8
נכסים בניהול							

שינויים עיקריים בהיקף הפעילות

סך כל האשראי לגופים מוסדיים הסתכם ב-30 ביוני 2016 בסך 0.9 מיליארד ש"ח לעומת 0.7 מיליארד ש"ח בסוף 2015, גידול של 28.6%. פיקדונות הציבור גדלו מ-55.9 מיליארד ש"ח בסוף 2015 ל-58.8 מיליארד ש"ח ב-30 ביוני 2016, גידול בשיעור של 5.2%.

שינויים עיקריים ברווח הנקי

הרווח נקי במגזר גופים מוסדיים הסתכם במחצית ראשונה 2016 בכ-9 מיליון ש"ח בהשוואה להפסד בסך כ-3 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ז. מגזר ניהול פיננסי בישראל

להלן תמצית תוצאות הפעילות של מגזר ניהול פיננסי בישראל:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני				לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
2016	2015	השינוי		2016	2015	השינוי	
במיליוני ש"ח				במיליוני ש"ח			
באחוזים				באחוזים			
303	312	(9)	(2.9)	312	295	17	5.8
הכנסות ריבית נטו							
528	(98)	626	+	552	1,192	(640)	(53.7)
הכנסות שאינן מריבית							
831	214	617	+	864	1,487	(623)	(41.9)
סך כל ההכנסות							
8	3	5	+	18	28	(10)	(35.7)
הוצאות בגין הפסדי אשראי							
84	76	8	10.5	156	150	6	4.0
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות							
739	135	604	+	690	1,309	(619)	(47.3)
רווח לפני מס							
377	46	331	+	380	487	(107)	(22.0)
הוצאות מס							
375	103	272	+	344	966	(622)	(64.4)
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי							

יתרות ממוצעות לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני				יתרות ממוצעות לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
2016	2015	השינוי		2016	2015	השינוי	
במיליוני ש"ח				במיליוני ש"ח			
באחוזים				באחוזים			
150,435	123,466	26,969	21.8	149,639	125,731	23,908	19.0
סך כל הנכסים							
39,167	50,604	(11,437)	(22.6)	38,963	47,023	(8,060)	(17.1)
נכסים בניהול							

במחצית ראשונה 2016 הסתכם הרווח הנקי של המגזר בסך 344 מיליון ש"ח בהשוואה לרווח בסך 966 מיליון ש"ח במחצית ראשונה 2015. מגזר זה כולל את חלק הקבוצה ברווחי חברות כלולות. הקיטון ברווח הנקי נובע מקיטון בהכנסות שאינן מריבית בסך 640 מיליון ש"ח, בעיקר עקב רווחים ממימוש מניות החברה לישראל ומובילאיי בסך 810 מיליון ש"ח שנרשמו אשתקד לעומת הכנסה בסך 378 מיליון ש"ח מעסקת ויזה אירופה שנזקפה השנה. הקיטון קוּזַז חלקית מקיטון בהפרשה למס.

ח. פעילות חו"ל

להלן תמצית תוצאות הפעילות של פעילות חו"ל:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני				לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
2016	2015	השינוי		2016	2015	השינוי	
במיליוני ש"ח				במיליוני ש"ח			
באחוזים				באחוזים			
הכנסות ריבית נטו	232	204	28	451	420	31	7.4
הכנסות שאינן מריבית	63	87	(24)	150	215	(65)	(30.2)
סך כל ההכנסות	295	291	4	601	635	(34)	(5.4)
הוצאות בגין הפסדי אשראי	(16)	(3)	(13)	(36)	(75)	39	52.0
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	218	246	(28)	429	562	(133)	(23.7)
רווח לפני מס	93	48	45	208	148	60	40.5
הוצאות מס	19	13	6	35	37	(2)	(5.4)
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	74	35	39	173	111	62	55.9

יתרות ממוצעות לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני				יתרות ממוצעות לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
2016	2015	השינוי		2016	2015	השינוי	
במיליוני ש"ח				במיליוני ש"ח			
באחוזים				באחוזים			
אשראי לציבור	22,844	22,468	376	36,318	22,481	13,837	61.5
סך כל הנכסים	35,407	33,649	1,758	32,415	33,679	(1,264)	(3.8)
פיקדונות הציבור	25,785	26,291	(506)	26,044	26,278	(234)	(0.9)
נכסים בניהול	19,790	28,698	(8,908)	19,637	25,228	(5,591)	(22.2)

שינויים עיקריים בהיקף הפעילות

סך כל האשראי נטו לפעילות חו"ל הסתכם ב-30 ביוני 2016 בסך 23.2 מיליארד ש"ח לעומת 23.8 מיליארד ש"ח בסוף 2015, קיטון בשיעור של 2.3%. פיקדונות הציבור גדלו מ-26.6 מיליארד ש"ח בסוף 2015 ל-26.8 מיליארד ש"ח ב-30 ביוני 2016, גידול בשיעור של 0.8%.

שינויים עיקריים ברווח הנקי

הרווח הנקי בפעילות חו"ל הסתכם בשנת 2016 בסך של 173 מיליון ש"ח בהשוואה לרווח בסך 111 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 62 מיליון ש"ח.

מרכזי הרווח בקבוצה

להלן פרטים על תרומת מרכזי הרווח העיקריים בקבוצה לרווח הנקי:

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
	2016	2015	שינוי
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
הבנק	1,318	1,125	193
חברות מאוחדות בארץ ^(א)	75	449	(374)
חברות מאוחדות בחו"ל ^(ב)	34	(1)	35
חברות כלולות ^(א)	2	127	(125)
הרווח הנקי	1,429	1,700	(271)
רווח השלוחות בחו"ל, במונחים נומינליים (מיליון דולר) ^(ג)	32	23	9
			39.1

- (א) חברות כלולות של חברות בנות בארץ נכללו בחברות מאוחדות בארץ.
 (ב) לאחר התאמות מסוימות לכללי החשבונאות בארץ.
 (ג) כפי שדווח על ידי השלוחות בחו"ל כולל רווח נקי לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה.

להלן השינויים העיקריים בתרומת מרכזי הרווח (לאחר התאמות מתרגום):

הבנק

הגידול ברווח הנקי בבנק במחצית ראשונה 2016 לעומת הרווח בתקופה המקבילה אשתקד נובע מגידול בהכנסות ריבית נטו ומגידול בהכנסות מהפסדי אשראי. כמו כן, בשל מיזוג בנק ערבי ב-31 בדצמבר 2015 רווח המחצית כולל את רווחי בנק ערבי בעוד שאשתקד רווחי בנק ערבי הוצגו בחברות בנות בארץ.

חברות בנות בארץ

הקיטון ברווח הנקי של חברות מאוחדות בארץ נובע בעיקר מקיטון ברווחי לאומי פרטנרס בסך כ-238 מיליון ש"ח, עקב רווח ממימוש מניות מובילאיי שנרשם אשתקד. רווחי בנק ערבי נכללו במחצית ראשונה 2016 כחלק מרווחי הבנק עקב המיזוג עם ולתוך לאומי ב-31 בדצמבר 2015 בעוד שבתקופה המקבילה אשתקד רווחי בנק ערבי ישראלי בסך כ-56 מיליון ש"ח נכללו ברווחי חברות בנות בארץ.

חברות בנות בחו"ל

סך כל התרומה לרווח של השלוחות בחו"ל (ללא סניפי חו"ל) בתרגום נוחות לדולרים של ארה"ב הסתכם ברווח של כ-32 מיליון דולר לעומת רווח בסך של כ-23 מיליון דולר בתקופה המקבילה אשתקד. תרומת השלוחות בחו"ל בשקלים ובהתאמות מסוימות לכללי חשבונאות בארץ, הסתכמה ברווח של 34 מיליון ש"ח לעומת הפסד בסך 1 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. ההפסד בשקלים במחצית ראשונה 2015 נובע מהוצאות הפרשי שער בגין חברות בנות שמטבע הפעילות שלהן הוא השקל ומהוצאות שנזקפו בגין עלויות צפויות לסגירת השלוחה בשווייץ אשר קיזזו את רווחי השלוחות במטבע הפעילות במונחים נומינליים.

חברות כלולות

הסעיף כולל רווחי חברות כלולות של הבנק.

החל מיום 31 במרס 2015, בעקבות הירידה בשיעורי ההחזקה והויתור הפרמננטי על ייצוג הבנק בדירקטוריון החברה לישראל, מסווג הבנק את ההשקעה בחברה לישראל בתיק ניירות ערך הזמין למכירה. חלקו של הבנק על בסיס השווי המאזני ברווח החברה לישראל הינו לרביע ראשון 2015. החל מרביע שני 2015 הבנק כולל את הרווח בגין התאמות לשווי שוק של ההשקעה בחברה לישראל ברווח כולל אחר בלבד. בהתאם לכך, ברווחי חברות כלולות אשתקד נכלל הרווח של החברה לישראל בסך 114 מיליון ש"ח בגין רביע ראשון 2015.

ברביע שני 2016 הבנק מימש את יתרת המניות שהחזיק בחברה לישראל. למידע נוסף ראה פרק [ניירות ערך](#).

חברות מוחזקות עיקריות

קבוצת לאומי פועלת בארץ ובחו"ל באמצעות חברות בנות שהינן: בנקים, חברות למימון וחברות לשירותים פיננסיים. כמו כן משקיעה הקבוצה בתאגידים ריאליים העוסקים בפעילות לא בנקאית.

סך כל השקעות הבנק בחברות מוחזקות (כולל השקעות בשטרי הון) הסתכם ב-30 ביוני 2016 בכ-11.9 מיליארד ש"ח לעומת 12.5 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2015 והתרומה של החברות המוחזקות לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה ברווח בסך 111 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך 575 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

חברות מאוחדות בארץ

סך כל השקעות הבנק בחברות המאוחדות בארץ הסתכם ב-30 ביוני 2016 ב-5,611 מיליון ש"ח, לעומת 6,260 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2015. התרומה שלהן לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה במחצית ראשונה של 2016 בכ-75 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-449 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של 83.3%. תשואת הקבוצה על ההשקעה בחברות מאוחדות בארץ היתה במחצית ראשונה של 2016 2.5% לעומת 15.5% בתקופה המקבילה אשתקד.

בנק ערבי ישראלי

בעקבות מכתבי תלונה ששלח בחודש נובמבר 2015 נושא משרה בכיר שכיהן בבנק ערבי ישראלי עד למיזוג, הוחלט על מינוי גורם חיצוני לביצוע בדיקה בלתי תלויה לשם בדיקת התלונה ("הבודקת החיצונית"). מכתבי התלונה עוסקים, בעיקר, בהתנהלות בלתי תקינה, לכאורה, של מספר מצומצם של סניפים של בנק ערבי ישראלי, לרבות באי דיווח, לכאורה, על פעולות של לקוח שחשודות כהלבנת הון, התערבות של לקוחות בפעילות הסניפים הללו, בהעמדת אשראים בחריגה מנהלים מקובלים, במספר אירועי אלימות מצד לקוחות שהתרחשו באותם סניפים ובאי התערבות של גורמים בכירים בבנק ערבי ישראלי בנעשה בסניפים אלה.

הבודקת החיצונית הגישה דוח סופי, לפיו כל הדיווחים על פעולות החשודות בהלבנת הון בוצעו כנדרש והנושאים האחרים שעלו הינם אירועים נקודתיים.

להלן תרומת החברות המוחזקות העיקריות בארץ לרווח הנקי של הקבוצה:

תשואה על השקעת הקבוצה		תרומה ^(א) לרווח הנקי של הקבוצה		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	
2016	2015	2016	2015	השינוי	
אחוזים		במיליון ש"ח		באחוזים	
בנק ערבי ישראלי ^(ג)	-	18.3	-	55.8	-
לאומיקארד	11.7	11.7	75.7	71.9	5.3
לאומי פרטנרס ^(ב)	10.9	60.1	69.6	307.3	(77.4)
מעלות	36.4	46.4	8.2	7.1	15.5
לאומיטק	0.6	0.3	3.0	1.6	87.5
לאומי אחזקות פיננסיות	-	0.1	(86.2)	0.3	-
אחרות	0.7	0.8	4.9	5.3	(7.5)
סך כל חברות מאוחדות בארץ	2.5	15.5	75.2	449.3	(83.3)

(א) הרווח (וההפסד) המוצג הינו לפי חלק החברה בתוצאות הקבוצה.

(ב) כולל הרווח ו/או ההפסד של חברות כלולות של לאומי פרטנרס.

(ג) בנק ערבי ישראלי מוזג עם ולתוך לאומי ב-31 בדצמבר 2015.

חברות מאוחדות בחו"ל

סך כל ההשקעות של הבנק בשלוחות בחו"ל ב-30 ביוני 2016 הסתכם ב-4,345 מיליון ש"ח בהשוואה ל-4,295 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2015.

התרומה של השלוחות בחו"ל לרווח הנקי בשקלים של הקבוצה במחצית ראשונה של 2016 הסתכמה ברווח בסך 34 מיליון ש"ח לעומת הפסד בסך 1 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

לאומי לוקסמבורג

ביום 2 בפברואר 2016 הושלמה עסקת מכירת פעילות לאומי לוקסמבורג לבנק Banque J.Safra Sarasin (Luxembourg), לאחר שהתקבלו האישורים שנדרשו להשלמת העסקה. להשלמת העסקה לא היתה השפעה מהותית על תוצאות הפעילות של הקבוצה.

ביולי 2016 התקבל אישור המפקח על הבנקים בלוקסמבורג להחזרת הרישיון הבנקאי של החברה ולכניסתה להליך של פירוק.

Bank Leumi Jersey

ביום 8 באפריל 2016 הושלמה העסקה בדבר התקשרות החברה הנכדה Bank Leumi Jersey בהסכם למכירת החזקותיה בחברה הבת שלה Leumi Overseas Trust Corporation לאחר שהתקבלו האישורים הרגולטוריים שנדרשו לשם ביצוע ההסכם.

ביום 20 ביוני 2016 התקשר Bank Leumi Jersey בהסכם למכירת פעילותו ל-EFG Private Bank (Channel Islands) Limited. כניסתו לתוקף של ההסכם כפופה לקבלת אישורים רגולטוריים ותנאים מתלים נוספים שנדרשים לשם כך. לאור היקף הפעילות המצומצם יחסית של לאומי ג'רסי, אשר אינו מהותי ביחס לפעילות קבוצת הבנק, לביצוע העסקה לא צפויה להיות השפעה מהותית על פעילות הבנק.

להלן תרומת החברות המוחזקות העיקריות בחו"ל לרווח הנקי של הקבוצה:

תשואה על השקעת הקבוצה		תרומה לרווח הנקי של הקבוצה		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	
2016	2015	2016	2015	השינוי	השינוי
אחוזים	במיליוני ש"ח	אחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים	באחוזים
3.5	3.1	48.0	38.6	24.4	38.6
3.9	3.6	46.5	37.8	23.0	37.8
-	9.8	(33.7)	38.8	-	38.8
-	-	(7.3)	(45.3)	83.9	(45.3)
6.1	-	3.2	(10.5)	+	(10.5)
7.0	-	3.8	(1.6)	+	(1.6)
24.4	-	17.3	(9.2)	+	(9.2)
27.1	-	2.7	(11.9)	+	(11.9)
1.6	-	34.0	(1.1)	+	(1.1)

(א) ההפסד בשקלים בשלוחה בבריטניה במחצית ראשונה 2016 נובע מהפרשי שערים שליליים בשל תיסוף בליש"ט של 10.6% לאור ה-Brexit. לבנק אין חשיפה כלכלית לליש"ט שכן כנגד ההשקעה בשלוחה יש פיקדונות במט"ח.

להלן פירוט הרווח הנקי (ההפסד) של שלוחות הבנק וסניפי הבנק בחו"ל כפי שדווח על ידן:

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	
2016	2015	השינוי	השינוי	השינוי	השינוי
במיליונים	במיליונים	באחוזים	באחוזים	באחוזים	באחוזים
13	10	3	30.0	30.0	30.0
12	10	2	20.0	20.0	20.0
10	10	-	-	-	-
(1)	(2)	1	50.0	50.0	50.0
1	1	-	-	-	-
18	9	9	100.0	100.0	100.0
2	-	2	+	+	+
-	(3)	3	+	+	+
32	23	9	39.1	39.1	39.1

(א) 1 רון = 0.9471 ש"ח. בקשר לתביעות משפטיות ונושאים אחרים הקשורים לחברות מאוחדות ראה [ביאור 10](#) לדוחות הכספיים.

פעילות חברות הכלולות

סך כל ההשקעה של הקבוצה בחברות הכלולות מסתכם ב-30 ביוני 2016 ב-923 מיליון ש"ח, בדומה להשקעה ב-31 בדצמבר 2015. התרומה לרווח הנקי של החברות הכלולות במחצית ראשונה של 2016 הסתכמה בסך 35 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-146 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

פרק זה נכתב בפירוט רב [בדוח הכספי לשנת 2015 \(עמודים 129-191\)](#) ובדוח על הסיכונים על כן יש לקרוא את הפרק בהמשך לכתוב בדוחות אלו.

שינויים עיקריים בסביבת הסיכון והשפעתם על הקבוצה

במהלך הרביע השני של השנה החריפה התנודתיות בשווקים הגלובליים והמקומיים, בדגש על תנודתיות גבוהה בסוף הרביע ולאחריו, לאור תוצאות משאל העם על היפרדותה של בריטניה מהאיחוד האירופי (Brexit). תוצאות המשאל עוררו חששות לגבי יציאה של מדינות אחרות מהאיחוד, והצטרפו לגורמים נוספים אשר מלווים את השווקים מספר רבעונים ובהם: מגמת ההאטה בצמיחה בסין והשפעתה על הכלכלה הגלובלית, החששות משינוי תוואי העלאת הריבית בארה"ב והשפעתה המתמשכת של ריבית שלילית במספר כלכלות בעולם. התנודתיות השפיעה על מחירי מניות, מרווחי אגרות החוב, מרווחי CDS ועוד. מסוף הרביע החל תיקון במגמות בשווקים, שיפור במרווחי אגרות החוב ובמרווחי ה-CDS בדגש על סקטור הבנקאות.

בארץ, נתוני המאקרו מעידים על ירידה בשיעור הצמיחה והמשך רמת אינפלציה נמוכה. מפירסומי הועדה המוניתרית עולה כי ישנה סבירות גבוהה שסביבת הריבית צפויה להישאר נמוכה בטווח הזמן הקרוב זאת לאור נתוני מאקרו אלו. המגמה של שינויים רגולטורים רבים המשפיעים על המודל העסקי של מערכת הבנקאות בארץ ממשיכה עם פירסום תזכיר החוק בנושא אגודות אשראי, פירסום מסקנות ועדת שטרם ועוד.

בהתייחס ליעדי ההון, לאומי ממשיך באופן שוטף להערך לחיזוק הלימות ההון, מיתון התנודתיות בו ולהגעה ליעדי ההון הנדרשים על ידי הרגולטור, גם לנוכח תקן זכויות העובדים, אשר השפעתו על הון הבנק בסביבת ריבית נמוכה ותנודתית הינה משמעותית.

טבלת חומרת גורמי הסיכון

לא חלו שינויים בחומרת גורמי הסיכון ביחס [לטבלה שפורסמה בדוח השנתי לשנת 2015](#).

סיכון אשראי

פרק זה נכתב בפירוט רב בדוח הכספי לשנת 2015 (עמודים 138-161) ובדוח על הסיכונים השנתי על כן יש לקרוא את הפרק בהמשך לכתוב בדוחות אלו.

סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי, כפי שסוכמו. הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי, בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 311.

האשראי הינו פעילות ליבה מרכזית של הבנק והקבוצה, וסיכון האשראי מנוהל בהתאמה באמצעות שלושת קווי ההגנה. העקרונות המרכזיים בניהול הסיכון ערוכים במסמך "מדיניות האשראי וסיכונים האשראי" הנסקר מידי שנה ומתעדכן בהתאם לצורך באישור הנהלת הבנק.

במהלך הרביע השני של השנה לא חל שינוי מהותי בפרופיל הסיכון של תיק האשראי.

סיכון אשראי בעייתי

30 ביוני 2016		
מאזני	חוץ מאזני	כולל
במיליוני ש"ח		
1. סיכון אשראי בעייתי: ^(א)		
סיכון אשראי פגום	3,539	274
סיכון אשראי נחות	1,213	229
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת ^(ב)	3,156	1,288
סך הכל אשראי בעייתי	7,908	1,791
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ב)	925	-
2. נכסים שאינם מבצעים:		
חובות פגומים	2,914	-
נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו	12	-
סך הכל נכסים שאינם מבצעים	2,926	-

הערה: סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(א) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ב) לרבות בגין הלוואות לדיר שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיר שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

סיכון אשראי בעייתי (המשך)

30 ביוני 2015			
מאזני	חוץ מאזני	כולל	
במיליוני ש"ח			
1. סיכון אשראי בעייתי:^(א)			
סיכון אשראי פגום	4,492	253	4,745
סיכון אשראי נחות	1,690	299	1,989
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת ^(ב)	3,456	1,350	4,806
סך הכל אשראי בעייתי	9,638	1,902	11,540
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ב)	924	-	-
2. נכסים שאינם מבצעים:			
חובות פגומים	4,132	-	-
נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו	15	-	-
סך הכל נכסים שאינם מבצעים	4,147	-	-
31 בדצמבר 2015			
מאזני	חוץ מאזני	כולל	
במיליוני ש"ח			
1. סיכון אשראי בעייתי:^(א)			
סיכון אשראי פגום	3,940	295	4,235
סיכון אשראי נחות	1,413	235	1,648
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת ^(ב)	2,995	886	3,881
סך הכל אשראי בעייתי	8,348	1,416	9,764
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ב)	942	-	-
2. נכסים שאינם מבצעים:			
חובות פגומים	3,485	-	-
נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו	7	-	-
סך הכל נכסים שאינם מבצעים	3,492	-	-

הערה: סיכון אשראי מאזני וחוצ' מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(א) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ב) לרבות בגין הלוואות לדיר שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיר שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

להלן פירוט מדדי סיכון האשראי

31 בדצמבר	30 ביוני	
2015	2015	2016
באחוזים		
1.5	1.7	1.3
שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת האשראי לציבור		
0.4	0.4	0.3
שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום שנמצא בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור		
3.1	3.7	2.9
שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור		
0.1	0.0	0.1
שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור		
(0.2)	(0.1)	0.1
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור הממוצעת		

להלן פירוט מדדי סיכון הפרשה להפסדי אשראי:

31 בדצמבר	30 ביוני	
2015	2015	2016
באחוזים		
1.6	1.7	1.5
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור		
105.9	98.3	114.2
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום כתוספת יתרת אשראי לציבור אשר נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר		
85.4	81.5	90.4
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור		
(12.8)	(3.9)	3.4

ריכוזיות האשראי

סיכון הריכוזיות מוגדר כחשיפה בודדת או קבוצה של חשיפות בעלות מכנה משותף ופוטנציאל לגרימת הפסדים משמעותיים. ניהול סיכוני הריכוזיות מתבצע בעיקר על ידי קביעת מגבלות ומעקב ובקרה אחרי עמידה בהן. היבט הריכוזיות בא לידי ביטוי גם בתמחור האשראי שמשקף את הסיכון.

פיזור תיק האשראי בין ענפי המשק השונים

תיק האשראי של הבנק מפוצל בין ענפי המשק השונים במטרה לפזר את הסיכון הגלום במצב של ריכוז גבוה בענף אחד. בענפי משק המאופיינים ברמת סיכון נמוכה יחסית, אנו שואפים להגיע לשיעור מימון גבוה מחלקנו במערכת.

מדיניות האשראי של הבנק לגבי מגזרי פעילות שונים ולגבי ענפי משק שונים משתנה מעת לעת בהתאם לסביבה העסקית, למיקוד העסקי של הבנק, לתיאבון הסיכון של הבנק ולהנחיות כלליות וספציפיות של בנק ישראל.

בנוסף למגבלת הפיזור הענפי שהוטלה על ידי בנק ישראל לגבי 20 ענפי המשק הראשיים מגדיר הבנק כחלק ממדיניות הסיכון שלו מגבלות פנימיות לפיזור תיק האשראי על-בסיס ענפי משק ותת הענפים, הן כאחוז מההון הרגולטורי והן כאחוז מסיכון האשראי.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק

30 ביוני 2016									
סיכון אשראי כולל ^(א)					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)				
הפסדי אשראי ^(ד)					מזה: ¹				
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ה)	סך הכל ¹	חובות ^(ב)	בעייתי ^(ה)	פגום	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
במיליוני ש"ח									
בנין פעילות לווים בישראל									
ציבור-מסחרי									
חקלאות	2,145	1,985	160	2,143	1,828	160	71	6	1 (45)
כרייה וחציבה	754	745	9	661	315	9	-	-	-
תעשייה	23,181	21,816	1,365	22,851	15,221	1,364	514	(211)	(171) (485)
בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ח)	47,749	46,294	1,455	47,663	16,363	1,455	225	(58)	(17) (303)
בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן	28,237	26,868	1,369	28,167	25,502	1,369	754	(153)	(39) (467)
אספקת חשמל ומים	4,991	4,602	389	4,702	3,190	389	279	33	1 (73)
מסחר ^(ח)	28,465	27,184	1,281	28,313	22,894	1,231	276	35	- (334)
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	3,044	2,888	156	3,011	2,649	156	110	(61)	(56) (25)
תחבורה ואחסנה	7,755	7,474	281	7,637	6,241	281	216	10	2 (42)
תקשורת ושרותי מחשב	6,504	6,262	242	5,825	4,369	238	228	(2)	(1) (77)
שרותים פיננסיים	20,016	19,873	143	14,280	10,317	143	51	(71)	(12) (241)
שרותים עסקיים ואחרים	8,508	8,384	124	8,311	5,828	124	51	33	14 (117)
שרותים ציבוריים וקהילתיים	8,200	8,151	49	8,182	6,783	49	17	9	2 (50)
סך הכל מסחרי	189,549	182,526	7,023	181,746	121,500	6,968	2,792	(430)	(276) (2,259)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	83,067	82,318	749	83,067	80,831	749	-	6	2 (500)
אנשים פרטיים - אחר	66,876	66,132	744	66,860	37,533	744	262	182	109 (775)
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	339,492	330,976	8,516	331,673	239,864	8,461	3,054	(242)	(165) (3,534)
בנקים בישראל	5,771	5,771	-	3,175	3,103	-	-	(1)	- (2)
ממשלת ישראל	50,686	50,686	-	220	221	-	-	-	-
סך הכל פעילות בישראל	395,949	387,433	8,516	335,068	243,188	8,461	3,054	(243)	(165) (3,536)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 98,849,281,147,49,618,243,188 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.
- (ח) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור, בסך 982 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישת הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

30 ביוני 2016									
סיכון אשראי כולל ^(א)					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)				
הפסדי אשראי ^(ד)									
סך הכל					דירוג ביצוע אשראי ^(ה)				
בעייתי ^(ה)					סך הכל ¹				
חובות ^(ב)					בעייתי ^(ה)				
פגום					הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי חשבונאיות נטו				
מחיקות					יתרת הפרשה להפסדי אשראי				
במיליוני ש"ח									
בנין פעילות לווים בחו"ל									
ציבור-מסחרי									
חקלאות	54	53	1	53	31	1	1	(1)	(1)
כרייה וחציבה	45	45	-	44	37	-	-	-	-
תעשייה	9,111	8,831	280	7,501	4,509	280	280	(26)	11
בניני ונדל"ן ^(ז)	12,759	12,201	558	12,369	9,379	558	558	(17)	(4)
אספקת חשמל ומים	313	313	-	94	49	-	-	-	-
מסחר	7,176	7,119	57	7,061	4,818	57	57	9	1
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	1,735	1,728	7	1,735	1,631	7	7	(1)	-
תחבורה ואחסנה	123	59	64	107	102	64	64	6	19
תקשורת ושרותי מחשב	2,350	2,350	-	2,101	737	-	-	-	-
שרותים פיננסיים	18,053	17,963	90	2,679	1,837	90	90	(6)	(2)
שרותים עסקיים ואחרים	5,583	5,522	61	5,467	4,613	61	61	3	-
שרותים ציבוריים וקהילתיים	645	638	7	642	468	7	7	(1)	-
סך הכל מסחרי	57,947	56,822	1,125	39,853	28,211	1,125	1,125	(34)	25
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	1,132	1,095	37	1,132	1,124	37	37	-	3
אנשים פרטיים - אחר	492	471	21	485	403	21	21	-	-
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	59,571	58,388	1,183	41,470	29,738	1,183	1,183	(34)	28
בנקים בחו"ל	27,869	27,869	-	11,833	10,059	-	-	-	-
ממשלות בחו"ל	12,973	12,973	-	871	259	-	-	-	-
סך הכל פעילות בחו"ל	100,413	99,230	1,183	54,174	40,056	1,183	1,183	(34)	28
סך הכל	496,362	486,663	9,699	389,242	283,244	9,644	9,644	(277)	(137)
									(4,011)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 33,273, 40,056, 10,182, 16,904 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

30 ביוני 2015										
סיכון אשראי כולל ^(א)					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)					
סך הכל					הפסדי אשראי ^(ד)					
					מזה: ¹					
סך הכל	דירוג ביצועי אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ה)	סך הכל ¹	חובות ^(ב)	בעייתי ^(ה)	פגום	הוצאות בגין הפסדי חשבונאיות נטו	מחיקות	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בישראל										
ציבור-מסחרי										
חקלאות	2,059	1,934	125	2,055	1,741	125	49	20	(14)	(47)
כרייה וחציבה	797	797	-	701	376	-	-	(2)	-	(1)
תעשייה	25,261	22,659	2,602	24,646	15,452	2,591	438	36	(36)	(495)
בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ז)	47,351	45,642	1,709	47,249	16,897	1,708	651	52	(30)	(358)
בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן	26,105	24,253	1,852	25,990	23,598	1,852	1,299	(42)	(10)	(647)
אספקת חשמל ומים	4,485	4,420	65	3,435	2,737	65	-	2	-	(33)
מסחר ^(ח)	26,226	24,920	1,306	25,964	21,306	1,270	246	(43)	(8)	(345)
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	3,012	2,823	189	2,991	2,658	189	151	8	4	(33)
תחבורה ואחסנה	6,691	6,244	447	6,626	5,856	447	294	9	1	(54)
תקשורת ושרותי מחשב	6,582	6,133	449	6,176	4,413	446	437	18	11	(212)
שרותים פיננסיים	22,792	22,754	38	16,335	9,423	38	13	(23)	(11)	(316)
שרותים עסקיים ואחרים	7,271	7,155	116	7,234	5,072	103	44	12	15	(71)
שרותים ציבוריים וקהילתיים	7,499	7,461	38	7,446	6,191	38	13	2	1	(43)
סך הכל מסחרי	186,131	177,195	8,936	176,848	115,720	8,872	3,635	49	(77)	(2,655)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיר	80,112	79,380	732	80,112	77,330	731	-	7	2	(500)
אנשים פרטיים - אחר	68,661	68,224	437	68,642	35,806	437	101	83	113	(607)
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	334,904	324,799	10,105	325,602	228,856	10,040	3,736	139	38	(3,762)
בנקים בישראל	7,360	7,360	-	3,166	2,069	-	-	2	-	-
ממשלת ישראל	36,785	36,785	-	266	266	-	-	-	-	-
סך הכל פעילות בישראל	379,049	368,944	10,105	329,034	231,191	10,040	3,736	141	38	(3,762)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 231,189, 35,905, 2,177, 6,341, 103,438 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיר שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיר, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.
- (ח) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיר, בסך 1,312 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישת הנמצאות בהליכי בניה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

30 ביוני 2015										
סיכון אשראי כולל ^(א)					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)					
הפסדי אשראי ^(ד)					מזה:					
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ה)	סך הכל ¹	חובות ^(ב)	בעייתי ^(ה)	פגום	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבוניות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	
במיליוני ש"ח										
בנין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור-מסחר										
105	102	3	104	42	3	3	-	-	(2)	חקלאות
21	21	-	2	2	-	-	-	-	-	כרייה וחציבה
9,891	9,412	479	9,318	6,386	479	182	(10)	(6)	(125)	תעשייה
13,364	12,843	521	12,843	8,579	521	510	(9)	37	(252)	בנין ונדל"ן ^(ז)
364	364	-	104	50	-	-	-	-	(1)	אספקת חשמל ומים
7,368	7,233	135	7,303	4,845	135	60	(9)	50	(111)	מסחר
1,240	1,202	38	1,232	1,113	38	38	-	-	(12)	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
200	178	22	180	172	22	22	-	-	(12)	תחבורה ואחסנה
1,868	1,866	2	1,720	760	2	2	1	-	(3)	תקשורת ושרותי מחשב
15,775	15,677	98	2,888	1,578	98	98	6	2	(64)	שרותים פיננסיים
4,973	4,923	50	4,743	4,197	50	22	(3)	(1)	(14)	שרותים עסקיים ואחרים
759	750	9	701	345	9	1	(17)	49	(16)	שרותים ציבוריים וקהילתיים
55,928	54,571	1,357	41,138	28,069	1,357	938	(41)	131	(612)	סך הכל מסחרי
1,164	1,100	64	1,164	1,159	64	44	(2)	-	(16)	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
518	504	14	481	376	14	9	(2)	2	(10)	אנשים פרטיים - אחר
57,610	56,175	1,435	42,783	29,604	1,435	991	(45)	133	(638)	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
27,006	27,006	-	13,275	11,553	-	-	(3)	-	(3)	בנקים בחו"ל
8,282	8,282	-	212	169	-	-	-	-	-	ממשלות בחו"ל
92,898	91,463	1,435	56,270	41,326	1,435	991	(48)	133	(641)	סך הכל פעילות בחו"ל
471,947	460,407	11,540	385,304	272,517	11,475	4,727	93	171	(4,403)	סך הכל

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 4,132,207, - , 19,186,8176 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 בדצמבר 2015									
סיכון אשראי כולל ^(א)					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)				
					הפסדי אשראי ^(ד)				
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ה)	סך הכל ¹	חובות ^(ב)	בעייתי ^(ה)	פגום	מזה:		
							הוצאות בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
במיליוני ש"ח									
בנין פעילות לווים בישראל									
ציבור-מסחרי									
חקלאות	2,075	1,951	124	2,070	1,775	123	50	16	(40)
כרייה וחציבה	713	713	-	583	501	-	-	(2)	-
תעשייה	24,498	22,852	1,646	24,066	15,669	1,646	577	1	(60)
בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ז)	47,249	45,433	1,816	47,155	15,688	1,815	639	65	(15)
בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן	27,556	25,925	1,631	27,485	24,653	1,631	1,053	18	70
אספקת חשמל ומים	4,985	4,925	60	4,735	3,162	60	-	(7)	-
מסחר ^(ח)	26,552	25,614	938	26,374	21,531	908	244	(42)	12
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	3,030	2,840	190	3,037	2,666	190	138	4	3
תחבורה ואחסנה	6,757	6,420	337	6,638	5,897	337	268	15	15
תקשורת ושרותי מחשב	6,162	5,895	267	5,871	4,128	263	255	(82)	(7)
שרותים פיננסיים	20,758	20,683	75	14,709	9,570	75	62	(151)	(12)
שרותים עסקיים ואחרים	7,720	7,628	92	7,701	5,462	92	34	40	30
שרותים ציבוריים וקהילתיים	7,781	7,755	26	7,742	6,523	26	11	(4)	17
סך הכל מסחרי	185,836	178,634	7,202	178,166	117,225	7,166	3,331	(129)	45
אנשים פרטיים - הלוואות לדיר	83,292	82,513	779	83,292	80,633	779	-	14	10
אנשים פרטיים - אחר	65,815	65,363	452	65,807	36,991	452	63	309	245
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	334,943	326,510	8,433	327,265	234,849	8,397	3,394	194	300
בנקים בישראל	7,048	7,048	-	3,347	2,146	-	-	2	-
ממשלת ישראל	37,243	37,243	-	262	262	-	-	-	-
סך הכל פעילות בישראל	379,234	370,801	8,433	330,874	237,257	8,397	3,394	196	300

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 237,258, 36,036, 1,764, 5,081, 99,095 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיר שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיר, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ח) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיר, בסך 1,014 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישת הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 בדצמבר 2015										
סיכון אשראי כולל ^(א)					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)					
הפסדי אשראי ^(ד)					מזה:					
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ה)	סך הכל ¹	חובות ^(ב)	בעייתי ^(ה)	פגום	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבוניות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	
במיליוני ש"ח										
בנין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור-מסחרי										
חקלאות	128	126	2	127	72	2	2	1	(2)	
כרייה וחציבה	77	77	-	38	29	-	-	-	-	
תעשייה	8,295	7,965	330	7,041	4,638	330	98	27	(92)	
בנין ונדל"ן ^(ז)	13,503	12,866	637	12,973	9,783	637	434	79	(230)	
אספקת חשמל ומים	371	371	-	88	56	-	-	-	-	
מסחר	7,818	7,786	32	7,729	5,123	32	31	85	(79)	
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	1,577	1,549	28	1,577	1,441	28	24	-	(10)	
תחבורה ואחסנה	241	155	86	223	198	86	86	9	(31)	
תקשורת ושרותי מחשב	2,093	2,093	-	1,782	677	-	-	-	(1)	
שרותים פיננסיים	17,027	16,935	92	2,801	1,619	92	92	45	7	(68)
שרותים עסקיים ואחרים	5,630	5,579	51	5,560	4,613	51	2	(1)	(16)	
שרותים ציבוריים וקהילתיים	516	515	1	504	391	1	1	(39)	14	(19)
סך הכל מסחרי	57,276	56,017	1,259	40,443	28,640	1,259	770	6	221	(548)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	1,176	1,126	50	1,176	1,172	50	29	-	2	(16)
אנשים פרטיים - אחר	531	509	22	522	409	22	22	-	8	(6)
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	58,983	57,652	1,331	42,141	30,221	1,331	821	6	231	(570)
בנקים בחו"ל	22,269	22,269	-	10,119	8,170	-	-	(3)	-	(1)
ממשלות בחו"ל	11,667	11,667	-	480	191	-	-	-	-	-
סך הכל פעילות בחו"ל	92,919	91,588	1,331	52,740	38,582	1,331	821	3	231	(571)
סך הכל	472,153	462,389	9,764	383,614	275,839	9,728	4,215	199	531	(4,156)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 30,120,38,581, - , 18,049,6,169 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.

קבוצות לווים

מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים

1. ליום 30 ביוני 2016 אין לקבוצה חשיפת אשראי לקבוצת לווים אשר חבותם עולה על 15% מהון הבנק (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 313).
2. ליום 30 ביוני 2016 אין לקבוצה חשיפת אשראי ללווים גדולים, קבוצות לווים וקבוצות לווים בנקאיות שחבותם עולה על שיעור של 10% מהון הבנק. המגבלה הרגולטורית הינה בשיעור 120% מהון הבנק.

חשיפה למדינות זרות

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם:

30 ביוני 2016					
חשיפה מאזנית ^(א)					
חשיפה מאזנית מעבר לגבול					
חשיפה מאזנית מעבר לגבול	חשיפה מאזנית מעבר לגבול	חשיפה מאזנית מעבר לגבול	חשיפה מאזנית מעבר לגבול	חשיפה מאזנית מעבר לגבול	חשיפה מאזנית מעבר לגבול
למשלוח ^(ג)	לכנסים	לאחרים	מקומיות	מקומיות	מקומיות
במיליוני ש"ח					
המדינה					
ארצות הברית	11,606	3,190	10,377	23,508	11,513
בריטניה	-	3,683	4,021	7,276	1,876
צרפת	-	983	1,014	-	-
שווייץ	-	731	785	575	64
גרמניה	-	2,476	861	-	-
אחרות	407	5,188	4,488	1,177	637
סך כל החשיפה למדינות זרות	12,013	16,251	21,546	32,536	14,090
סך כל החשיפה למדינות LDC	258	1,003	512	1,173	636
סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(ד)	-	12	324	-	-

30 ביוני 2016						
חשיפה מאזנית ^(א)						
חשיפה מאזנית מעבר לגבול						
חשיפה מאזנית מעבר לגבול						
סך כל החשיפה המאזנית	סיכון אשראי מאזני בעייתי	מזה: יתרת חובות פגומים	סך החשיפה החוץ מאזנית	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	עד שנה	מעל שנה
במיליוני ש"ח						
המדינה						
ארצות הברית	37,168	761	314	7,108	9,965	15,208
בריטניה	13,104	193	192	3,007	3,440	4,264
צרפת	1,997	19	19	717	863	1,134
שווייץ	2,027	-	-	369	722	794
גרמניה	3,337	-	-	57	2,539	798
אחרות	10,623	243	219	2,673	2,530	7,553
סך כל החשיפה למדינות זרות	68,256	1,216	744	13,931	20,059	29,751
סך כל החשיפה למדינות LDC	2,310	198	167	1,729	153	1,620
סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(ד)	336	-	-	244	147	189

- (א) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני, סיכון אשראי מסחרי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים ולפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.
- (ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, לפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.
- (ג) כולל ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
- (ד) החשיפה למדינות ה-GIIPS כוללת את המדינות: פורטוגל, אירלנד, איטליה, יוון וספרד.

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם (המשך):

30 ביוני 2015					
חשיפה מאזנית ^(א)					
חשיפה מאזנית מעבר לגבול					
חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	לממשלות ^(ג)	לבנקים	לאחרים
במיליוני ש"ח					
המדינה					
ארצות הברית	7,065	2,924	8,395	19,833	9,347
בריטניה	38	4,639	3,792	6,721	2,034
צרפת	-	726	1,390	-	-
שווייץ	-	548	1,258	762	102
גרמניה	-	1,457	1,479	-	-
אחרות	381	4,852	5,559	1,318	614
סך כל החשיפה למדינות זרות	7,484	15,146	21,873	28,634	12,097
סך כל החשיפה למדינות LDC	188	972	742	1,196	590
סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(ד)	-	93	376	-	-

30 ביוני 2015						
חשיפה מאזנית ^(א)						
חשיפה חוץ מאזנית ^{(א)(ב)}						
חשיפה מאזנית מעבר לגבול						
תקופת פרעון						
סך כל החשיפה המאזנית	סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזה: יתרת חובות פגומים	סך החשיפה החוץ מאזנית	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	עד שנה	מעל שנה
במיליוני ש"ח						
המדינה						
ארצות הברית	28,870	677	313	6,117	9,067	9,317
בריטניה	13,156	272	255	3,796	2,177	6,292
צרפת	2,116	9	6	1,227	504	1,612
שווייץ	2,466	-	-	430	1,081	725
גרמניה	2,936	2	2	267	2,188	748
אחרות	11,496	418	405	2,465	3,818	6,974
סך כל החשיפה למדינות זרות	61,040	1,378	981	14,302	18,835	25,668
סך כל החשיפה למדינות LDC	2,508	317	305	1,395	543	1,359
סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(ד)	469	-	-	45	304	165

- (א) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני, סיכון אשראי מסחרי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים ולפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.
- (ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, לפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.
- (ג) כולל ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
- (ד) החשיפה למדינות ה-GIIPS כוללת את המדינות: פורטוגל, אירלנד, איטליה, יוון וספרד.

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם (המשך):

31 בדצמבר 2015					
חשיפה מאזנית ^(א)					
חשיפה מאזנית מעבר לגבול					
חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים					
חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	לממשלות ^(ג)	לבנקים	לאחרים
במיליוני ש"ח					
המדינה					
ארצות הברית	9,652	2,577	10,748	22,020	11,310
בריטניה	39	2,942	3,022	7,015	2,143
צרפת	552	635	942	-	-
שווייץ	-	334	1,194	535	101
גרמניה	-	1,519	1,583	-	-
אחרות	389	4,001	5,218	1,272	651
סך כל החשיפה למדינות זרות	10,632	12,008	22,707	30,842	14,205
סך כל החשיפה למדינות LDC	212	943	719	1,180	647
סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(ד)	97	57	408	-	-

31 בדצמבר 2015						
חשיפה מאזנית ^(א)						
חשיפה חוץ מאזנית ^{(א)(ב)}						
חשיפה מאזנית מעבר לגבול תקופת פרעון						
סך כל החשיפה המאזנית	סיכון אשראי מאזני בעייתי	מזה: יתרת חובות פגומים	סך החשיפה החוץ מאזנית	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	עד שנה	מעל שנה
במיליוני ש"ח						
המדינה						
ארצות הברית	33,687	733	299	6,153	6,941	16,036
בריטניה	10,875	247	229	3,846	1,717	4,286
צרפת	2,129	10	8	1,126	872	1,257
שווייץ	1,962	-	-	412	962	566
גרמניה	3,102	-	-	259	1,882	1,220
אחרות	10,229	294	282	3,068	2,389	7,219
סך כל החשיפה למדינות זרות	61,984	1,284	818	14,864	14,763	30,584
סך כל החשיפה למדינות LDC	2,407	210	199	2,128	521	1,353
סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(ד)	562	-	-	250	222	340

- (א) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני, סיכון אשראי מסחרי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים לפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.
- (ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, לפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.
- (ג) כולל ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
- (ד) החשיפה למדינות ה-GIIPS כוללת את המדינות: פורטוגל, אירלנד, איטליה, יוון וספרד.

חלק ב' - ליום 30 ביוני 2016 ולתקופות השוואה אין חשיפה מאזנית מצרפית למדינות זרות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך.

חלק ג' - סכום החשיפה למדינות זרות עם בעיות נזילות כפי שהוגדר על ידי בנק ישראל (מדינה אשר מקבלת סיוע כספי מ-IMF או שהתחייבויותיה מדורגות בדירוג אשראי CCC או נמוך יותר) מסתכם בסך 653 מיליון ש"ח ומתייחס ל-9 מדינות (ב-30 ביוני 2015 מסתכם בסך 1,454 מיליון ש"ח והתייחס ל-11 מדינות וב-31 בדצמבר 2015 מסתכם בסך 722 מיליון ש"ח והתייחס ל-11 מדינות).

להלן החשיפה למדינות לפי דרוג האשראי של המדינות כפי הדירוג של הבנק העולמי, ליום 30 ביוני 2016 במיליוני ש"ח:

חשיפה מאזנית	חשיפה חוץ מאזנית	סך הכל חשיפה	אחוז החשיפה מסך הכל	מזה סיכון אשראי מסחרי בעייתי
מדינות עם הכנסה גבוהה	65,946	12,202	78,148	95.1
מדינות עם הכנסה בינונית גבוהה	2,243	1,350	3,593	4.4
מדינות עם הכנסה בינונית נמוכה	67	379	446	0.5
מדינות עם הכנסה נמוכה	-	-	-	-
סך הכל	68,256	13,931	82,187	100.0
				1,216

הגדרת המדינות הינה בהתאם להכנסה הלאומית לנפש כדלהלן:

הכנסה גבוהה - מעל 12,476 דולר לנפש.
הכנסה בינונית-גבוהה - מ-4,036 דולר עד 12,475 דולר לנפש.
הכנסה בינונית-נמוכה - מ-1,026 דולר עד 4,035 דולר לנפש.
הכנסה נמוכה - עד 1,025 דולר לנפש.

להלן שמות המדינות העיקריות בכל אחת מהקטגוריות:

1. מדינות OECD:
ארה"ב, איטליה, אוסטרליה, אוסטריה, אירלנד, בלגיה, קנדה, צ'כיה, דנמרק, פינלנד, ישראל, הונגריה, צרפת, בריטניה, יפן, ספרד, שווייץ, לוקסמבורג, סלובניה, הולנד, שבדיה, פולין, גרמניה ודרום קוריאה.
2. מדינות עם הכנסה גבוהה:
הונג קונג, מונקו, סינגפור, איי קיימן, רוסיה וקראטיה.
3. מדינות עם הכנסה בינונית גבוהה:
ברזיל, בולגריה, מקסיקו, פנמה, רומניה, דרום אפריקה, טורקיה, סין, קולומביה ופרו.
4. מדינות עם הכנסה בינונית נמוכה:
מצרים, הודו, פרגואי, פיליפינים ואוקראינה.
5. מדינות עם הכנסה נמוכה:
חלק גדול ממדינות אפריקה, האיטי ונפאל.

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים מתייחסת לבנקים מסחריים, לחברות החזקה בנקאיות, בנקים להשקעות, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.

החשיפה כוללת בעיקר פיקדונות בבנקים הזרים לתקופות קצרות עד שבוע ואגרות חוב בדרך כלל לתקופה של עד 5 שנים. הבנק מנהל מעקב הדוק אחר מצבם של בנקים בעולם ומנתח באופן תדיר את איתנותם הפיננסית. הבנק מנהל רשימה מצומצמת של בנקים איכותיים שבהם הבנק והשלוחות בחו"ל מבצעים פיקדונות.

להלן חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים^(א):

30 ביוני 2016			
סיכון אשראי מאזני ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(ג)	חשיפת אשראי נוכחית	במיליוני ש"ח
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים ^(ד)			
17,417	2,311	19,728	AAA עד AA-
3,123	89	3,212	A+ עד A-
264	357	621	BBB+ עד BBB-
2	8	10	BB+ עד B-
27	-	27	נמוך מ: B-
369	8	377	ללא דרוג
21,202	2,773	23,975	סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים
-	-	-	סיכון אשראי בעייתי
31 בדצמבר 2015			
סיכון אשראי מאזני ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(ג)	חשיפת אשראי נוכחית	במיליוני ש"ח
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים ^(ד)			
13,048	2,789	15,837	AAA עד AA-
2,323	54	2,377	A+ עד A-
440	241	681	BBB+ עד BBB-
1	2	3	BB+ עד B-
35	-	35	נמוך מ: B-
173	8	181	ללא דרוג
16,020	3,094	19,114	סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים
-	-	-	סיכון אשראי בעייתי

- (א) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים/דילרים, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.
- (ב) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים (שווי הוגן של נגזרים) והשקעות באגרות חוב כולל אגרות חוב של בנקים מסוג Subordinated ב-30 ביוני 2016 בשווי של 417 מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2015 - 597 מיליון ש"ח.
- (ג) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי (ללא נגזרים חוץ מאזניים).
- (ד) הבנק משתמש בדירוג של סוכנות Moody's ו-S&P בלבד לדירוג המוסדות הפיננסיים הזרים אליהם קיימת חשיפת אשראי.

הערות:

חשיפות האשראי אינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים (למידע נוסף ראה [ביאור 5](#)).

חלק מהבנקים קיבלו תמיכות ממשלתיות באופנים שונים. ובכלל זה בהשקעה ישירה בהון הבנק, בערבות ממשלתית לתיקי נכסים מסוימים של הבנקים, בערבויות לגיוס מקורות לבנקים, וכו'.

למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים וזרים) ראה [ביאור 11](#) בדוח הכספי.

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

להלן נתונים על ביצועי הלוואות חדשות שניתנו והלוואות שמוחזרו לרכישת דירת מגורים ובמשכון דירת מגורים בישראל:

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		שיעור השינוי
2016	2015	
במיליוני ש"ח		באחוזים
מכספי הבנק	5,574	8,706 (36.0)
מכספי האוצר:		
הלוואות מכוונות	5	3 66.7
הלוואות עומדות	6	4 50.0
סך כל הלוואות חדשות	5,585	8,713 (35.9)
הלוואות שמוחזרו	1,206	3,143 (61.6)
סך כל ביצועים	6,791	11,856 (42.7)

גילוי על הלוואות לדיור

להלן הנתונים בנוגע למאפייני הסיכון של ההלוואות לדיור ההתפתחויות בסיכונים האשראי ואופן ניהולם, לרבות התייחסות לצעדים שננקטו על ידי הבנק לצורך התמודדות עם מאפייני סיכון אלה.

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו בישראל:

יתרת תיק האשראי		שיעור גידול
במיליוני ש"ח		באחוזים
31 בדצמבר 2014	73,919	13.0
31 בדצמבר 2015	79,905	8.1
30 ביוני 2016	80,369	0.6

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו לפי בסיסי הצמדה בישראל:

סך הכל התיק	שיעור מתיק האשראי	שיעור מתיק האשראי מט"ח	צמוד מדד	שיעור מתיק האשראי	לא צמוד	במיליוני ש"ח	באחוזים
31 בדצמבר 2014	36,727	49.7	35,447	48.0	1,745	2.3	73,919
31 בדצמבר 2015	43,938	55.0	34,511	43.2	1,456	1.8	79,905
30 ביוני 2016	45,581	56.7	33,432	41.6	1,356	1.7	80,369

התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור נטו, בריבית משתנה וקבועה בישראל:

סך תיק האשראי	משתנה			קבועה		
	מט"ח	צמוד	לא צמוד	צמוד	לא צמוד	
במיליוני ש"ח						
73,919	1,745	23,788	29,495	11,659	7,232	31 בדצמבר 2014
79,905	1,456	22,034	31,587	12,477	12,351	31 בדצמבר 2015
80,369	1,356	21,208	32,033	12,224	13,548	30 ביוני 2016

התפתחות האשראי החדש לדיור על פי מסלולי ריבית בישראל:

להלן התפתחות ביצועי האשראי החדש על פי מסלולי ריבית משתנה וקבועה (הלוואה בריבית משתנה הינה הלוואה שהריבית שהיא נושאת עשויה להשתנות לאורך תקופת חייה הלוואה):

2014		2015			2016		
ממוצע שנתי	רביע ראשון	רביע שני	רביע שלישי	רביע רביעי	רביע ראשון	רביע שני	
שיעור מביצוע							
באחוזים							
22.9	23.0	19.8	19.9	9.7	19.4	18.9	קבועה - צמודה
17.2	13.1	11.6	13.5	15.7	13.9	12.1	משתנה כל 5 שנים ומעלה - צמודה
2.0	1.2	1.0	1.5	1.3	1.2	0.6	משתנה עד 5 שנים - צמודה
21.5	28.9	35.8	30.5	32.8	29.0	32.1	קבועה - לא צמודה
6.6	6.6	5.5	5.4	6.8	6.8	7.7	משתנה כל 5 שנים ומעלה - לא צמודה
28.5	26.6	25.8	28.8	33.3	29.4	28.3	משתנה עד 5 שנים - לא צמודה
1.3	0.6	0.5	0.4	0.4	0.3	0.3	משתנה - מט"ח

שיעור האשראי החדש שהעמיד הבנק בהלוואות לדיור בריבית משתנה במהלך מחצית ראשונה של 2016 עמד על 50.3% לעומת 49.0% בשנת 2015. הנתונים מתייחסים לכל מסלולי הריבית המשתנה ומגזרי ההצמדה השונים לרבות הלוואות בהן הריבית משתנה מדי תקופה של חמש שנים ומעלה. בנטרול הלוואות (אשר הוראת המפקח מחריגה אותן מהגדרת הלוואות בריבית משתנה) שיעור האשראי לדיור בריבית משתנה שהועמד במהלך מחצית ראשונה של 2016 הינו 30% בדומה לשנת 2015.

להלן יתרת תיק ההלוואות לדיור והיתרות בפיגור מעל 90 יום פיגור בישראל:

יתרת חוב רשומה		שיעור הסכום בפיגור
במיליוני ש"ח		באחוזים
31 בדצמבר 2014	74,410	800 1.1
31 בדצמבר 2015	80,402	768 1.0
30 ביוני 2016	80,865	738 0.9

ההפרשה להפסדי אשראי ליום 30 ביוני 2016, הכוללת את ההפרשה הקבוצתית על הלוואות לדיור (להלן: "ההפרשה הכוללת") הינה 496 מיליון ש"ח המהווה 0.62% מיתרת האשראי לדיור, לעומת יתרת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2015, בסך של 497 מיליון ש"ח המהווה אף היא 0.62% מיתרת האשראי לדיור.

נתונים המתייחסים לאשראי חדש לדיור בישראל:

במהלך מחצית ראשונה של 2016 הועמדו הלוואות חדשות לדיור בסך של כ-5.6 מיליארד ש"ח מכספי הבנק.

התפתחות שיעור מימון, באשראי חדש, מעל 60% בישראל:

להלן התפתחות האשראי החדש שהעמיד הבנק בשיעור מימון הגבוה מ-60% (שיעור מימון הינו היחס בין שיעור האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד, בעת העמדת מסגרת האשראי):

2016	2015					2014
רביעי שני	רביעי ראשון	רביעי רביעי	רביעי שלישי	רביעי שני	רביעי ראשון	ממוצע שנתי
באחוזים						
מעל 60 ועד 70 כולל	16.3	15.5	18.6	18.6	18.8	19.2
מעל 70 ועד 80 כולל	12.7	13.5	14.6	17.1	18.1	16.5
מעל 80	0.1	0.2	0.4	0.7	1.0	2.4
0.4						

התפתחות שיעור מימון, יתרת תיק האשראי בישראל:

שיעור המימון הממוצע של יתרת תיק האשראי ליום 30 ביוני 2016 עומד על 47.6% לעומת 47.1% בשנת 2015.

התפתחות באשראי חדש, בו יחס ההחזר נמוך מ-2.5 בישראל:

שיעור ההלוואות שהועמדו במחצית ראשונה של 2016 בהן יחס ההחזר נמוך מ-2.5 לבעלי הכנסה של 10,000 ש"ח ומטה, במועד אישור האשראי, עמד על 0.18% מסך העמדות האשראי החדשות.

חישוב זה תואם את הנחיות בנק ישראל לצורך הדווח על פי הוראה 876.

התפתחות באשראי חדש, בו מועדי הפירעון ארוכים מ-25 שנה בישראל:

שיעור האשראי החדש של הלוואות לדיור מחצית ראשונה של 2016, בהן מועדי הפירעון על פי חוזי ההלוואה ארוכים מ-25 שנה, עמד בממוצע על כ-34.6% מסך האשראי החדש שהועמד, לעומת שיעור ממוצע של כ-30% במהלך שנת 2015.

התפתחויות בסיכוני אשראי

על רקע עליה בביקושים ליחידות דיור הן למטרת מגורים והן למטרת השקעה, ועל רקע מגמת עלייה במחירי הדיור בנוסף לסביבת ריבית נמוכה, גדל היקף האשראי לדיור בשנים האחרונות.

בעקבות התפתחויות אלו, ובמסגרת ניהול הסיכונים נמשכת גם בשנת 2016 ההקפדה על המגבלות הניהוליות המהודקות יותר בעיקר במאפיינים הבאים: שיעורי המימון, יכולת החזר חודשי, דירוגי אשראי בהתאם למודל הסטטיסטי הפנימי של הבנק. בהקשר זה, נבחנים גם המאפיינים של עסקות בגין דירות במסגרת תכנית "מחיר למשתכן" (ובכלל זה ההשלכות הצפויות של הוראות בנק ישראל ומשרדי האוצר והשיכון בנושא זה).

ההלוואה הממוצעת שהועמדה על ידי הבנק מחצית ראשונה של 2016 היתה 595 אלף ש"ח, לעומת 623 אלף ש"ח בשנת 2015 ו-585 אלף ש"ח בשנת 2014.

סיכון שוק

פרק זה נכתב בפירוט רב [בדוח הכספי לשנת 2015 \(עמודים 162-175\)](#) ו**בדוח על הסיכונים השנתי** על כן יש לקרוא את הפרק בהמשך לכתוב בדוחות אלו.

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוזי מאזניות הנובע משינוי בשווי הוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי שוק (שינוי ברמת מחירים בשווקים שונים, תנודתיות בשיעורי ריבית, שערי חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות ומדדים כלכליים נוספים). החשיפה לסיכונים שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

למידע נוסף ראה [דוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק.

הבנק מיישם את הוראות המפקח על הבנקים בנושא ניהול סיכונים השוק והנזילות של הקבוצה, במסגרתן נקבעו עקרונות יסוד לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכלים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

מדיניות ניהול סיכונים השוק

מדיניות ניהול סיכונים השוק מהווה ביטוי לאסטרטגית סיכון השוק של הקבוצה. זאת לצד הנהלים הקיימים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיתוח ובקרה אחר סיכונים השוק. המדיניות נועדה מחד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים תוך הערכת הסיכונים והסיכויים שיכולים לבוא מהחשיפה לסיכונים וזאת בהשוואה לרווח הצפוי מהם, ומאידך, נועדה להפחית את רמת הסיכון הנובעת מהפעילות השוטפת של הבנק, ובכלל זה לשמור על רמת נזילות גבוהה.

המדיניות מהווה כלי חשוב להגדרת תאבון הסיכון של הבנק בתחום הנוסטרו, חדרי העסקות וחשיפות השוק בכלל קבוצת לאומי. המדיניות מגדירה את הממשל התאגידי, חלוקת האחריות הארגונית ומנגנוני האסקלציה.

החשיפות לסיכונים שוק מנוהלות באופן שוטף ברמת הקבוצה. חברות הבת כח"ל קובעות מדיניות לניהול סיכונים שוק בהלימה עם המדיניות הקבוצתית ומסגרות הסיכון שאושרו בה. המידע על מצב החשיפות בפועל בהתאם למסגרות שנקבעו מתקבל מהחברות בנות ומובא בחשבון בניהול הכולל של החשיפות בקבוצה.

ניהול סיכונים השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים - התיק הבנקאי והתיק למסחר. הגדרת התיק למסחר נגזרה מהוראות באזל והיא כוללת את תיק ניירות הערך הסחיר של הבנק ועסקות נגזרים בפעילות הסחירה. הגדרת התיק הבנקאי כוללת את העסקות אשר אינן כלולות בתיק למסחר.

הבנק מיישם את כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים, כפי שנקבעו על ידי בנק ישראל. ניהול סיכונים השוק בגין המחוייבות לעובדים מבוצע בחלקו במסגרת התיק הבנקאי ובחלקו הנוסף מנוהל באופן נפרד ועצמאי כחלק מניהול "נכסי התוכנית", אשר נועדו לשאת תשואה לאורך זמן, במטרה לשרת את ערך ההתחייבות. המחויבות האקטוארית לעובדים בעלת מח"מ ארוך ומושפעת באופן משמעותי משינויים בריבית ההיוון. השפעת שינויים אלה על הון הבנק גבוהה. מנגד, ההשקעה ב"נכסי התוכנית" נועדה לשרת חלק ממחוייבות זו, והיא מבוצעת באמצעות השקעה בנכסים מגוונים ומפוזרים כדוגמת מניות ונכסי חוב. ההשקעה כפופה למגבלות רגולטוריות ומגבלות הנקבעות על ידי הקופות.

למידע נוסף בנוגע לפעילות לפי תיקים ראה [דוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק.

א. החשיפה בריבית

סיכון הריבית הינו הסיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי ריבית חסרת סיכון אשראי במטבעות השונים, בשל הפערים בין מועדי שינוי הריבית או הפירעון של הנכסים וההתחייבויות בכל אחד ממגזרי ההצמדה, כמוקדם מביניהם.

מדיניות החשיפות בריבית הנה להגביל את מידת ההשפעה של שינויים אפשריים בריבית על השחיקה הפוטנציאלית של השווי הכלכלי¹ ושל הרווח המימוני לשנה הקרובה. החשיפה של הרווח לריבית מושפעת מהפעילות בעסקות נגזרים ותיק ני"ע למסחר.

סיכון הריבית נמדד ומנוהל בפועל על בסיס הנחות התנהגותיות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות. על פי ניסיון העבר, הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש כהתחייבות לזמן ארוך. כמו כן, קיימות הנחות בהתייחס לפרעונות המוקדמים במשכנתאות. להערכות אלו חשיבות גדולה בניהול סיכוני הריבית, גם בשל הגידול המשמעותי ביתרות בשנים האחרונות.

מדידת החשיפה לשינויים בריבית מבוצעת הן לעליה והן לירידת ריבית בכל מגזר הצמדה. מדידה זו נועדה לבחון את רגישות מבנה הנכסים וההתחייבויות הקיים לשינויי ריבית, ולכן החישוב המבוצע נעשה מבלי לשנות את מבנה הנכסים וההתחייבויות. במידה והריבית תהיה שלילית באופן מובהק המבנה של הנכסים וההתחייבויות ישתנה בהכרח.

עם יישום התקן, והיוון המחויבות האקטוארית לעובדים לפי ריביות שוק, גדלה רגישות הון הבנק לשינויים בריבית. במטרה לצמצם את התנודתיות בהון, לאומי גידר חלק מחשיפה זו. חשיפת ההון לשינויים בריבית מנוהלת באופן שוטף במסגרת ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק.

בנוסף, במהלך חודש אפריל אושרו בדירקטוריון מגבלות חשיפה לריבית, אשר מביאות לידי ביטוי את ההשלכות של יישום תקן זכויות עובדים. מגבלות אלו מותאמות, ויותאמו, באופן שוטף, לשינויים במתודולוגיות המשמשות להערכת פריסת הנכסים וההתחייבויות של הבנק.

¹ השווי הכלכלי של ההון מוגדר כהפרש בין הערך הנוכחי של הנכסים וההתחייבויות. בחישוב הערך הנוכחי מנכים את התזרימים בעקום התשואה חסר סיכון אשראי ואת התזרימים המט"חיים בלייבור.

להלן תמצית החשיפות לשינויים בלתי צפויים בריבית ברמת הקבוצה (לפני מס ובמיליוני ש"ח)^(א) השינוי הפוטנציאלי בשווי הכלכלי כתוצאה מתרחיש:

תרחיש	30 ביוני 2016			30 ביוני 2015			31 בדצמבר 2015		
	עליה ב-1%	ירידה ב-1%	שינוי של 0.1%	עליה ב-1%	ירידה ב-1%	שינוי של 0.1%	עליה ב-1%	ירידה ב-1%	שינוי של 0.1%
במט"י									
תיק בנקאי	(828)	1,052	(92)	(456)	446	(46)	(641)	708	(66)
תיק למסחר	(120)	107	(13)	(81)	86	(8)	(87)	111	(7)
במט"ח									
תיק בנקאי	18	(107)	(1)	(282)	225	(28)	(32)	(74)	(3)
תיק למסחר	25	(43)	1	93	(58)	9	7	(33)	2
השחיקה הפוטנציאלית ברווח השנתי לשינוי של 1% בריבית									
סך הכל	30 ביוני 2016 ^(ב)		30 ביוני 2015		31 בדצמבר 2015				
	מט"י	מט"ח							
	284	196	131		379				

- (א) היקף החשיפה מתעלם מקיומה של רצפת ריבית בשיעור של 0% על הפיקדונות. ככל שהריבית ממשיכה לרדת ומתקרבת לאפס, הפגיעה בברווח הפיננסי גבוהה יותר שכן כל הורדת ריבית על ידי בנק ישראל מתבטאת רק בהורדת הריבית על האשראי ולכן בהקטנת מרווחים ושחיקת רווחיות הבנק.
- (ב) המדידה כפי המגבלות שאושרו במהלך אפריל 2016.

להלן חשיפת ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית (לפני השפעת המס):

חשיפת ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית ^(א)	חשיפה במט"י			חשיפה במט"ח		
	לעליה של 1%	לירידה של 1%	שינוי של 0.1%	לעליה של 1%	לירידה של 1%	שינוי של 0.1%
30 ביוני 2016	434	(707)	54	(377)	288	(43)
31 בדצמבר 2015						
חשיפת ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית^(א)	1,472	(1,895)	145	(292)	182	(25)

- (א) מדידה זו כוללת את החשיפה לשינוי מידי בריבית של תיקי הנוסטרו המשוערכים לפי שווי שוק והמחויבות האקטואריות לעובדים. מדידה זו אינה כוללת את השפעת הרגישות של נכסי התוכנית לשינויים בריבית אשר נאמדת ב-30 ביוני 2016 בירידה בשווי הנכסים של כ-120 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2015 בכ-120 מיליון ש"ח) בתרחיש עליה של 1% בריבית. כמו כן, המדידה אינה כוללת את ההשפעות הנובעות מהוראות תקן זכויות עובדים, לפיהן מחושב יחס הלימות ההון.

למידע נוסף ראה [דוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק.

רגישות השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות לריבית

להלן השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים, על פי כללים חשבונאיים:

שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לפני השפעת השינויים בריבית:

30 ביוני 2016						
מטבע ישראל			מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי צמוד מט"ח			
לא צמוד	צמוד מדד	דולר	אירו	אחרים	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
נכסים פיננסיים	268,086	53,102	71,064	7,244	9,863	409,359
סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים	267,056	7,461	218,270	52,116	43,143	588,046
התחייבויות פיננסיות ^(א)	223,985	60,170	89,699	13,119	8,637	395,610
סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים	288,517	8,867	199,973	46,772	44,879	589,008
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים	22,640	(8,474)	(338)	(531)	(510)	12,787
30 ביוני 2015						
מטבע ישראל			מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי צמוד מט"ח			
לא צמוד	צמוד מדד	דולר	אירו	אחרים	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
נכסים פיננסיים	229,952	54,400	61,331	7,641	10,113	363,437
סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים	315,452	7,096	194,834	57,477	24,018	598,877
התחייבויות פיננסיות	196,138	44,339	76,978	15,239	8,648	341,342
סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים	333,366	8,988	180,283	50,087	25,920	598,644
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים	15,900	8,169	(1,096)	(208)	(437)	22,328
31 בדצמבר 2015						
מטבע ישראל			מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי צמוד מט"ח			
לא צמוד	צמוד מדד	דולר	אירו	אחרים	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
נכסים פיננסיים	257,444	52,070	64,294	7,598	9,709	391,115
סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים	258,434	7,256	193,030	57,823	24,915	541,458
התחייבויות פיננסיות ^(א)	211,447	59,362	87,666	13,889	9,199	381,563
סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים	283,626	8,796	170,470	52,076	26,125	541,093
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים	20,805	(8,832)	(812)	(544)	(700)	9,917

(א) כולל שווי הוגן של ההתחייבויות האקטואריות לעובדים ואינו כולל את שווי נכסי התוכנית.

השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הריבית על שווי הוגן* נטו של מכשירים פיננסיים:

30 ביוני 2016							
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)							
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי							
מטבע ישראלי							
לא צמוד	צמוד מדד	דולר ^(ב)	אירו	אחרים	סך הכל	סך הכל	סך הכל
במיליוני ש"ח							
גידול מיידי מקביל של 1%	21,263	(6,789)	(785)	(547)	(505)	(150)	(1.17)
גידול מיידי מקביל של 0.1%	22,491	(8,288)	(388)	(533)	(511)	(16)	(0.13)
קיטון מיידי מקביל של 1%	24,238	(10,558)	16	(514)	(514)	(119)	(0.93)

30 ביוני 2015							
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית							
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי							
מטבע ישראלי							
לא צמוד	צמוד מדד	דולר	אירו	אחרים	סך הכל	סך הכל	סך הכל
במיליוני ש"ח							
גידול מיידי מקביל של 1%	14,897	7,862	(1,293)	(217)	(452)	(1,531)	(6.86)
גידול מיידי מקביל של 0.1%	15,800	8,138	(1,116)	(209)	(438)	(153)	(0.69)
קיטון מיידי מקביל של 1%	16,997	8,542	(958)	(198)	(421)	1,634	7.32

31 בדצמבר 2015							
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)							
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי							
מטבע ישראלי							
לא צמוד	צמוד מדד	דולר ^(ב)	אירו	אחרים	סך הכל	סך הכל	סך הכל
במיליוני ש"ח							
גידול מיידי מקביל של 1%	19,963	(7,086)	(1,079)	(550)	(692)	639	6.44
גידול מיידי מקביל של 0.1%	20,721	(8,657)	(839)	(545)	(699)	64	0.65
קיטון מיידי מקביל של 1%	21,643	(11,061)	(675)	(537)	(708)	(1,255)	(12.66)

(א) מדידה זו כוללת את החשיפה לשינוי מיידי בריבית של תיקי הנוסטרו המשוערכים לפי שווי שוק והמחויבות האקטואריות לעובדים. מדידה זו אינה כוללת את השפעת הרגישות של נכסי התוכנית לשינויים בריבית אשר נאמדת ב-30 ביוני 2016 בירידה בשווי הנכסים של כ-120 מיליון ש"ח (ב-31 בדצמבר 2015 כ-120 מיליון ש"ח) בתרחיש עליה של 1% בריבית. כמו כן, המדידה אינה כוללת את ההשפעות הנובעות מהוראות תקן זכויות עובדים, לפיהן מחושב יחס הלימות ההון.

(ב) מזה: השפעת נכסים פיננסיים מורכבים: גידול מיידי מקביל של 1% - (169) מיליון ש"ח (ב-31 בדצמבר 2015 - (250) מיליון ש"ח), קיטון מיידי מקביל של 1% - 56 מיליון ש"ח (ב-31 בדצמבר 2015 - 144 מיליון ש"ח).

* לא כולל אומדן שווי הכנסות בגין עמלת פירעון מוקדם.

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

30 ביוני 2016						
מכלול עד דרישה עד חודש עד חודש	מכלול עד דרישה עד חודש עד חודש	מכלול עד דרישה עד חודש עד חודש	מכלול עד דרישה עד חודש עד חודש	מכלול עד דרישה עד חודש עד חודש	מכלול עד דרישה עד חודש עד חודש	מכלול עד דרישה עד חודש עד חודש
מכלול עד דרישה עד חודש עד חודש	מכלול עד דרישה עד חודש עד חודש	מכלול עד דרישה עד חודש עד חודש	מכלול עד דרישה עד חודש עד חודש	מכלול עד דרישה עד חודש עד חודש	מכלול עד דרישה עד חודש עד חודש	מכלול עד דרישה עד חודש עד חודש
במיליוני ש"ח						
מטבע ישראלי לא צמוד						
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
נכסים פיננסיים ^(א)	182,311	11,859	30,688	19,098	8,706	9,090
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	49,138	87,990	42,944	32,986	24,806	23,241
אופציות (במונחי נכס הבסיס) ^(ג)	1,004	760	1,598	1,229	780	11
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	-	-	-	-	-	-
סך הכל שווי הוגן	232,453	100,609	75,230	53,313	34,292	32,342
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
התחייבויות פיננסיות ^(א)	171,704	6,093	6,939	28,093	8,642	2,443
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	60,164	88,870	54,848	33,135	25,182	21,843
אופציות (במונחי נכס הבסיס) ^(ג)	1,131	962	898	576	4	10
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	-	-	20	-	-	-
סך הכל שווי הוגן	232,999	95,925	62,705	61,804	33,828	24,296
מכשירים פיננסיים, נטו						
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר	(546)	4,684	12,525	(8,491)	464	8,046
החשיפה המצטברת במגזר	(546)	4,138	16,663	8,172	8,636	16,682
מטבע ישראלי צמוד למדד						
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
נכסים פיננסיים ^(א)	1,784	3,295	11,522	15,044	10,534	6,409
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	207	753	1,173	2,874	934	1,520
אופציות (במונחי נכס הבסיס) ^(ג)	-	-	-	-	-	-
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	-	-	-	-	-	-
סך הכל שווי הוגן	1,991	4,048	12,695	17,918	11,468	7,929
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
התחייבויות פיננסיות ^(א)	1,175	1,883	8,764	12,600	12,401	4,992
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	9	417	2,290	3,323	724	1,922
אופציות (במונחי נכס הבסיס) ^(ג)	-	-	-	-	-	-
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	-	-	119	-	-	-
סך הכל שווי הוגן	1,184	2,300	11,173	15,923	13,125	6,914
מכשירים פיננסיים, נטו						
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר	807	1,748	1,522	1,995	(1,657)	1,015
החשיפה המצטברת במגזר	807	2,555	4,077	6,072	4,415	5,430

- (א) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים. בטור "ללא תקופת פרעון" מוצגות היתרות המאזניות שאינן מהוות, כולל יתרות שזמן פרעון עבר בסך 1,279 מיליון ש"ח.
- (ב) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
- (ג) המח"מ נמוך מ-0.05 שנים.

31 בדצמבר 2015					30 ביוני 2015				
מערך עשרים שנה	ללא תקופת פירעון	סך הכל שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי	מערך ממוצע אפקטיבי ^(ב)	סך הכל שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי	מערך ממוצע אפקטיבי ^(ב)	סך הכל שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי
בשנים	באחוזים	בשנים	באחוזים	בשנים	באחוזים	בשנים	באחוזים	בשנים	באחוזים
2,585	606	268,086	2.66	1.02	229,952	2.77	0.76	257,444	2.87
54	-	261,555	-	1.48	305,420	-	1.41	252,647	-
-	-	5,501	-	-	10,032	-	-	5,787	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2,639	606	535,142	2.66	1.23	545,404	2.77	1.11	515,878	2.87
-	-	223,985	0.65	0.55	196,138	0.75	0.30	211,447	0.93
28	-	284,831	-	1.38	324,305	-	1.38	279,269	-
-	-	3,666	-	-	9,027	-	-	4,328	-
-	-	20	-	0.50	34	-	0.50	29	-
28	-	512,502	0.65	1.01	529,504	0.75	0.95	495,073	0.93
2,611									
22,034									
1,984	107	53,102	1.97	3.97	54,400	2.11	3.09	52,070	2.00
-	-	7,461	-	2.78	7,096	-	3.50	7,256	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1,984	107	60,563	1.97	3.82	61,496	2.11	3.14	59,326	2.00
-	-	43,078	1.16	3.01	44,339	0.46	3.10	43,990	0.67
-	-	8,748	-	2.87	8,882	-	3.19	8,671	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	119	-	-	106	-	-	125	-
-	-	51,945	1.16	2.98	53,327	0.46	3.11	52,786	0.67
1,984									
8,511									

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

30 ביוני 2016						
מכל חודש ועד שלושה חודשים	מכל שלושה חודשים עד שנה	מכל שלוש עד חמש שנים	מכל שלוש עד חמש שנים	מכל שלוש עד חמש שנים	מכל שלוש עד חמש שנים	מכל שלוש עד חמש שנים
במיליוני ש"ח						
מטבע חוץ וצמוד מטבע חוץ^(ה)						
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
44,110	14,375	8,696	6,616	6,581	6,252	738
נכסים פיננסיים ^(א)						
3,227	1,208	997	2,086	1,357	1,341	673
מזה: מכשירים פיננסיים מורכבים						
100,756	82,864	82,242	12,477	13,086	13,045	558
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)						
(1,128)	2,419	3,601	3,373	55	(10)	187
אופציות (במונחי נכס הבסיס) ^(ד)						
-	-	-	-	-	-	-
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
143,738	99,658	94,539	22,466	19,722	19,287	1,483
סך הכל שווי הוגן						
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
78,160	11,378	17,087	3,361	962	57	52
התחייבויות פיננסיות ^(א)						
84,619	71,098	79,789	13,469	15,218	16,475	619
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)						
(1,353)	2,335	3,746	4,515	797	(12)	153
אופציות (במונחי נכס הבסיס) ^(ד)						
-	-	8	-	-	-	-
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
161,426	84,811	100,630	21,345	16,977	16,520	824
סך הכל שווי הוגן						
מכשירים פיננסיים, נטו						
(17,688)	14,847	(6,091)	1,121	2,745	2,767	659
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר						
(17,688)	(2,841)	(8,932)	(7,811)	(5,066)	(2,299)	(1,640)
החשיפה המצטברת במגזר						
חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית						
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
228,205	29,529	50,906	40,758	25,821	21,751	6,304
נכסים פיננסיים ^(אוג)						
150,101	171,607	126,359	48,337	38,826	37,806	954
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)						
(124)	3,179	5,199	4,602	835	1	306
אופציות (במונחי נכס הבסיס) ^(ד)						
-	-	-	-	-	-	-
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
378,182	204,315	182,464	93,697	65,482	59,558	7,564
סך הכל שווי הוגן						
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
251,039	19,354	32,790	44,054	22,005	7,492	1,386
התחייבויות פיננסיות ^(אוג)						
144,792	160,385	136,927	49,927	41,124	40,240	1,443
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)						
(222)	3,297	4,644	5,091	801	(2)	238
אופציות (במונחי נכס הבסיס) ^(ד)						
-	-	147	-	-	-	-
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
395,609	183,036	174,508	99,072	63,930	47,730	3,067
סך הכל שווי הוגן						
מכשירים פיננסיים, נטו						
(17,427)	21,279	7,956	(5,375)	1,552	11,828	4,497
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר						
(17,427)	3,852	11,808	6,433	7,985	19,813	24,310
החשיפה המצטברת במגזר						
51	103	465	1,258	1,367	3,557	5,645
בנוסף, חשיפה לריבית בגין התחייבויות זכויות עובדים, ברוטו - פנסיה ופיצויים						

(א) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים. בטור "ללא תקופת פרעון" מוצגות היתרות המאזניות שאינן מהוונות, כולל יתרות שזמן פרעונן עבר בסך 1,279 מיליון ש"ח.

(ב) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

(ג) כולל פריטים לא כספיים המוצגים בטור "ללא תקופת פרעון".

(ד) המח"מ נמוך מ-0.05 שנים.

(ה) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

30 ביוני 2015						31 בדצמבר 2015				
מערך עשרים שנה	ללא תקופת פירעון	סך הכול שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי	משך ממוצע אפקטיבי ^(ב)	סך הכול שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי	משך ממוצע אפקטיבי ^(ב)	סך הכול שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי	משך ממוצע אפקטיבי ^(ב)
באחוזים	באחוזים	בשנים	באחוזים	בשנים	באחוזים	באחוזים	בשנים	באחוזים	באחוזים	בשנים
225	578	88,171	1.79	1.26	79,085	1.85	1.12	81,601	1.81	1.32
20	-	10,909	2.36	2.89	-	-	-	10,317	2.71	2.62
4	-	305,032	-	0.84	260,677	-	0.91	266,812	-	1.00
-	-	8,497	-	-	15,652	-	-	8,956	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
229	578	401,700	1.79	0.91	355,414	1.85	0.92	357,369	1.81	1.05
1	23	111,081	0.94	0.26	100,865	0.98	0.33	110,362	0.99	0.28
148	-	281,435	-	1.02	240,270	-	1.08	238,694	-	1.30
-	-	10,181	-	-	16,006	-	-	9,963	-	-
-	-	8	-	0.50	14	-	0.50	14	-	0.50
149	23	402,705	0.94	0.79	357,155	0.98	0.82	359,033	0.99	0.95
80										
(1,560)										
4,794	4,532	412,600	2.26	1.45	368,829	2.33	1.19	395,236	2.31	1.17
58	1,443	575,491	-	1.16	574,509	-	1.21	527,633	-	1.24
-	212	14,210	-	-	25,687	-	-	14,743	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4,852	6,187	1,002,301	2.26	1.26	969,025	2.33	1.17	937,612	2.31	1.19
1	1,330	379,451	0.91	0.75	342,074	0.61	0.67	366,647	0.80	0.69
176	1,372	576,386	-	1.23	574,988	-	1.28	527,933	-	1.36
-	212	14,059	-	-	25,100	-	-	14,291	-	-
-	190	337	-	0.05	328	-	0.09	347	-	0.08
177	3,104	970,233	0.91	1.02	942,490	0.61	1.03	909,218	0.80	1.06
4,675										
28,985										
5,019	-	17,465	2.15	15.95	16,713	2.62	15.96	15,764	2.63	15.76

הערות כלליות:

1. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מציגים את הערך הנוכחי של תזרימים עתידיים כשהם מהווים לפי שיעור התשואה הפנימי שמנכה אותם לשווי ההוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי.
לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה [כ"אור 15.א](#).
2. שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו.
3. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שייגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
4. השפעת עסקאות גידור כלולה בסך כל הנכסים או סך ההתחייבויות, לפי העניין.
5. בחישוב מח"מ הנכסים וההתחייבויות במגזר הצמוד למדד נלקח בחשבון אומדן לגבי פרעונות מוקדמים ומשיכות בנקודות היציאה בתוכניות החיסכון, בהתאם למודל האומד את הפרעונות המוקדמים הצפויים על סמך התנהגות החוסכים. מח"מ סך הנכסים על פי התזרים מקורי של תוכניות החיסכון גבוה יותר ומגיע ל-4.54 שנים, מח"מ סך ההתחייבויות מגיע ל-3.05 שנים, ופער שיעור התשואה הפנימי (להלן - שת"פ), מסתכם ב-0.40% השינוי בשווי הוגן בסך הנכסים הינו גידול של 1,263 מיליון ש"ח ובסך ההתחייבויות גידול של 13 מיליון ש"ח.
6. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.

להלן משך החיים הממוצע של הנכסים והתחייבויות ליום:

31 בדצמבר 2015			30 ביוני 2016		
מט"ח וצמוד מט"ח	צמוד מדד	לא צמוד	מט"ח וצמוד מט"ח	צמוד מדד	לא צמוד
משך חיים ממוצע (מח"מ) בשנים:					
1.05	3.26	1.06	0.91	3.82	1.23
0.95	3.03	0.94	0.79	2.98	1.01
0.10	0.23	0.12	0.12	0.84	0.22
0.82	1.33	1.94	0.85	0.81	2.01

(א) כולל עסקאות עתידיות ואופציות, ובהסתמכות על נתוני השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים.

כחישוב מח"מ ההתחייבויות במגזר הצמוד למדד נלקח בחשבון אומדן לגבי פרעונות מוקדמים ומשיכות בנקודות היציאה בתוכניות החיסכון, בהתאם למודל האומדן את הפרעונות המוקדמים הצפויים על סמך התנהגות החוסכים. מח"מ סך ההתחייבויות על פי התזרים המקורי של תוכניות החיסכון גבוה יותר ומגיע ל-3.05 שנים, ופער שיעור התשואה הפנימי (להלן - שת"פ), מסתכם ב-0.40%.

בנתונים המוצגים לעיל מובאים בחשבון פרעונות מוקדמים במשכנתאות. מח"מ הנכסים לסוף התקופה המדווחת על פי התזרים המקורי שאינו מביא בחשבון פרעונות מוקדמים גבוה יותר ומגיע ל-4.54 שנים, ופער השת"פ מסתכם בכ-0.40%.

כחשיפה לשינויים בשיעורי הריבית מוצגות יתרות העו"ש לפי הוראות בנק ישראל בפיקדונות עם דרישה עד חודש. לעומת זאת, לצורך החשיפה לריבית, נפרס שיעור מסוים מיתרות העו"ש בשקלים ובמט"ח לתקופות פרעון של עד עשר שנים. זאת בהתאם למודל התנהגות שהנחות הבסיס שלו מתעדכנות באופן שוטף. בהתחשב בהנחות אלה, מח"מ ההתחייבויות הינו גבוה יותר ומגיע בשקלים לא צמודים ל-1.18 שנים ובמט"ח ל-0.84 שנים, וההפרש בשת"פ מגיע ל-1.94% ול-0.87% בהתאמה.

ב. סיכון בסיס/שער חליפין

על פי כללי החשבונאות, ההון מוגדר כמקור שקלי לא צמוד, כך שהשקעה של ההון במגזר שאינו המגזר השקלי הלא צמוד, מוגדרת כחשיפת בסיס. החשיפה לסיכונים הבסיס נמדדת כאחוז מההון החשוף של הקבוצה. ההון החשוף ברמת הבנק, כולל את ההון העצמי ועתודות מסוימות, בניכוי נכסים קבועים והשקעות בחברות מוחזקות, למעט ההשקעות בחברות בנות בחו"ל, אשר ממונות ממקורות במטבע חוץ ולכן אינן מנוכות מההון. ברמת הקבוצה, ההון החשוף כולל את ההון העצמי ועתודות מסוימות, בניכוי נכסים קבועים והשקעות בחברות כלולות. מגבלות חשיפת הבסיס שמאפשרות על ידי הדירקטוריון, נקבעות על פי שיקולי תשואה צפויה וסיכון, ומחולקות בין חדרי המסחר, ALM וחברות הבנות.

פרק זה נכתב בפרוט [בדוח הכספי לשנת 2015 \(עמודים 173-174\)](#) על כן יש לקרוא את הפרק בהמשך לכתוב בדוח השנתי.

להלן החשיפה הכלכלית בפועל ברמת הקבוצה, ובהשוואה למגבלות שקבע הדירקטוריון. הנתונים מוצגים
במונחים של אחוז מההון החשוף:

המצב בפועל			
30 ביוני		31 בדצמבר	
2016	2015	2015	2016
באחוזים			
לא צמוד	(20.9)	(23.2)	(19.3)
צמוד מדד*	19.1	23.0	19.5
מטבע חוץ	1.8	0.2	(0.2)

* החשיפה אינה מביאה בחשבון את השפעת רצפות מדד על ההון המושקע במגזר.

במהלך המחצית הראשונה של שנת 2016 שיעור ההון המושקע בממוצע במגזר הצמוד למדד היה כ-12%, שיעור זה נע במהלך השנה בין עודף של 7% ל-23% מההון החשוף. למגזר המט"ח נותב הון בשיעור נמוך יחסית ולכן ההשפעה של שינוי בשערי חליפין על הרווח אינה מהותית.

במהלך המחצית הראשונה של שנת 2016, עמדה הקבוצה בכל מגבלות החשיפה בבסיס שאושרו על ידי הדירקטוריון.

סיכון הנזילות

פרק זה נכתב בפירוט רב [בדוח הכספי לשנת 2015 \(עמודים 176-182\)](#) ו**בדוח על הסיכונים השנתי** על כן יש לקרוא את הפרק בהמשך לכתוב בדוחות אלו.

סיכון הנזילות הוא הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגיוס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי. מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא הותאמה לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין 342 לניהול סיכון הנזילות ודרישות הוראה 221 "יחס כיסוי נזילות", המאמצת את המלצות ועדת באזל 3, לחישוב יחס מזערי לנזילות LCR (Liquidity Coverage Ratio), תוך ביצוע התאמות למשק הישראלי. על פי דרישות ההוראה, יחס ה-LCR לא יפחת מרמה מזערית של 80% בשנת 2016 ו-100% החל משנת 2017.

לאומי המשיך לשמור על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת תיק הנוסטרו בנכסים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמט"ח אשר תאפשר לו לעמוד בכל צורכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון, ובאמצעות מדיניות גיוס של מקורות יציבים ומגוונים ולטווחי זמן שונים בדגש על גיוס פיקדונות מקמעונאים וכן גיוס של אג"ח לתקופות ארוכות.

יחס כיסוי הנזילות של התאגיד הבנקאי חושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות ויחס כיסוי הנזילות המאוחד חושב על בסיס ממוצע תצפיות חודשיות לתקופה.

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
2016		
באחוזים		
א. בנתוני המאוחד		
יחס כיסוי הנזילות	127	
יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	80	
ב. בנתוני התאגיד הבנקאי		
יחס כיסוי הנזילות	125	
יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	80	

למידע נוסף בנוגע לסיכון הנזילות ראה [דוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק של הבנק [וביזור 99](#).

מצב ההצמדה

להלן תמצית מצב מאזני ההצמדה, כפי שעולה מביאור 41 לדוח הכספי:

31 בדצמבר 2015			30 ביוני 2016		
מטבע חוץ ^(ב)	צמוד מדד	לא צמוד	מטבע חוץ ^(ב)	צמוד מדד	לא צמוד
115,182	51,672	271,308	118,468	52,672	283,783
117,558	52,305	245,875	120,001	53,925	256,559
(2,376) ^(ג)	(633)	25,433	(1,533) ^(ג)	(1,253)	27,224

(א) כולל עסקות עתידיות ואופציות.

(ב) כולל צמוד מטבע חוץ.

(ג) עודף ההתחייבויות במט"ח נובע בעיקר מעסקת חיסוי כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בשלוחות הבנק בחו"ל והשקעה במניות וקרנות המסווגות כפריט לא כספי.

לצורך הניהול והדיווח השוטף מבוצעים שינויים מסוימים המביאים בחשבון את הגישה הכלכלית של הבנק לסיכונים בסיס, בשונה מהגישה החשבונאית. החשיפה בבסיס המחושבת על פי הגישה הכלכלית מפורטת בפרק "[חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם](#)".

מצב הנזילות וגיוס מקורות בבנק

הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק ממשיך להצביע על נזילות גבוהה. זאת, כתוצאה ממדיניות מכוונת לגיוס מקורות יציבים ומגוונים, תוך דגש על גיוס מקורות ממספר רב של לקוחות, מגזרי לקוחות שונים, לטווחי זמן שונים ובמטבעות שונים.

לאומי מקיים מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו באמצעות מדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר באמצעות מודל רגולטורי וכן מודלים פנימיים שפותחו בלאומי בהתאם להוראת בנק ישראל, ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם.

היקף יתרות לאומי בבנק ישראל לסוף יוני 2016 עמד על כ-42 מיליארד ש"ח, לעומת כ-47 מיליארד ש"ח בסוף דצמבר 2015.

כמו כן, לבנק תיק ניירות ערך בהיקף של כ-79 מיליארד ש"ח המושקע בעיקר באגרות חוב ממשלת ישראל ואגרות חוב של ממשלות זרות. זאת בהשוואה ליתרה בסך כ-64 מיליארד ש"ח ב-31 דצמבר 2015.

יתרת הנכסים הנזילים מהווה כ-31.5% מהנכסים הפיננסיים של הבנק, עלייה של כ-1.7% בהשוואה ל-31 בדצמבר 2015.

סיכונים תפעוליים

פרק זה נכתב בפירוט רב [בדוח הכספי לשנת 2015 \(עמודים 183-186\)](#) על כן יש לקרוא את הפרק בהמשך לכתוב בדוח השנתי.

קבוצת לאומי פועלת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות ולפיכך חשופה לסיכונים תפעוליים, הכוללים בין היתר סיכוני מעילות והונאות, סיכוני טכנולוגיית המידע, המשכיות עסקית ואבטחת מידע וסייבר.

ניהול הסיכונים התפעוליים בקבוצת לאומי מתבצע בראייה מערכתית על ידי שלושת קווי ההגנה. ניהול הסיכונים התפעוליים מושתת על תהליך פרו-אקטיבי של זיהוי, הערכה, מדידה, ניטור, דיווח ובקרה/הפחתה של הסיכונים המהותיים שמבוצע בכל החטיבות בבנק.

מוקד סיכון במכלול הסיכונים התפעוליים הינו סיכוני טכנולוגיית המידע. הבנק הינו בנק מתקדם ומוביל בחדשנות הטכנולוגית במטרה ליצור שירותים מתקדמים ללקוחותיו. לצד ההזדמנויות העסקיות הנוצרות עם ההתקדמות הטכנולוגית, עולה רמת החשיפה לסיכוני אבטחת מידע ולכשל מערכות, אשר עלולים לחשוף את הבנק לפגיעה בפעילות העסקית ולפגיעה במוניטין.

לאומי מקפיד על שמירת איכותן ותפקודן התקין של מערכות המידע והמחשוב ומשקיע בכך משאבים רבים לרבות בניהול מערך אבטחת מידע הולם. ניהול סיכוני אבטחת מידע בלאומי מתבצע בהתבסס על מדיניות מוסדרת למיפוי וניהול סיכונים, יישום בקורות וגידור הסיכונים.

בנק לאומי כארגון פיננסי מוביל, מהווה מטרה אטרקטיבית לתוקפים שונים. מערכות המחשוב, רשתות התקשורת ומכשירי לקוחותינו הותקפו, וסביר שימשיכו להיות תחת התקפות סייבר, וירוסים ותוכנות זדוניות, התקפות דיוג (Phishing) וחשיפות נוספות שמטרתן פגיעה בשירות, גניבה או פגיעה בנתונים.

בלאומי פועלים מוקדים לניטור פעילות חריגה ומתקפות סייבר. לאומי מתמיד בשיפור יכולות ההתגוננות מפני איומי הסייבר.

התייעלות תפעולית

במהלך הרביע יצאה לפועל תכנית ההתייעלות שבמהלכה צפויים לפרוש מאות עובדים עד סוף השנה. במסגרת זו צפויים לפרוש עובדים בעלי ידע, מקצועיות וניסיון וכתוצאה מכך עלול להתממש סיכון אובדן ידע מקצועי וארגוני. הבנק נערך לפרישה ומשקיע מאמצים בהתאמת המבנים הארגוניים, השלמת פערים במקצועות קריטיים, ביצוע הדרכות ושימור הידע באמצעות מתודולוגיה ותוכנית שגובשה בנושא.

סיכוני ציות

פרק זה נכתב בפירוט רב בדוח הכספי לשנת 2015 (עמודים 187-189) על כן יש לקרוא את הפרק בהמשך לכתוב בדוח השנתי.

א. ציות, איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור

מורכבותה והתפתחותה של הפעילות הבנקאית, מחייבת את הבנק להקפדה יתרה על קיום מכלול החובות שחלות על התאגיד הבנקאי, בקשריו עם לקוחותיו, מכוח חקיקה ראשית, תקנות, צווים, היתרים והוראות בנק ישראל.

לצורך ניהול אפקטיבי של הנושא, הוקם בלאומי מערך ציות ואכיפה שבראשו עומד קצין הציות הראשי ובכפופות ליועץ המשפטי הראשי.

קצין ציות ראשי (Chief Compliance Officer) אחראי למילוי החובות לפי הוראות החקיקה לרבות בנושאי איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, ממונה על האכיפה בתחום דיני ניירות ערך וכן ה - Responsible Officer בתחום ה-FATCA, כפי שיפורט להלן.

ממשל ניהול הסיכונים מבוסס על שלושה קווי הגנה, כאשר מערך ציות ואכיפה נכלל בקו ההגנה השני ותפקידו המרכזי הוא אחריות לניהול ובקרת הסיכון, ללא תלות בפעילויות הנבדקות על ידו. דהיינו, המערך הינו עוגן מקצועי מוביל ומנחה בניהול סיכוני הציות, פועל להטמעת תרבות ציות נאותה, קובע קווים מנחים (כגון: מסמכי מדיניות ומתודולוגיית הערכת סיכון, נהלי עבודה רוחביים, תהליכי עבודה, חומרי הטמעה, דרישות מיכניות רוחביות) לפעילות הבנק והקבוצה ואחראי על הצפת סיכוני ציות משמעותיים להנהלה ולדירקטוריון.

פעילות מערך הציות מבוצעת באמצעות צוות מקצועי בעל ידע והבנה מעמיקה בתחומי הציות ומבוססת על תהליכי עבודה, בקרה ומערכות ממוכנות.

תוכנית העבודה הרב שנתית של מערך הציות הינה תוכנית מוכוונת סיכון, ומטרתה לבחון את אפקטיביות ניהול סיכון הציות.

קצין הציות הראשי של בנק לאומי לישראל ממלא גם תפקיד של קצין הציות הראשי בקבוצה. לאור האמור, סיכוני הציות מנוהלים על ידי כל אחת מהחברות בקבוצה באופן עצמאי, תוך פיקוח והנחיה מקצועית בראיה קבוצתית.

ב. אכיפה פנימית של דיני ניירות ערך

תכנית האכיפה הפנימית של דיני ניירות ערך שגיבש הבנק מתבססת על חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011 ועל אמות המידה להכרה בתכנית אכיפה יעילה שפרסמה הרשות לניירות ערך.

התוכנית אושרה על ידי דירקטוריון הבנק, לאחר שתוקפה על ידי מומחה חיצוני ולאחר שנהלי האכיפה המרכזיים נסקרו על ידו.

ג. FATCA – Foreign Account Tax Compliance Act

במרס 2010 תוקן בארה"ב ה-Internal Revenue Code באופן שמחיל משטר דיווח שמטרתו לחייב מוסדות פיננסיים זרים (FFI) להעביר מידע אודות חשבונות המוחזקים על ידי לקוחות אמריקאיים. ביום 14 ביולי 2016, פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 227) אשר נועד ליישם את ההסכם הבין מדינתי בין מדינת ישראל לבין ארה"ב בנושא ה-FATCA.

על מנת לוודא ציות של קבוצת לאומי ויחידים בה, להוראות חקיקת FATCA כפי שאומצו על ידי מדינת ישראל ועל פי הסכם ספציפי בין קבוצת לאומי ובין משרד המשפטים האמריקאי, פועל הבנק במספר נדבכים שעיקרם: מינוי קצין הציות כממונה לנושא (Responsible Officer), אימוץ מדיניות ונהלי עבודה מתאימים, פיתוח כלים ממוכנים תומכים בתהליכי העבודה, גיבוש מנגנוני הדרכה והטמעה, בדיקה, בקרה ותפעול הנדרשים למילוי ההנחיות והנחיית החברות הבנות הרלוונטיות בקבוצה.

סיכונים משפטיים

פרק זה נכתב בפירוט רב [בדוח הכספי לשנת 2015 \(עמודים 189-190\)](#) על כן יש לקרוא את הפרק בהמשך לכתוב בדוח השנתי.

קיימת חשיפה כללית, אשר לא ניתן להעריכה או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הבנק והחברות המאוחדות ללקוחותיהם. מורכבות שירותים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות, פרשנויות ואחרות, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטורים. לא ניתן לצפות מראש את כל סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם שירותי הבנק והחברות המאוחדות, המועלות, בין היתר, באמצעות המנגנון הדיוני הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות.

כמו כן, קיימת חשיפה בשל שינויים רגולטורים והנחיות של המפקח על הבנקים. ההתקשרויות עם הלקוחות הינן, בחלקן, התקשרויות הנמשכות לאורך שנים רבות, במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקת בתי המשפט. הבנק והחברות המאוחדות פועלים באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, יש צורך להתאימן באופן שוטף. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומשפטית מוגברת.

בנוסף קיימת חשיפה כללית הנובעת מכך שכנגד הבנק והחברות המאוחדות מוגשות מעת לעת תלונות למפקח על הבנקים, שעלולות בנסיבות מסוימות להביא לנקיטת הליכים משפטיים נגד הבנק. לעת הזו, לא ניתן להעריך האם קיימת חשיפה בגין תלונות אלו ולא ניתן להעריך אם תינתן הכרעה רוחבית של הפיקוח בעניין תלונות כנ"ל ו/או אם תוגשנה תביעות ייצוגיות או אחרות כתוצאה מהליכים שכאלו, וכן לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לתלונות כנ"ל. לפיכך, לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה.

מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים

כללי

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו בדבר עריכת דוח כספי שנתי ורבעוני של תאגיד בנקאי כמפורט [בביאור 1 בדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2015](#).

הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים דורשת מהנהלה שימוש באומדנים והערכות המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים, התחייבויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות.

התוצאות בפועל של אומדנים אלו עלולות להיות שונות מהאומדנים ו/או ההערכות.

האומדנים וההערכות מתבססים בדרך כלל על תחזיות כלכליות, הערכות לגבי השווקים השונים וניסיון העבר, תוך הפעלת שיקול דעת ואשר ההנהלה מאמינה כי הינם סבירים בעת החתימה על הדוחות הכספיים.

הנושאים החשבונאיים הקריטיים העיקריים שצוינו בדוח השנתי ליום 31 בדצמבר 2015 הם כדלהלן: הפרשה להפסדי אשראי וסווג חובות בעייתיים, מכשירים נגזרים, ניירות ערך, התחייבויות לזכויות עובדים, התחייבויות בגין תביעות משפטיות, בניינים וציוד, מיסים על ההכנסה ומיסים נדחים.

התחייבויות לזכויות עובדים

הסכומים של ההתחייבויות לפנסיה ולמענק יובל מחושבים על פי מודלים אקטואריים. חישוב ההתחייבות האקטוארית של הבנק נעשה על פי שיעור הון שמבוסס על תשואת אגרות החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח בינלאומי אשר נקבע לפי ההפרש בין שיעורי התשואה לפדיון, לפי תקופות לפרעון, על אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA ומעלה בארה"ב, לבין שיעורי התשואה לפדיון לאותן תקופות לפרעון על אגרות חוב של ממשלת ארה"ב.

כמו כן, החישובים האקטואריים לוקחים בחשבון את תחזית עליית השכר הריאלית על סמך ניסיון העבר שמשתנה בהתאם לגיל העובד.

המודלים האקטואריים כוללים הנחות לגבי: תוחלת חיים, שיעורי נכות, שיעורי עזיבה, שיעורי עזיבה עם תנאים מועדפים, שיעור ניצול זכויות הפנסיה ושיעור משיכת כספי פיצויים ותגמולים וכד'. על אף שהפרמטרים נקבעו בזהירות ובמקצועיות ראויה, שינוי בכל אחד מהפרמטרים האקטואריים או בכמה מהם ו/או בשיעור ההיוון ו/או בשיעור עליית השכר יביא לשינוי בגובה ההתחייבויות של הבנק.

הערכת האקטואר של זכויות העובדים נמצאת באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך וכתובתו:

www.magna.isa.gov.il

ליום 30 ביוני 2016 יתרת רווח כולל אחר מצטבר בגין הטבות לעובדים הסתכמה בסך 2,616 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס, קיטון של 1,126 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס בהשוואה ליום 31 בדצמבר 2015.

ביום 12 ביולי 2016 קיבל הבנק אישור מאת בנק ישראל לעניין אופן חישוב ריבית ההיוון שתשמש לחישוב ההתחייבות לזכויות עובדים לצורך מדידת הלימות ההון הפיקוחי. בהתאם לאישור, ריבית ההיוון תחושב על פי ממוצע נע של תשואות השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח. השינוי ייושם החל מהדוחות הכספיים לתקופה שהסתיימה ביום 30 ביוני 2016 ועד לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020 (כולל). שינוי השיטה ימתן באופן משמעותי את התנודתיות הנובעת משינויים בריבית להיוון. כמו כן, לשינוי שיטת החישוב השפעה מיידית של הגדלת היקף ההון הפיקוחי, בסך כ-380 מיליון ש"ח.

יתרת ההתחייבות להטבות לעובדים ליום 30 ביוני 2016 לפי שיעור היוון על בסיס אגרות חוב קונצרניות בישראל ("שוק עמוק לגישת הרשות לניירות ערך") נמוכה בכ-725 מיליון ש"ח מיתרת ההתחייבות בפועל.

בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

הוראות המפקח על הבנקים מחילות על תאגידים בנקאיים את דרישות סעיפים 302 ו-404 של ה-**Sox Act**. בהתייחס לסעיפים אלו נקבעו על ידי ה-SEC וה-**Public Company Accounting Oversight Board** הוראות באשר לאחריות ההנהלה לקביעתם וקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולקיום בקרה הפנימית על הדיווח הכספי וחווות דעת רואי החשבון המבקרים לגבי הביקורת של הבקרה הפנימית על דיווח כספי.

הוראות המפקח קובעות:

- תאגידים בנקאיים יישמו את דרישות סעיפים 302 ו-404 וכן את הוראות ה-SEC שפורסמו מכוחם.
- בקרה פנימית נאותה מחייבת קיום מערך בקרה על פי מסגרת מוגדרת ומוכרת, ומודל ה-**COSO** (**Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission**) עונה על הדרישות ויכול לשמש לצורך הערכת הבקרה הפנימית.

הבנק מיישם באופן שוטף את ההוראה בקבוצת לאומי.

במהלך שנת 2016 מבצע הבנק תיקוף ועדכון של תהליכי בקרה מהותיים ובדיקות אפקטיביות של כל מערך הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל הראשי, ראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, המנכ"ל הראשי של הבנק, ראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, הסיקו כי לתום תקופה זו, הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

בעקבות כניסתה לשימוש של מערכת נח"ל המנהלת את החובות הפגומים של הבנק ברביע הראשון של שנת 2016, חלו שינויים במיכון תהליכי סיווג החובות הבעייתיים וחישוב ההוצאה להפסדי אשראי, ולפיכך חל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי. במהלך הכנת הדוחות הכספיים לרביע זה יושמו בקורות מפתח מפצות הקשורות לשלמות הנתונים ולסבירות התוצאות. במקרים שנתגלו בהם ליקויים הבנק פועל לתיקונם בהקדם האפשרי.

שינויים בבקרה הפנימית

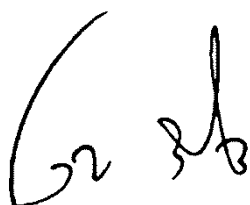
פרט לאמור לעיל, במהלך הרביע שהסתיים ביום 30 ביוני 2016 לא אירע כל שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי של הבנק, אשר השפיע באופן מהותי או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי על הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי.

דירקטוריון

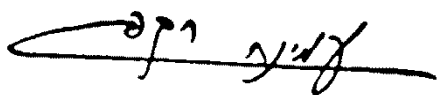
בתקופת ינואר-יוני 2016 התקיימו 23 ישיבות של מליאת הדירקטוריון ו-46 ישיבות של ועדות הדירקטוריון.

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 15 באוגוסט 2016, הוחלט לאשר ולפרסם את תמצית הדוחות הכספיים המאוחדים - הבלתי מבוקרים של הקבוצה ליום 30 ביוני 2016 ולתקופה שנסתיימה באותו תאריך.

דירקטוריון הבנק מביע את הערכתו ותודתו לעובדים ולמנהלים של הבנק ושל חברות הקבוצה, בארץ ובחו"ל, על עבודתם המסורה ותרומתם לקידום עסקי הקבוצה.

דוד ברודט
יו"ר הדירקטוריון

רקפת רוסק-עמינח
מנהל כללי ראשי

15 באוגוסט 2016